

**MAGYAR IRÓMESTEREK**  
**A PETŐFI TÁRSASÁG JUBILÁRIS KÖNYVEI**

**LÁZÁR ISTVÁN**  
**A NILUS RÓZSÁJA**

## TARTALOM

### LÁZÁR ISTVÁN

#### A NILUS RÓZSÁJA

##### ELSŐ KÖNYV

- I. A thiniszi lány.
- II. A Ka.
- III. Indul a sereg...
- IV. Az oroszlán.
- V. A vadbivaly.
- VI. A szerencsesisak.
- VII. A párbaj.
- VIII. A kedves vendég
- IX. A tizenharmadik kockalap.
- X. Az ezerfejű sziklák
- XI. Észak és Dél ura

##### MÁSODIK KÖNYV

- I. Linosz.
- II. A kincsek kincse.
- III. A Kapuk városánál.
- IV. Éjféli látogatás.
- V. A fehérmohás szikla.
- VI. A kristálygömb.
- VII. A viaszbáb.
- VIII. A szép kormányzó.
- IX. A Delták felé...
- X. A bronzkapu mögött.

- XI. A fekete álca.
- XII. Beszéd a szeretet és hűség fehér galambjairól.
- XIII. Otthon.
- XIV. Száz papok.
- XV. Megfékezlek!
- XVI. Taki...
- XVII. Athir 21.

##### HARMADIK KÖNYV

- I. Memphisz.
- II. Zsilipek ünnepe.
- III. Ptah zsoltára.
- IV. „A Magas Ház Tündöklő Udvara.”
- V. Fekete erdőben ezüst nyárfa.
- VI. Az új csillag.
- VII. Fekete hajnal.
- VIII. Gaz beszéd.
- IX. A versek háza.
- X. «Akit a térdemen ringattam...»
- XI. A szent krokodilus
- XII. A Napbavalómenetel...
- XIII. Játék.
- XIV. Rózsamáglya.
- XV. Nyulak.
- XVI. A viziló.
- XVII. Siratódal.
- XVIII. Kék alkonyat.
- XIX. Állt a gránittömbön, Ozirisz előtt.
- XX. Tey.

## LÁZÁR ISTVÁN

Született 1881. december 13-án, a csíkmegyei Gyergyószentmiklóson, ősrégi székely nemesi családból. Apja *Antal* földbirtokos, anyja *kibédi Bene Judith*, a X. századbeli *Bene vitéz* utolsó sarja. Iskolai tanulmányait a székelyudvarhelyi gimnáziumban és a budapesti Tudományegyetemen végezte.

Irodalmi munkássága 1903-ban négy verskötetével indult, majd 1910-ben a »Sátán« című első regényével hirtelen a népszerű magyar regényírók sorába emelkedett. Azóta sok regényt írt. »Betulia virága« című asszír-babilon tárgyú regénye félév alatt több külföldi nyelven jelent meg, »Hágár« című napkeleti történetét pedig a Magyar Tudományos Akadémia tüntette ki 1915-ben. De nemcsak antik regényeivel aratott sikert, hanem a magyar nép- és közéletből vett több ezer tárcájával is. Nevezetesebb művei: *Eszter*, *Ruth*, *Koppány*, *Hunor és Magár* stb. napkeleti történetei, amelyek közül a legnagyobb méretű a *Krisztus* című műve. Modern társadalmi és fantasztikus regényei közül figyelemreméltóak: *A nap lelke*, *A múmia*, az *Istenek harca* stb., amelyek gyors egymásutánban jelentek meg. Legújabb regénye: az *Aranykapuk városa*, melyben az elsüllyedt Atlantis világhatalomát rajzolta meg. Több irodalmi társaság tagja, 1922-ben a Petőfi-Társaság is tagjai sorába választotta.

# **A NILUS RÓZSÁJA**

## ELSŐ KÖNYV

### I.

#### *A thiniszi lány.*

A pálmák álmosan kókadoztak a Nilus völgyében. A szent folyó lassan hömpölygött északnak a tenger felé. Megrebbenő tükrén lótuszvirág álmodozott, dus papirusz-sás hajlott rá, mintha csókot küldene a távoli tenger tündéreinek. Százszinű vizinövény, csodaliliom és rózsa, virágos káka, aprólevelű folyondár s különös iszalag lepte el a partot és a víz közepét. Szép, karcsu, feketenyaku szárnyasok, ibiszek, ludak, kék, halványpiros és ezüstös szárnyu madarak, szinpompás lepkék, föl-fölvillanó aranyhalak tünedeztek elő a sáserdők alatt, fénypászták, tört szivárványok ringtak a víz tükrén s fent a ragyogó napsütésben, a papirusz-sáson aranyfátyolnak tűnt a pókhálófonal.

Megpihentette szamarát Néfer-Kara a pálmák árnyékában. Nagy darab ember volt, lába majdnem földig ért az erős számárról. Oroszlánfejét most fölemelte, úgy hallgatta a vizek mormogását, mely olyanformán hangzott, mint amikor Anhur templomában a tebuni hárfa legmélyebb húrja szól. Egy darabig gyönyörködve nézte a hullámok játékát és a buján viruló ős-világot, aztán nagyot sóhajtott: a kedvesére gondolt...

Acélszürke szemével az aranypárás távolba meredt s kemény arcvonásai mosolyba lágyultak. Fűszerszámos szellők cirógatták, apró vadak pattantak föl előtte s amott egy szép csikos zebra rugtat el... Fölrezzent, fáradt szamarát utnak riogatta s Thinisz irányában tovabandukolt.

Ciprusligethez ért. Vágy és álom rajzott a lelkében. Eszébe jutottak a régi szerelmes énekek, miket otthon, Abut városában énekelnek... Dudolni is kezdte csöndesen:

«1. Kedvesem szerelmét keresem a víz partján, krokodil leskelődik benne, de én leszálok a vízbe, belemegyek a hullámok közé.

2. Bátor vagyok, az áradás biztos utja lábaimnak. Az ő szerelme ad erőt nekem.

3. Ha látom, hogy a kedves közeleg, ujjong a szívem. Karom ölelésre nyílik; boldog vagyok, mióta az én urnóm hozzám jött...

4. Ha megölelem, kitárul a karja. Mintha Tömjénországban volnék! Mintha illatszerrel szagositanának! Ha megcsókolom, megnyílnak ajkai és én ital nélkül ittasulok. Mi sem boldogítóbb az ő fekvőhelyénél!

5. Szolga, azt mondom neked, rakj bizzust a tagjai közé, gondozd a fehérműjét s ékesítsd haját olyan vendéghajjal, mely a legdrágább olajtól illatos...»

Szeszélyesen szakadoztak a strófák; most már teljes hangon, szívéből énekelt:

«6. Óh, ha szerecsen szolgálója lehetnék a kíséretében! Akkor szabadon gyönyörködhetném a teste szépségében...

7. Óh, ha én volnék a mosónéja! Aki havonként gondozza. Aki fejkendője olajos foltjait tisztogatja. Akkor illatától üdvözülnék!

8. Vajha gyűrű lehetnék a kisujján! Akkor sohasem hagynám el őt...»

Bozontos fejét hátraeresztette s félig lehunyt szemmel kiáltotta ki az ő boldogságát. Mondott vagy ötven dicséretet s egyszer csak azt vette észre, hogy közel van Thinisz városához. Szamarát a dárdanyéllal futásra szorította s csakhamar elhaladt a kikötő mellett, hol az idegen kalmárok füstölőszert csereberéltek obszidián és üvegárukért.

Jó-ügetve ment, két futamodásra már a városban volt s csakhamar bezörgetett Chafra-Szahura kapuján.

- Ki az? - nézett ki a szolgálóleány.

- Én, Néfer-Kara...

Szamarát az udvarra vezette.

- Itthon van-e urnőd?

- Itthon.

- Hát Chafra-Szahura?

- Imádkozik a kertben...

Ugy látta, hogy a szolgáló nem örül jöttének.

- Menj be, uram, - mondotta hidegen és a szamarat elvezette a barmok jászolához.

Tükör a cseléd arca, a vendég megláthatja benne önmagát. Összevont szemöldökkel nézett a szolgáló után, aztán fejét megcsóválta és bement a házba.

- Üdvözlég, Sesz! - köszöntötte kedvesét.

Ott ült Chafra-Szahura lánya a virágos szőnyegen. Lassan fölemelkedett. Szép volt. Gyönyörű volt. Karcsu. Fekete. Arcán gyöngye-pirosan és harmatosan tündöklött az ifjuság. Sűrű szemöldök, szemérmes szempilla s mandulavágásu, mélytüzű szemek. Máskor elébe szaladt és megcsókolta, de most csak kezet nyujtott Néfer-Karának szótlanul.

Nézték egymást a nagy csöndben.

- Az istenek tartsák meg szépségedet... - szólalt meg Néfer-Kara zavartan. - Hál nem is kérdezed meg a vőlegényedet?

- Látom, hogy erős és hatalmas vagy.

Nem jó, ha a leány egykedvűen beszél s utána hirtelen mosolyog. Néfer-Kara képe elsötétedett.

- Mi bajod? - nézett rá merően. - Szerelmet hozok szivemben és így fogadsz? A hangod is más, a nézésed is más, a mosolyod is más... Mi történt veled?

Sesz összerezzen.

- Semmi, - mentegetőzött. - Nincs az embernek egyforma kedve minden napokon...

Néfer-Kara felsóhajtott s megfogta Sesz kezét.

- Menjünk ki atyádhoz!

- Fáj a fejem...

Az erős ember elhalványodott, de a kerekedő fergeteget elnyomta lelkében.

- Bocsáss meg... Én megnézem tiszteltreméltó Chafra-Szahurát.

Chafra-Szahura «horszeszu» volt: azoknak a régi, jámbor öregeknek a rendjébe tartozott, kik Hórusz isten parancsa szerint folytonos ima közt töltötték napjaikat. Most is ott gunnyasztott a masztabán, az alacsony kőpadon és imát mormogott a Napistenhez.

- Anhur éltesse! - köszöntötte Néfer-Kara.

- Hórusz oltalmazzon, - viszonzta Chafra-Szahura, de nem kínálta meg helytel, mert ez a pad az ő oltára volt...

- Bocsáss meg, hogy háborgatlak szent imáidban. Tudom, hogy aki imádkozik, annak az ideje drága, de nagy dologban vagyok most előtted...

A horszeszu ránézett barátságosan.

- Légy kegyes hozzám és mondd meg nekem, mi van a lányoddal? Sesz már nem örvend, ha lát.

Az öreg bólintott.

- Nem, mert itt járt Ména, - felelte csöndesen.

Az abutbeli óriás elsápadt.

- A kerületi főnök?

- Igen. És arra kért, hogy a leányomat adjam hozzá feleségül. Nem mondta Sesz?

- Nem szólt...

A kerekedő szellő a pálmaleveleket összelebbentette. Néfer-Kara megreszketett.

- S mit feleltél Ménának, kegyes atyám?

- Én azt, hogy nem adhatom, mert másnak ígértem. Kinek? Néfer-Karának. Ő lesz az én vejem...

Néfer-Kara előtt táncolt a homok.

- Nem lát szívesen, - szólt rekedten. - Ugy gondolom, hogy Ména tetszik neki... Megölöm!

A horszeszu nyugodtan pillogott.

- Az hal meg, aki öl. Jobban teszed, fiam, ha bemész leányomhoz s beszél sz vele. Én most nem szólok hozzá, mert neheztelek rá. Mondom neked: viasztábla a nő szíve s az ügyes írrok maradandó betűt vet rá. Én megmondottam, hogy Sesz a tiéd, s Hórusz erőt ad nekem, hogy ígéreteket beválthassam. A többi végezzétek el magatok közt...

Néfer-Kara megcsókolta a horszeszu kezét.

- Hálát mondok jószágodért s bemegyek hozzá. Most pedig el is bucsuzom tőled, tiszteletre-méltó Chafra-Szahura, mert hamar vissza kell, hogy menjek Abut városába.

- Miért? - kérdezte az öreg.

- Nem tudod? A sasuk már a déli határ közelében vannak. Az a híre, hogy rettenetes sereggel jönnek a «Szent szem birodalma» ellen. Seregeik alatt beszakad a föld...

A horszeszu hószakállá megrezzent, de nyugodtan hallgatta Néfer-Kara jelentését.

- Esküt fogadtak a sivatag bálványaira, hogy a Szikomórfák országát porig dúlják, népét megölik, csak annak kegyelmeznek, aki jó lesz rabszolgának. Ide költöznek minden törzseikkel...

- Hogy-hogy? - villámlott meg az öreg szeme.

- Ugy, hogy az ő országuk homokpusztaság, nem terem, vizök sem igen van, nyájaik sem férnek a homokligetekben, a Szent szem birodalmát pedig minden jóval megáldották a kegyes istenek...

A horszeszu bólogatott.

- A sivatagbeliek rablók, - folytatta Néfer-Kara hevesen, - s ha itt megtelepedhetnek, akkor könnyen át tudnak csapni zsákmányért *Punt* (Arábia) és *Kharu* (Sziria) vidékeire. Ezért szeretnék a Szent szem birodalmát...

Chafra-Szahura szemében ragyogás támadt.

- Ha Kemet saját fiai, a rometuk, nem tudnák megvédelmezni, akkor megvédi a jó istenek, mert azoknak is érdeke, hogy a rometuk fentmaradjanak. Ha elveszünk, ki dicséri őket?

- Sokan vannak a saszuk! De Kem minden fia teljesíteni fogja kötelességét...

- Mi pedig, papok és horszeszuk, kérjük itthon az isteneket, hogy hengerítsenek hegyeket a saszuk útjába s adjanak nektek győzedelmet! - emelkedett fel a masztabáról. - Menjünk be, fiam.

- Beszédem volna veled, óh atyám...

Chafra-Szahura visszaült.

- Holnap reggel, amikor Atum isten szemesugara végigszáll az égen, indulnom kell a sereggel a Folyamszorozhoz. Jó neter-atef, egy kérésem volna...

- Beszélj.

- Szeretném, hogy Sesz úgy maradjon itthon, mint feleségem. Tartsuk meg a lakodalmi ünnepeket... Nyugodtabban mennék a harcba és úgy küzdenék feleségemért, mint az oroslán. Ime, elhoztam a menyasszonyi ajándékot is...

Széles övébe nyult s háromsoros gyöngygyakéket mutatott. Chafra-Szahura megütközve nézett rá.

- Hogy gondolhatsz ilyet, Néfer-Kara? Szólhat-e *nabla* (gitárlant) és *kes* (hárfa), mikor hazánk, országunk veszedelemben van? Gyászt kell öltenünk, nem lakodalmat ülnünk, imádkoznunk, nem pedig vigadoznunk!

Rosszalóan rázta fejét, aztán meg ezt mondotta:

- Sesz a tied. Ha visszatérsz, akkor szólhatnak a nablák... Most menj be, egyél-igyl, végy bucsut, aztán menj és cselekedd, ami a kötelességed...

Bement Néfer-Kara, de a szolgálóleány az ajtóban elébe állt.

- Ne zavard, uram. Aluszik már az oroslánbőrön...

Néfer-Kara arcából lefutott a vér, a bőre megfakult, mint a hamu. Ugy állott az udvaron, mint valami kőből vágott ember. A szeme szárazon fénylett, hörrent egyet, aztán az ezüstveretes kantárt szamara fejébe huzta és nagynémán kiment Chafra-Szahura háza kapuján.

## II. A Ka.

Halványrózsaszínű sáv hajlott föl az égre. A Nap tüze leroskadott Etiopia felé. Narancssárga fény reszketett a földön s a hegyek és dombok felé ibolyakék fátyol takarta el az ősvilágot. Arany, kék és tűzvörös színfoltok váltakoztak az ég határain. Hétszínű ködmarok szállt föl a Nilusból. A ciprusok lágy mesét susogtak. Alkonyodott Egyiptom fölött.

Összesimulva sétált Sesz és Ména a ciprusligetben. Az elválás fájdalmát érezték mind a ketten.

- Mit csinál Chafra-Szahura?

- Elaludt.

A színfoltok barnultak. A homokszemek homályosan csillogtak a földön. A Nilus sötétlila fátyolba borult és szent vize mélyen zugott. Ugy hallatszott a távolból, mintha Chafra-Szahura mormogta volna a Ra-imát...

Ména a holdfényen szerelmese arcába tekintett.

- Miért sírsz?

- Arra gondolok, hogy elmész a seregek élén s ki tudja, látlak-e többet? Ki tudja, járok-e veled még egyszer ebben a ligetben?

- Elmegyek a seregek élén s ha az istenek úgy akarják, vissza is jövök. És akkor boldogok leszünk...

A csillagok úgy ragyogtak, mint egy-egy aranybuzogányfej.

- Ugy fogok harcolni, mint *Menthu* isten, ki nagyapám nagyapjának a nagyapja volt. Megfordítom az ellenséget s halomba döntöm minden szekerét, ha tudom, hogy velem van a lelked!

- Szeretlek... - susogta Sesz.

- Én édesem... - vontá magához Ména. - Esküdjem-e? Az embernek minden szava igaz vagy hamis eskü és önmagának áldást vagy átkot szerez vele. Nemcsak a szavunkról, hanem még a sóhajításunkról is tudomása van a nagy isteneknek. Ők mindent látnak és hallanak. És látják a szívemet is...

Megcsókolta és a szent szikomórfák alatt üdvözülten jártak, mint a holdvilágos éjnek és a szerelemnek két szép szelleme.

- Álmodtam... - kezdte Sesz. - Egy Ka, ki édesanyám hasonmása volt, megjelent előttem... Menjünk!

- Hová?

- A csillagászhoz. A Ka meghagyta, hogy menjünk hozzá...

- Ugyis beszédem volna Petamunef mesterrel. Megüzentem neki, hogy vizsgálja meg az ég állását s a háború felől kérjen jóslatot *Pláh*-tól, kit tisztetek...

A homok reszketett előttük a csillagfényben, mint a porrá tört ónix. Hepehupás mellékutakra tértek és elindultak a torony felé.

- Ugy fáj, hogy csak titokban lehetünk együtt...

- Majd eljön az idő, mikor büszkén mutatlak az egész világnak.

Nagy fekete állat üldögélt az út szélén és a holdtányérra bámult.

- Mekkora kutya!

- Pszt... - suttogta Sesz. - Nem kutya, hanem *Anubisz* isten maga, kit tisztelnek *Ha-szuten* városában.

Zörgetni akartak a toronyajtón, de az magától kinyílt. Elfogódva léptek a homályos lépcsőkre, valami zavaros fény hullott a magasból.

- Félek...

A kapu becsapódott mögöttük. Sesz Ménába karolt. Megfogta Ména szerelmes karját és gyorsan vezette fölfelé. A lépcsők komoran döngtek, a denevérek fölriadtak és suhogva cikáztak fölöttük. Hórusz madarai, a vércsék élesen visitoztak a torony tetején.

A magasból jövő fény erősödött, a színe kékeslilába hajlott. Zuzmorgó, fekete lepkék röpdöstek alatta.

- Gonosz szellemek pillangóalakban... - suttogta Sesz.

- Ne félj!

Hideg, dohos levegő vette körül őket, mint valami mély sóhajtás. Komor, penészes folyosóba jutottak. Fekete vasajtó zárta el útjukat.

- Petamunef mester műhelye, - mutatott rá Ména.

Egy láthatatlan kéz a vasajtót is kinyitotta. Hideg, mély hang hallatszott.

- Lépjetek be!

Nyolcszögletes szobába kerültek, melynek nyolc sarkában nyolc lámpa égett, mégis homály volt benne. Nehéz tömjénfüst terjengett szerteszét. A szoba mennyezetéről egy nagy gömb lógott, alatta kis asztalon különböző mérőeszközök, jelírással vonalzó, körrajzok és papirusz-tekercek, nádtollak, két téglában piros és fekete festék, varázskönyvek és szentfüvek, a szoba sarkában szent edények, orvosságosüvegek, bambusznádak, száradt lótusz és miegymás, a torony szoba egyik ablakán pedig egy nagy, fekete cső az egeknek irányítva...

- Lépjetek közelebb!

Senkit sem láttak és megrettentek.

Szürkés felhő gomolygott feléjük lassan a toronyszoba háttéréből és a felhőgomolyagból egyszerre csak kilépett Petamunef, az „ég titkainak feje”.

Magas, szikár ember volt, rajta fekete talár, talárján ökölnyi himzett csillagok. Sovány arcán az örökös virrasztás mély barázdákat szántott. Szeme a lángész és az örület különös fényében ragyogott. Fején fehér paróka s kezében kis görbe bot, rajta érthetetlen varázsigék. Hangja rideg és tompa, mint a mélységé. Erős, hajlott orra idegesen rángatózott és pilláival hunyorgatott, amint beszélt:

- Megnéztem *Héru* (Jupiter) csillagot, megfigyeltem *Harmahisz*-t is, a messzejárót (Szaturnusz), s kiolvastam a *Vörös Heru*-ból (Mars), amire kértél. Ezenkívül belenéztem a *Szebek*-be (Merkur) s titkot leltem a *Bennu* (Vénusz) csillagban is. Megnéztem az összes *ahimu urdu* (sohasem pihenő) és az összes *ahimu szeku* (sohasem mozduló) csillagokat is... Kérdezz!

Ména arca izgalmat tükrözött.

- Azt mondd meg nekem, ég titkainak feje, hogy a saszu fognak e győzni vagy az egyiptomiak?

- Amikor megkérdeztem a csillagoktól, igen zavaros feleletet kaptam, de hirtelen megjelent az égen Szoti (Sziriusz), a főcsillag s lángoló fényével mindent elhomályosított. Szoti Kem hadi csillaga, s aminthogy fényével ellepte az eget, éppen úgy elborítják az egyiptomi hadak is a saszu sereget. Valamivel később Vörös Heru és Szebek fényében is határozott feleletet nyertem. Egyiptom dicsősége örökkévaló!

Megfogta Ména kezét és az ablakhoz vezette.

- Mit látsz az égen?

- Csillagot.

- Látod-e ott Délen azt a nagy fényt?

- Látom.

- Az egy uj csillag. Ma jelent meg az égen. És az a te szerencsecsillagod...

Ména elhalványodott.

- Jöjj ide te is, leány!... Láttok-e alatta egy kisebb csillagot, a Szahu (Orion) kék csillagán tul? Látjátok-e? Az a csillag ahhoz az uj csillaghoz tartozik. Követi az ismeretlenségből. Annak a két csillagnak a végzete közös. Ptáh isten eltéphetetlen szállal kötötte össze létüket...

Petamunef mester szeme élesen feküdt a második csillagon, mely Szahu kék csillagán tul olyan szépen ragyogott.

- És kié az a csillag? - kérdezte Ména.

- Nem tudom.

- Tudd meg!

- Valami ismeretlen hatalom homályt vet elé, - szólt a csillagjós. - Azt tudom, hogy a nagyobbik csillag a Ménáé.

- Megjelent előttem anyám szelleme és azt mondta, hogy ma éjjel jöjjenek hozzád Ménával együtt.

- Tudom.

Nagyot néztek.

- Mikor *Dudu* (a hajnali Vénusz) megfordult az égen, megjelent nálam a Ka és megparancsolta, hogy hívjam elő, ha idejöttek. Ő, akinek tiszta szeme van, bizonyára azt is meg tudja mondani, hogy kié az a kisebbik csillag, mely azt az új csillagot nyomon követi... Üljetek le!

A csillagász megállt a szoba közepén és tapsolt. E pillanatban kialudt a nyolc lámpa, csak a kiki-olaj égett a mennyezeten. A csendben egymás szive dobogását is hallották. A csillagászpap szeme vörös-sárgán villogott a homályban, mélyen hajladozott, karjait hol az ég felé, hogy a föld felé tartva, közben varázsigéket mormolt halk és rettenetes hangon, hogy Ménában és Seszben dermedezett a vér. Görbe botjával jeleket rajzolt a földre, majd háromszor, egymásután, dobbantott lábával, aztán megszólalt parancsolón:

- Ptáh isten örökkévalóságára hivatkozom és felszólítalak, Ka, hogy kelj fel és emelkedj ki *Nout* anyánk levegő-kebeléből és jelenj meg.

Akkora szélzugás támadt, hogy a tornyot majd elvitte. Ég, föld nyögött. A kék homály alatt, a szoba sarkában megjelent valami fehér köd s belőle kibontakozott lassan egy emberi alak.

- Üdvözlég, örökkévaló szellemtest! - szólította meg a csillagász. - Köszöntlek téged azok nevében is, akiket ideküldöttél. Előhivtalak örök álmodból, hogy teljesítessem, amit parancsoltál nekem, Istentől való Ka!

A zavaros ködkép határozottabb alakot öltött, arcáról lassan levált a ködálca s előrejött nesztelenül. Sesz felsikoltott és Ménába kapaszkodott. A fehér látomány igéző-szépen mosolygott és megszólalt:

- Miért félsz tőlem, hiszen én vagyok az, akitől az életedet nyerted! Én vagyok a te édesanyád, csak földi testem nincsen. Én ringattalak térdemen, én altattalak dajkadallal és én virrasztottam fölötted, hogy szeretetemmel és imáimmal elűzzem álmaidról Szekhet árnyait... Én csókoltalak és ápoltalak, becéztelek és védelek, míg Ozirisz parancsára el kellett, hogy hagyjalak... Leányom, sokkal tisztább és nemesebb vagyok, mint akkor, mikor a földön éltem veletek!

Csodálatos fény tündöklött arcán és szellemkarját áldóan fölemelte.

- Az istenek kegyesek hozzátok és nagy jövőt ígérnek nektek, Hathor pártfogoltjai!

- Mi az a jövődő? - kérdezte a csillagász halkán. - Mondd meg, ó Ka, hogy kié az a csillag Ména csillaga alatt?

A Ka sóhajtott.

- A jövődőről, amit e két tisztalelkű sorsaként az istenek istene elrendelt, nem szabad szólnom. Volna-e a szerencsének, az örömnél és a boldogságnak akkora értéke, ha előre tudnátok? És az én szemem is csak sejtí az istenek istenének a titkát. Annyit látok, hogy vér, dicsőség, boldogság, hosszantartó boldogság és könny lesz a sorsotok...

A Ka kitekintett az ablakon, föl a nagy és a kisebbik csillagra, mely Szahu kék csillagán tul olyan szépen ragyogott.

- Az a csillag a tied, ó, lányom! Követed Ména csillagát elválaszthatatlanul, azt látom *Tuau* (a csillagvilág) végtelen könyvében. Nem halványodik el a fényetek soha, nem tűntök el az égről soha, uralkodni fogtok az idő fölött is, pedig az idő az istenek országa.

Rózsás ajkán lágy mosoly játszadozott, halk hangjában szeretet reszketett.

- Elmegyek pihenni. Amikor éltem, megviselt az élet. Elmegyek pihenni, gyermekeim, de majd eljövök, amikor szükség lesz rám...

Alakja homályosodni kezdett, de még hallatszott a hangja tisztán és édesen:

- Ména, istenek kegyeltje, a te védszellemed egy hatalmas isten, aki azért küldötte a sasukat Egyiptomra, hogy a világ ura légy!

A csillagász is megdöbbsent. Ména és Sesz lenyögözve ült a helyén. A Ka fényessége elszürkült, szözata már csak úgy hallatszott mint a nagyon halk húrpengés:

- Az istenek szeretete és irgalma legyen veletek, Hathor kedvencei! Chafra-Szahurát kiméltétek és szeressétek...

Eltűnt.

- Anyám! - zokogott föl Sesz.

Szétfoszlott, mint a köd. Holdvirágok hulltak be az ablakon. A csillagász várt egy kicsit, tömjént vetett az öröklángra, aztán tapsolt és a nyolc lámpa kigyult.

- Ime, az istenek határozata. Boldogságot ígérnek nektek kiválasztott és szerencsés lelkek! Az ég sűrűn teleirt könyv, az emberi végzet könyve, minden csillag egy betűje. És boldogok azok a halandók, akiknek a végzetében kezdőbetűk a Heru, a Vörös Heru, a Bennu és a kék Szahu!...

### III.

#### *Indul a sereg...*

Messze, a láthatár mélyén hirtelen felbukkant a napkorong. A sereg már fegyverben állott a Pálmák mezején. A főpap a Nap felé fordult és hosszasan imádkozott. Áldást kért Ména seregére. Reszkető karját az ég felé tárta s elmondotta utolsó strófáját is az isteni zsoltárnak:

«Dicsőség neked, az Isten fiának, az ég elsőszülöttjének, az idő teremőjének, a ragyogó szemű mindenség fényének! Dicsőség neked, a mennyei vizek megvilágosítójának, az élet teremőjének, az Urnak, ki teremtette az eget és az ő ablakait és az ő oszlopait...»

Még hűvös volt. Friss reggeli szél lengette a nagy ureuszkigyós hadizászlót. Ména még egyszer Thinisz városára pillantott a dombról, aztán megharsogtatta haditűlkeit. A sereghadnagyok parancsa fölhangzott, a fegyverek megcsillantak a kelő Nap fényén és a sereg elindult, hogy a Kapuk városában, Ni-Amonban, azaz Thébében egyesüljön Egyiptom főhadaival.

A város előkelő agastyánai között ott maradt Dudufhor is, Ména őrmeke. Szomorúan nézett a távozó sereg után. Hosszu alakja megroskadt, a feje lekókadott és keservesen sóhajtozott, hogy nem mehet el harcba-hadba, mint a többiek.

- Öt fiamat vitték el! - mondta egy agastyán.

- Boldog apa vagy, ó Uazuesz!

- Nekem csak egy volt... - sóhajtozott a másik. - Az is gyermek...

- Hiszen a te fiad alig mult tiz esztendő! - csodálkoztak.

- A „nagy égés ünnepe” után való holdtöltekor lesz tiz esztendő. Sirt: Engedj el, apám! Mondom: Nem lehet, kicsiny vagy. Könyörög megint: Engedj el, mert ha nem, meghalok... Mondom neki: Gyenge vagy, fiam, s ha el is engednélek, ugysem mehetnél el... Nem szólt többet. Ménához ment és addig könyörgött: Vigy el, uram, vigy el, uram, - mig vértécskét, kis kardot és dárdát adatott neki és elvitte magával kardisztogatónak...

- Szegény gyermek, megöli a félelem, mikor a seregek összecsapnak! - mondotta valaki.

- Ha visszajön és megtudom, hogy gyáva volt, enkezemmel ölöm meg...

Sirtak Thinisz városában, az anyák csókolgatták gyermekeiket, uruk kicsi hasonmásait. Még azok is busultak, akik nem szerették az urukat, mert Dudufhoron kívül egyetlen számottevő férfi sem maradt Thinisz városában.

A templomban zsoltárokat énekeltek a papok: «Har-ka-Heru... Magasságbeli éltető...» Az egész Thinisz sirt és imádkozott, csak Sesz volt erősszívű és boldog.

Naponta jöttek a hírek, a nilusi tutajosok hozták, hogy Ména átment seregével Abt kerületen; onnan gyorsított menetben vonult Szehem kerületbe és Ha városát érintette. A nép mindenütt

nagy rivalgással fogadta, mert Ména vitézségének és igazságosságának a híre már régen elterjedt Kem földjén, mint a drágakenet illata. A város vénei kijöttek elébe és megnyitották előtte a város kapuit, behívták a falak közé s fényes lakomával vendégelték.

Félnapi pihenő után sietve ment át Aa-ti kerületbe, rövid pihenőt tartott Taintair város előtt és erős hadával elindult Herui kerületbe, azután megszállott Kebti (Koptosz) városában. Itt igen riasztó híreket hallott a sasuk felől. Hogy annyian vannak, mint a pusztá fővénye, s rettenetes seregüket erős törzsfőnökök vezetik. Ugy hirlett, hogy fiatal, idomított oroszlánokat tartanak láncon s amikor a harc megkezdődik, eleresztik azokat és a fenevadak ordítva, földet hasogatva rohannak küzdelemre...

Koptoszban sem pihent sokáig, fölszedte táborát és átlépte Uaszt kerület határát. Gyors menetben indult az Aur (Nilus) folyó mentén a Kapuk városának, mely Kem leghatalmasabb bástyavára volt.

Sütött a nap hevesen, a homok szinte lángolt a seregek útján. Ahol pihenő volt, ott megfürdette Ména egész seregét a Nilus vizében. Ahogy leszállt a nap, nagy hűvösség támadt s ezért leginkább éjszakánként haladt a sereg. Oroszlánok és tigrisek settenkedtek a bozótokban, krokodilusok és más fenevadak leskelődtek a vizek mentén, de az előörsök elriogatták. Éhes sakálok üvöltöztek a seregek mögött, holdvilágos éjszakán...

Nehéz és fáradságos menetelések után egyszer csak föltűnt előttük Thébe városa. Óriási falai és bástyái fehéren ragyogtak a hajnal biborában. Nagy és lélekemelő volt a hatalmas város; maga Ména is megilletődve nézte. A sereg lelkes kiáltásba tört:

- T-ape! (Thébe) T-ape!

Tülköt fuvatott Ména, a várfalak megélénkültek és megnyíltak a város hatalmas kapui.

- Thinisz! Ména! Ména! - hangzott a bástyákról lelkesen.

Mélán nézte Ména az égretörő oszlopok és obeliszek rézzel bevont csúcsait, ahogy bevonult a rengeteg városba. Hárfások és siposok jártak előtte, erősszavu kikiáltók hirdették a nevét, az ablakokból virágosó pergett s mosolygó szép asszonyok integettek. Mérhetetlen gazdagság és hatalom mindenütt! Vajjon van-e olyan ereje a sivatagbelieknek, hogy Kemnek csak ezt az egyetlen városát is meg tudnák dönteni?

Elszállásolták Ména seregét, őt magát a kerületi főnök gyönyörű márványpalotájába vezették, ahol a többi kerületi főnök is lakott. Maga, Szebekhotep, Thébe hercege, kísérte Ménát a szobájába, melynek minden butorát drága-fából faragták és arannyal pántolták remekbe a leghiresebb mesterek.

- Pihenj, testvérem, aztán jöjj lakomára és tanácskozásra!

Nagy lelkesedéssel fogadták Ménát a lakomán. Aranytálakon hordták be az ételt, kristályedényekben szolgálták föl a bort. És a potrohos Szebekhotep felesége, a lilimarcu Bosmáta is kedveskedett neki. Rengeteget ittak. Alant a városban, a hercegi palota bronzkapuján kívül is ugyancsak mulatott a nép. A nagy kőkorszok drága borával még a homok is jóllakott.

Másnap új seregek érkeztek az alsóbb ptósz-okból. *Atef hent, Um, Meh-Mahet, Szapet, Ual* stb. kerületek fejei válogatott néppel, és híre jött, hogy a deltavidéki Alsó-Egyiptom husz ptósza is elindította seregét a khári herceg vezérlete alatt, hogy egyesüljön Szebekhotep hadaival a Folyamszorosnál.

Más oldalról meg érkezett a hír, hogy a saszuks gyorsan közelednek. Szebekhotep abban állapotodott meg a vezérkarral, hogy nem várják be a deltavidéki sereg érkezését, hanem sietve délre vonulnak, megszállják a Folyamszorost, megvédik *Elefantin* városát és megerősítik Egyiptom legdélibb végvárát: *Takenzit*-et is.

Sebekhotepet, mint a leghatalmasabb város urát, kiáltották ki fővezérnek az egybegyűlt ptósz-főnökök. Sok párthive volt Ménának is: Szebekhotep első tábornoka lett. Még tartottak egy nagy áldomást Thébe városában, aztán utnak indította Szebekhotep a hatalmas sereget.

#### IV.

##### *Az oroszlán.*

Ombosz város környékén járhattak, amikor Szebekhotep pihenőt rendelt a seregének. Rettentő meleg volt és mozdulatlanul feküdt Ména földrevetett szőnyegén, szeme fent révedezett a mosolygó égen. Szeszre gondolt.

Áthullámozott lelkén a sok édes emlék, megjelent előtte a titokzatos toronyszoba s visszazengett fülébe a Ka édes hangja, mint valami halk citeraszó: «Ména, istenek kegyeltje, a te védszellemed egy hatalmas isten, aki azért küldötte a saszuksat Egyiptomra, hogy a világ ura légy!» Legyen úgy, ahogy az istenek akarják. Csak azt engedjék meg, hogy Szeszt még egyszer láthassa! Szerette. Nem volt lelkében egy rejtett érzés, egy titkos gondolat, ami nem az ő alakja köré fonódott volna, mint valamely sugárkorona.

A napvilág borulni kezdett, a levegőtenger elszürkült. Gondolt egyet Ména és fölkel a szőnyegről.

- Piku!

Ott kuporgott kicsi fegyvernöke a közelében. Ugy őrizte gazdája fegyverzetét, mintha Ptáh isten kincsei lettek volna. Rajongó tekintetével simogatta a nagy vértet, a rengeteg-nagy dárdát és a kétszer hajlitott nagy íjat. Fölugrott.

- Mit parancsol a főtábornok?

- A fegyvereimet...

Gyöngé kezéből majd kihullt a vért. Erőlködött, mint a szorgalmas hangya, mikor erején felül való terhét cipeli.

- Nehéz? - mosolygott rá Ména és megcirógatta kedves arcát. - Majd én...

Fölcsatolta vértjét, fölvette fegyvereit és elindult a bozót felé. A gyermek utánasompolygott.

- Te maradj itt, Piku!

Látta a gyerek szemén, hogy szeretne vele menni. Megállt és visszaszólt:

- Bemegyek a bozótba. Ott pedig oroszlánok is lehetnek...

- Nem félek! - ragyogott fel a gyermek szeme.

- Pedig félhetnél, mert azok nagy és félelmes vadak. Láttál-e oroszlánt?

- Csak kőből...

Kedvteléssel nézte kis fegyvernökét. Micsoda férfi lesz belőle! Rámosolygott.

- No gyere, hadd mutatok egy elevent!

Piku képe kigömbölyödött.

- De ha bődül egyet, meg ne ijedj...

- Nem én, uram!

- Mert az oroszlán nem fut el, - beszélgettek utközben.

- Pedig te erősebb vagy!

- Csak bátrabb... - mosolygott Ména.

A nagy bozót szélébe értek. Piku gyereken is fegyverzet volt. Sohasem vetette le kicsi vértjét, annyira szerette. Vállán pirinyó kard lógott, kezében akkora dárdácska, mint egy jókora nyárs...

- Lassan, Piku!

Óvatosan bújtak át a sűrű bozóton. Kerek tisztásra jutottak.

- Beljebb húzódtak az oroszlánok, közel van a tábor...

Ismét sűrűbe kerültek, onnan meg lápszerű, gizgazos helyre. Átbújtak a különös alakú bokrok közt és most erős, átható szagot éreztek. Ména megállt és figyelt.

- Pszt...

Bődülés hangzott, hogy a föld is belereszketett. A gyermek elhalványodott.

- No, Piku? Itt a vad...

Dárdáját a földbe döfte s íját kézbe kapta. Reccsent a bozót, hatalmas himoroszlán ugrott ki eléjük.

Sühögve pattant el a húrról a nehéz, vashegyű nyilvessző. Utána iszonyu ordítás hangzott, az oroszlán felugrott a levegőbe, aztán földrebukott s talpával szaggatta a pázsitot.

- Talált! - ujjongott a gyermek.

A fenevad szügyéből patakzott a vér, de fölkelte és rohamra feszült. Csakhogy az íjhúr ismét megpendült és a második nyilvessző a torkába furódott.

- Mi az?

Valahonnan egy harmadik nyilvessző is a hátába csapott...

Orditott a fenevad. Halálhörgése vihart vert a bozótban. Ména előrefutott.

- Vigyázz, Piku!

Dárdáját a bömbölő fenevad torkába taszította. Rugott egyet az oroszlán és kiszenvedett.

A gyermek sápadtan nézte. Ugy állott hátul, mintha földbe ragadt volna, aztán odament és a «sárgasörényes nagykutyá»-ra bámult. Ugrálni kezdett örömeiben.

- Ména!

Észre sem vették, hogy valaki ott áll tulfelől...

- Szép zsákmány, - szólalt meg és az oroszlánra tette a lábát.

Nagy görbe kését előhuzta és az oroszlán fölé hajolt.

- Mit akarsz? - kérdezte Ména meglepetve.

- Megnyúzóom...

- Ne fáradj, abutbeli testvér, majd én megnyúzatom.

- Én húzom le a bőrét, - mondotta Néfer-Kara határozottan.

- Három nyíl van benne! - kiáltott föl a gyerek meglepetve.

- Az én nyílaim egymagában is elég lett volna! - szólt Néfer-Kara kevélyen.

- Hogy-hogy? - ütközött meg Ména. - Hiszen én ejtettem el!

Néfer-Kara kiegyenesedett.

- Tévedsz, seregvezér! Az oroszlánt én ejtettem el!

Ména elképedt.

- Ott a nyílaim, - mutatta Néfer-Kara.

- Vigyázz! - villámlott meg a főtábornok szeme. - Hát ez mi? - mutatott a másik két nyíla.

- Megelőztelek, - mosolygott Néfer-Kara.

De olyan tekintet vetett rá Ména, hogy belesápadt.

- Ezt az oroszlánt én ejtettem el, - mondta csöndesen. - Egyik nyílaimat a szügyébe lőttem, a másikat meg a torkába. Dárdát vertem bele. A te nyílaid a hátába furódott... Hát ki ölte meg az oroszlánt, Néfer-Kara?

- Én!

Megharagudott Ména, de leviaskodta indulatát. Keserű mosoly játszadozott a szája szögletén.

- Akkor a tiéd, - nézett Néfer-Karára ridegen.

- A miénk! - kiáltott Piku fölháborodva. - Mi öltük meg...

Megmozdult, mintha az abutbeli óriásra akarna rohanni. Ména hideg méltósággal intett.

- A tiéd, - szólt tompán. - Átengedem ezt... - mutatott az oroszlánra. - Csak arra vigyázz, - csapott ki hangjából az érc, - nehogy még egyszer egy vadra vadásszunk...

Sarkonfordult és Pikuval a táborba ment.

## V.

### *A vadbivaly.*

A sasuk Takenzit ostrom alá fogták. Nyilaik felhője a Napra is árnyékot vetett. Tevéik és szamaraik sokasága országutat taposott Egyiptom mezein...

Banan, a saszu törzsek fejedelme, rohamot roham után vezetett az erős bástyák ellen, annyi nyílat vettetett rá, hogy bent az utcákon térdig jártak benne, de Takenzit ellenállt keményen, mert tudta, hogy közel van a felmentő sereg.

Takenzit vára megszabadult hát a végpusztulástól. Banan fölszedte táborát s hadait *Abu* (Elefantin) városa ellen vezette, mely az első folyamszoros fölött feküdt, Filé-sziget átellenében. Megfogadta, hogy nem könyörül azokon a városokon, melyeknek kapui bedőlnek hadai előtt, a csecsemőknek sem fog irgalmazni, folyjuttat és leronttat mindent, hogy Egyiptom hatalmából csak pusztá kő maradjon. Mert Egyiptom föl, egészen addig, ahol az Aur-folyó a

tengerbe szakad, a saszké volt valaha. Sok ezer évvel ezelőtt a földszoroson betörték a rometuk Ázsiából és elfoglalták az ő apáik földjét, visszaszorították a sasukat a sivatagba, elvették gyönyörű oázisaikat és urai lettek a minden sasuk örökének. De most eljött a le-számolás ideje: Egyiptom földjét élet-halál árán is visszaveszi tőlük!

Ki tudna ellenállni a sasuk hadainak? Száz esztendő óta készülnek a harcra! Seregük ellepi Egyiptom földjét, nyilaik fergetege a Napot is elhomályosítja. Csoda, hogy nem szakad be a föld a seregek alatt, amelyek végre kiözönlöttek a nyomoruságos sárga sivatagból, hogy visszacserezzék ősapáik örökét! Ki tudna ellenállni az ő erejének, mikor Afrika vérszomju oroszlánjait is láncra fűzve viszi a csatába! Amikor tele van a sasuk lelke haraggal és gyűlölettel s a nyomor tigriseket nevelt belőlük... Amikor velük van a jog és igazság ereje! Van-e isteni vagy emberi hatalom, mely többé vissza tudná nyomni őket a fojtószerű, gyilkos sivatagba?

Most ismét övék lesz Egyiptom virágos földje! És nem fog itt megpihenni a sasuk fegyvere: előzőnli az idegen országokat is, hogy visszaadja a világnak azt a sok-sok keserűséget és fájdalmat, mit ezer esztendőön át a népe szenvedett a sárga szél poklában!

Ült Banan rettenetes bivaly-bikáján s levágott emberfejekkel ékesített nyergében úgy érezte, hogy világhódító urnak született. Serege ujjongva tört utána. Éjjel-nappal nyargaltak Abu városa felé. Erdők égtek mögöttük és egy napvirradatkor egyszerre csak szemben álltak Szebekhotep seregeivel.

Összecaptak. Szebekhotep a derékhadat a sasuknak vitte. Ména és Héruemheb pedig kétoldalt elindult, hogy bekerítse Banan seregét.

Vad bődulás hangzott. A sasuk elengedtek láncokról az éhes oroszlánokat. A fenevadak bőgve csaptak az egyiptomiakra, de csakhamar lenyilazták Szebekhotep gyors íjászeit.

Csata indult. A Nap elhomályosodott a kerekedő porfelhőben, mint a fátyolba takart aranyrózsa. Rengett a föld, ömlött a vér, halálaj töltötte meg a folyamszorosot. Nem is emberek harcoltak, hanem sivatagbeli tigrisek. Nem is emberek harcoltak, hanem Egyiptom istenei hadifegyverzetben!

Banan vadbivalya iszonyu rohammal gázolt az ellenség sorai közé. Tele volt az már sebbel. Banan páncéljáról visszapattantak a vashegyű nyilak és szálfadárdájával orditva öldökölt. Szebekhotepet kereste, de nem tudott a közelébe jutni, olyan keseredett dühvel küzdöttek az egyiptomi hadoszlopok a vezér körül.

- Téged kereslek! Ide csak potrohos kutya! Tudd meg, hogy én vagyok Banan, kinek őseit a pusztába üztétek!

A hadsorok szétváltak. A vezérek összecaptak s köröttük egy pillanatig szünetelt a harc. Egyiptom egyik legjobb bajvivója volt Szebekhotep, ám Banan is értette a maga mesterségét. Csengett a kard, szikrát szórt bele, de egyik sem tudta a másikat megsuhintani.

A bivaly nagyot bődült. Szebekhotep kardja kicsapta szemét. Hátrahúzódott, mokány fejét föl vágta, aztán meg lehúzott szarvval megrohanta a szamarat. Végzett vele egy pillanat alatt.

Banan kardjának dolga sem akadt. Szebekhotepre tört a rettenetes állat és agyontaposta.

- A fővezér elesett! - harsant föl a rémület és az egyiptomi hadakon végigborzongott a halál-félelem...

Merre meneküljenek? Merre fussanak a halál elől? Vége Egyiptomnak - - !

Odaért Héruemheb és az első embert, aki meghátrált, egy csapással megölte. A menekülő egyiptomiak elé állt villámló tekintettel:

- Vissza!

A megrettent harcosok magukkal sodorták. Az egész derékhad megingott és hátrált. A saszu-  
k úgy törtek az egyiptomiak után, mint a pusztító vihar.

- Állj! - harsogta túl Ména érchangja a diadalordítást. - Megálljatok!

Keresztbe fektette dárdáját és visszanyomta a menekülőket.

- Gyávák! Vissza! Egyiptomért! Vissza!

Előnyomuló serege visszavetette a derékhadat a saszu fegyverek elé.

- Ména! Ména!

Átvette Szebekhotep örökét és belerohant a harc közepébe. Új erő, új bátorság ömlött el a  
harcvonalon. Egyiptom sorsa: Ména fegyvere!

A küzdelem tetőpontra hágott. Dúlt a harc, mégis úgy tűnt, mintha állana. Az egyforma erők  
szembefeszültek egymással. Ha most itt volna a khári herceg az északi sereggel!

Gyönyörű ködalak jelent meg az egyiptomi seregek fölött. Senki sem látta, csak Ména. A *Ka*  
volt... A *Ka*, aki megjelent a toronyszobában. Akinek földi szívéből Sesz fogantatott - -  
Mosolygott s rámutatott valami fekete tömegre, mely úgy mozgott az ordító hadsorok közt,  
mint a guruló kőszikla.

- A bivaly! A vadbivaly!... - ordították ezren.

Ugy jött, mint a fürgeteg. De gazdátlanul rohant vissza. Ména dárdája szempillantás alatt meg-  
ölte Banant!

A nomád óriás lezuhant, eldőlt, mint valami fekete bálvány. Páncélos teste kinyult, meg sem  
moccant.

- Banan! - üvöltöttek a sivataglakók kétségbeesetten. - Elesett Banan!...

Zavar és fejetlenség támadt. Eldobták a nyilaikat és megfutamodtak. Ména fegyvere nem  
ismert könyörületet.

A Nap-isten lehajolt Egyiptom hatáira, mintha végig akarna nézni a földön, hogy számba  
vegye az elesetteket.

- Tra-ti-ti-ti-ta - - fuvatta le Ména a csatát.

A saszu elvonultak. Nem ment utánuk a nagy éjszakába. Tábort veretett, őrséget rendelt és  
Szebekhotep holttestét odaadta a múmiakészítőknek...

## VI.

### *A szerencsesisak.*

Napkeltekor kijött a sátrából. Ötven lépésnyire kerek halom állt. Előlépett egy főtiszt és  
jelentette:

- Uram, seregek vezére, az elesetteket megszámláltattam. Nyolcszáz emberen felül vesztet-  
tünk. Négyszázhuszonötlet több saszu maradt a harcmezőn...

A halomra mutatott.

- Az elesett saszu jobbkezét levágattam és összehordattam. Ha parancsolod, beszóatom, hogy  
magunkkal vihessük, mint diadalmi jelt...

Az ezer kezek halmára pillantott Ména és a homloka elborult.

- Temettesd el!

- Parancsod szerint. A mi halottainkat is halomba hordattam. A tiszteket külön.

- Ásass egy mély gödröt. A tisztek tetemét a katonákéval együtt temessétek el, közös sirba, hiszen együtt haltak meg Egyiptomért...

Nagy gödröt ástak, behordták a jó vitézeket s Ména beszédet mondott a sir fölött; a tábor pedig lelkes szavakkal magasztalta a seregek vezérét, hogy ember és ember között nem tesz különbséget.

Szent szikomórfát ültetett a hősök sirjára, aztán a saszuoknak is sirvermet ásatott és eltemettette.

Kiadta parancsát, hogy a tábor keljen föl a saszu ellen, mikor az előőrsök tisztje elébe állt és jelentette:

- Saszu-küldöttség érkezett!

- Vezessétek elém!

Heten voltak. A hetedik egy fekete óriás. Akkora volt, mint valami obelisztk. Karja emberderék vastag. A lándzsája szálfá.

- Mit akartok?

Olyan nyugodt és fenséges volt arca, hogy a saszu alig tudtak szóhoz jutni.

- A halottainkat akarjuk kikérni, emberjog szerint...

- Emberjog szerint eltemettettem, - felelte részvétellel.

- Ha így van, köszönettel vagyunk, - szólt a küldöttség feje. - De nemcsak azért jöttünk, hanem azért is, hogy...

- Meghallgatlak.

- Azt üzeni Umbó, a saszu vezére, ki egy oroszlánnak és egy tigris-anyának a szülöttje, hogy állítsd ki sereged leghatalmasabb és legvitézebb emberét az ő embere ellen; ha a saszu győz, kétszáz aranyrúdat fizetsz, ha pedig az egyiptomi öli meg a saszut, akkor a mi hadaink visszamennek a sivatagba és ötven esztendeig nem jönnek elő!

Ména szeme villámot vetett.

- Mit s mit nem gondoltok, ti saszu: vajjon én, Kem fővezére, alkudozhatom-e veletek? Ha a ti vezérek oroszlán és tigris szülöttje, én Menthu istentől származom s bizonyosan össze fogom törni a ti seregeteket és szétszórom mint vihar a pelyvát. Hirmondó sem marad közületek, ezt mondom én, Ména, a seregek vezére!

A küldöttség feje felelni akart, de intett a seregek ura és tovább beszélt:

- Nem akarom azonban, hogy valaha azt mondhassátok: nem akadt egyiptomi, aki egy saszuval kiálljon; a kihívást tehát elfogadom. Ha a ti emberetek győz, megadom a kétszáz aranyrúdat, de semmiképpen sem engedem meg, hogy visszavonuljatok, mert ki akarlak irtani titeket a föld színéről is!

Örült azonban titkon, hogy a háboru ilyen fordulatot nyer, mert még mindig nem érkeztek meg az északi hadak és a saszu serege nagy erőben volt.

- Szabad-e beszélnem, ó nagyur? - kérdezte a küldöttség feje. - Az én főnököm üzenete a népek szokásjogán alapul. A mi hadaink és a te sereged körülbelül egyforma erőben vannak: minek folyjon hát fölösleges vér? Arra kérlek hát, fogadd el főnökünk ajánlatát. Vivja meg a harcot két ember, a két seregben a két legerősebb és ezeknek a küzdelme döntse el az egész háborút. Ha a mienket megöli a ti katonátok, akkor mi elvonulunk, amint a haditörvény kívánja és parancsolja...

Ména gondolkozott.

- Elfogadom.

- Foglaljuk írásba, - véleményezte a saszu küldöttség feje. - Vegyük írásba az egyezséget...

Ména merően nézett a küldöttségre.

- Ména mindig megtartja szavát, de ha úgy akarod, hát foglaljuk írásba.

A főtisztjéhez fordult:

- Csináltasd meg az irnokkal két példányban. És vendégeld meg e nemes küldöttséget, míg elkészül az írás. Ti pedig, - fordult a saszuhoz - holnap jókor legyetek ott hősötökkel a kijelölt helyen!

- Eljövök, - vigyorgott a fekete óriás.

Ména ránézett és elmosolyodott.

- Jódarab ember vagy!

Az írás elkészült. A saszu ettek, ittak és távoztak. Ména pedig a táborban a bajvivást kihirdette. Megparancsolta főtisztjének, hogy a jelentkezők közül szemelje ki a kilenc legerősebbel. Sorshuzás útján dől el, hogy ki verekszik a saszuóriással.

Ezren is jelentkeztek. A főtiszt a kilenc legerősebb és legügyesebb embert kiválasztotta és Ména sátorához vezette. A seregek vezére meghordozta tekintetét a kilenc hatalmas emberen.

- Tedd a nevüket sisakba!

A kilencek jelírásos nevét a sisakba tették. Ő maga is beállt tizediknek.

- Ó, uram, neked nem szabad! - kiáltott föl Héruemheb. - Neked nem szabad!

- Egyiptom első katonája vagyok, - felelte Ména. - Piku!

A gyermek előugrott.

- Nyulj be a sisakba és huzz ki egy nevet...

A sisak köré sereglettek. Nemes vetekedés izgalma ült arcukon. A gyermek a sisakba nyult.

- Kinek a névirása? - kérdezte Ména.

Héruemheb kiolvasta a hierogliphet:

- Né-fer-Ka-ra...

## VII. *A párbaj.*

Napszállatkor megerősítette Ména a tábori őrséget, mert cseltől tartott; a sereg fegyveresen tért nyugovóra, de a saszu nem támadtak. Tábortüzeik szeliden pislogtak az éjben.

A puszta távolán hirtelen fölbukkant a Nap. Felséges korongja olyan volt, mint valami aranyból vert nagy, kerek paizs. A tábortüzek kialudtak és megmozdult a Nilus mente, mint a hangyaboly.

Ména is ébren volt már. Egész éjjel alig hunyta le a szemét. Azt forgatta fejében, hogyha Néfer-Kara megöli a sivatagbeli óriást, kikiáltott hőse lesz Egyiptomnak és Sesz szívében fölébredhet a régi szerelem...

Boldogtalan volt, hogy a szerencse nem őt jelölte ki a párviadalra. Ő a fekete óriást bizonyosan megölte volna! Egy pillanatig arra gondolt: nem engedi Néfer-Karát küzdelemre; még azt hihetné Chafra-Szahura, hogy szántsándékkal állította ki...

Ha Néfer-Kara győz, megszűnik az öldöklő harc, de ez a győzelem boldogságuk újabb akadályá lesz. Ha Néfer-Kara elesik, az is baj: halála miatt Chafra-Szahura sohasem fog kiengesztelődni és emellett még meg kell, hogy fizesse a kapzsi saszuoknak a kétszáz aranyrúdat is...

Sátrába hallatszott a lelkes kiáltozás: Néfer-Kara... Néfer-Kara! A lelke nemes volt, nem érzett irigységet, csak szomorkodott, de lassanként ura lett érzéseinek. Megnyugodott és fölkelt. Seregvezéri diszbe öltözött és kilépett Piku gyerekkel a sátor elé. Áldozatot rendelt az isteneknek, kettős áldozatot a számárfülű Szetnek, hogy kegyelme és pártfogása legyen az egyiptomi seregen! Az oltár körül erőteljes ifjak járták a dárda-táncot és a sereg főpapja jóslatot mondott Néfer-Kara győzelme felől...

Valamivel később nagy zeneszó hallatszott a saszu-tábor irányából. Alaktalan kiáltozás vegyült a nyers zenébe: hozták a fekete óriást!

- Néfer-Kara! Néfer-Kara!

Az abutbeli óriás fegyverzete csillogott az aranynapon.

- Dungersán! - kiáltozták a saszu.

A fekete óriás a porondra lépett és kivetette boltozatos mellét.

- Vagyok Dungersán, a vadbivalyok testvére, legerősebb harcosa a sivatag népének, melyet ti saszuoknak neveztek. Itt vagyok most és olyan dühös vagyok, mint a vadbika! Van-e hős köztetek, aki kiáll velem kardra vagy dárdára, ahogy tetszik!

- Van! - kiáltozták az egyiptomiak. - Néfer-Kara!

Dungersán tovább szónokolt:

- Majd megmutatom én annak a vakmerő fickónak és megmutatom egész Egyiptomnak, hogy a sivatag népe a világ első nemzete! Majd megmutatom, hogy illik-e nyitott szájjal kacagni, mikor a Sivatag hatalmas urának a követét fogadjátok!

Néfer-Kara is kilépett és foghegyről odaszólt:

- Jaj, de szép fekete vagy! Ihol vagyok én: Néfer-Kara. Vannak még különbek is az egyiptomi seregben, de elég vagyok egy ilyen hencegő fickónak magam is. Tudd meg, ugy megeszlek, mint a vad kigyó a szerencsétlen békát!

Dungersán visszaadta a vitézi szót:

- Tudom, hogy megennél, de nem lehet! Mert én sziklából vagyok. Én öllek meg, azt bizonynal mondom! Ugy eltörlek, mint a Chamzin-szél a pálmacsemetét...

Néfer-Kara megrázta fegyverét.

- Csodálom, hogy láttomra nem futsz vissza a sivatagba. Magasabb vagy egy fejjel, mint én, de hiába vagy vadbivaly, mert az oroszlán nem fél a kormos állattól.

Csufondárosan fenyegette egymást a két nagy darab ember, erős mondásokat rikoltoztak egymásnak. A saszu erős bizalommal várták a viadal kezdetét, az egyiptomiakat pedig kétség fogta el, olyan nagynak, olyan hatalmas erejűnek és dühödtnek látták a fekete sivataglakót.

Ména jelt adott. A túlkök megszólaltak. A két hős felállt.

- Tra-ti-ta-ti!

Dungersán támadt, olyan erővel támadt, mint a Chamzin-szél a pálmacsemetének. De Néfer-Kara is szépen és vitézül forgatta kardját s kitért a saszu óriás vad csapásai elől egyenesen és fürgén, mint a párduc; csak az alkalomra várt, hogy sebet szurjon Dungersán szívére.

Kivédte ismét a saszu borzasztó csapását s hirtelen előreugrott és a torka felé vágott, de csak karcolást ejthetett. Most kezdődött el a harc. Nagy, tagolatlan kiáltással rohanta meg Dungersán az ellenfelét. Düh habzott a száján. A saszu folytonos kiáltozással bátorították, az egyiptomiak szíve pedig elszorult, mert látták, hogy elérkezett a döntő pillanat.

Megest félresiklott Néfer-Kara Dungersán elől, aztán előre pattant, mint a labda, és villámgyors, sulyos vágásával átcsapta Dungersán bivalybőrös, pikkelyes páncélját. Az egyiptomiak felujjongtak, aztán ismét csend lett, csak a kardok nyiszorgása és a vétek döngése hallatszott egyre hevesebben.

Dungersán lecsapott. Néfer-Kara kardja lehajlott és megingott a borzasztó ütés alatt. Karjában fájdalmas zsibbadást érzett és egy pillanatig ködbe veszett előtte az ég.

- Dungersán! Dungersán!

- Né-fer-Ka-ra - -

Térdre esett. Dungersán a halálos csapásra készült. A saszu és az egyiptomiak kiabáltak, de semmi mást sem hallott Néfer-Kara, csak egy lágy, édes leánynevetést... a Sesz hangját... és megtelt a szíve forrósággal és bátorsággal... Megrázkódott és fölfogta a rázuhanó halálos kardcsapást.

Fölpattant. Szúrt - -

Üvöltés tört ki a fekete óriás torkán. A szétvágott bivalybőrpáncélon beszaladt Néfer-Kara kardja és keresztülment a szívére.

- Te vaddisznó... - hörögte.

Orrán-száján-szívére nagy sugárban omlott a vére. Szétnézett a saszuon, aztán megroskadt és elterült a földön, mint valami leomlott fekete szobor...

- Dungersán! - jajdultak fel a saszu.

Az ujjongó egyiptomiak pedig Néfer-Karát Ména elé vitték.

- Ime, Egyiptom megszabadítója!

Ména fölemelkedett és öröm sugárzott halovány arcáról.

- Üdvözlégy, Egyiptom hőse! Amit cselekedté, Kem dicsőségére válik. Köszönöm a negyvenkét nemzetség nevében...

Kezet nyújtott neki.

- Hallják meg mindenek, hogy te vagy az én harmadik vezérem! - hirdette ki azután.

Erős kiáltás dörgött végig a Nilus völgyében. Élesen, ridegen nézett Néfer-Kara Ména arcába, de annyi erő és fenség volt ennek a szeme sugarában, hogy az abutbeli óriás a fejét lehajtotta önkénytelenül...

## VIII.

### *A kedves vendég*

Jelentették, hogy a sasuk elvonultak a sivatag felé. Olyan volt a visszavonulásuk, mint valami ordító gyászmenet. Ména pihenőt rendelt a tábornak. A háboru szerencsés befejezése alkalmából himnuszt rendelt az ég istennőjének. És a tülkök halkított hangja, a hárfák lágy zengése mellett a főpap így imádkozott:

- „Nut! Neked lelked volt és te már hatalmas voltál Tejnút anyád testében, mielőtt még születél volna. A te szived erős volt és te már anyád testében Nut lettél. Te vagy az a leány, aki már anyjában hatalmas volt és aki királyként jelent meg. Nagy, aki mennyországgá változtál, mert erős voltál és mindent betöltöttél szépséggel...”

A tülkök bugása fölemelkedett. A hárfapengés megerősödött. A neterhent ég felé tárt karral kiáltotta:

- „Az egész világ alattad fekszik, meghódítottad. Te az egész földet és mindent karjaidba foglaltál. Nevedben van az ég. Keb az egész világot egyesítette számodra. Messze vagy a földtől, Su atyád fölött, akin uralkodol. Ő szeretett téged, alattvalód lett és minden uralmad alá került. Te minden istent magaddal vittél az ő hajóján, világítókká tetted őket, hogy mint csillagok, el ne hagyjanak téged. Nut, két szemed van. Te elvetted Herut és bűvésznőjét, elvetted Szet-et és az ő bűvésznőjét. Nut, te megolvastad gyermekeidet a te nevedben; Nut, te megjelenysz, mint király, mert diadalmaskodtál az isteneken, az ő örökségükön, az ő jószágukon...”

A világ legrégibb zsoltárának egyhangu dallama elhalt az aranykék levegőben. Ména sátrába ment és gondolkozott. Tutajt veret a Niluson és a dagadó vizen viszi haza seregét, melyet a háboru fáradalmi megviseltek. Szive hevesen dobogott örömeiben. Hazamegy Thiniszbe. Seszt feleségül veszi, hogy együtt járják az életet, mint az eget a kettős csillag, melyet láttak a thiniszi fekete toronyból...

A sereghadnagy a sátorba lépett. Mögötte egy futár porosan.

- Uram, a khári herceg közeledik az északi hadakkal.

Ména megörült.

- Messze van-e?

- Félnapi járóföldre.

A háborunak vége van. Meg akarta hát kimélni a további fáradságtól. De hátha megneheztel a khári herceg? Nos, hadd jöjjön, hogy elmondhassa: Én is voltam a csatatéren...

- Vendégléjétek meg a futárt!

Héruemhebet magához hívatta és tanácskozott vele.

- Milyen ember a khári herceg?

- Hm...

- Valamit hallottam felőle...

Héruemheb megmondotta nyíltan:

- Én ösmerem. Vad és erőszakos ember. Nem tűr magánál nagyobb urat. Könyörtelen és vérszomjas, mint a tigris...

- Azt mondják, hogy befolyása van az északi földön.

- Nagy palotája van Pabanebtet városában, innét uralkodik Alsó-Egyiptom husz kerületén. A kisebb törzsfőnökök reszketnek tőle, de még a tengerszoroson túl lakó idegen népek is félelemmel emlegetik a nevét...

Ména megörvendett:

- Tekintélyt és tiszteletet szerez Egyiptomnak Szati földje (Ázsia) felé!

Héruemheb fanyarul mosolygott.

- Ne nagyon örvendj, Ména! A khári herceg most téged is, engem is szívesen megöletne, amiért nála nélkül vívtuk meg a harcot... Hiú és féltékeny, igazságtalan és hirtelen böszülő ember. Azt mondom: óvakodjunk tőle, mert igen veszélyes barát!

Ména elgondolkozott.

- Én nem félek tőle, Héruemheb. Nem is hiszem, hogy ne örülne a déli seregek sikereinek. Utóvégre is megmentettük Egyiptomot s csak hálával tartozik nekünk!

- Igaz. Hálát kéne, hogy érezzen, de bármibe fogadnék, hogy nincs most nagyobb ellenségünk, mint ő. Óvakodj tőle, Ména, különösen akkor tarts tőle, ha nyájas és vidám...

Kora délután meg is érkezett már a khári herceg az északi hadakkal. Girrel-garral, nagy kürtszóval vonult a pihenő táborba.

Valamivel később Héruemheb Ména sátorába sietett.

- Uram, Szerbáneb a tábor közepén nagy sátrat veretett és fölvonatta rá Alsó- és Felső-Egyiptom összes jelvényeit...

- Tudom.

- Most pedig azt üzeni, hogy járuljak elébe.

Ména gondolkozott.

- Eredj el. Vendégünk. Hadd lám... Ne aggódj.

Bement Héruemheb a khári herceghez.

- Üdvözöllek! - köszöntötte barátságosan.

Szerbáneb kevélyen bólintott.

- Miért nem jelentél meg előttem, mikor megérkeztem? - szólt aztán az öreg főnökre szigorúan.

Héruemheb elképedt.

- Nem értelek, herceg...

- Jelentést kellett volna tenned!

- Kinek? - nézett szembe vele merően.

Szerbáneb a mellére csapott.

- Nekem!

- És miről? - kérdezte nyugodtan.

- Miről? Hát a déli sereg helyzetéről és az eddig lefolyt harcok történetéről!

Héruemheb összefonta karját a mellén.

- Nem tudom, mit beszélsz! Vajjon miért jöttem volna hozzád, mikor neked kellett volna engem meglátogatnod?

- Nekem? Téged?

- Mert vendég vagy...

Szerbáneb elsápadt.

- Én? Vendég? - düllesztette ki a mellét. - Én, az egyiptomi hadak fővezére?!

Héruemheb nagyot nézett.

- Mit mondasz? Te? A fővezér?

- Hát kicsoda?

- Ména, - felelte Héruemheb komoran. - Felső-Egyiptom huszonnégy kerülete Szebekhotep eleste után fővezérnek választotta és azt mondom neked, Szerbáneb, vigyázz, mert Ména ilyenekben nem ismeri a tréfát!

Elkezdett nevetni Szerbáneb gunyosan.

- Ména? Ki az?

- Ösmered te jól...

- Talán csak nem az, aki Thinisz városában valami hivatalnok?

Héruemheb az arcába nézett.

- De ő az. Akit Egyiptomban éles eszéről és igazságosságáról még a gyermek is ismer, és akiről mindenki tudja, hogy Kemben a legbátrabb ember... Egyébként beszélj ővele!

Távozni akart.

- Állj! - kiáltott rá a khári herceg.

Héruemheb elhalványodott.

- Mit akarsz?

- Jelentsd, hogy mi történt!

Ta-Kemsz főnökének a szeme megvillámlott.

- Ki vagy te, hogy nekem parancsolni mersz?!

Szerbáneb fölemelte vezéri pálcáját és kopogtatott. Sereghadnagyai a sátorba rohantak.

- Fogjátok el! - mutatott Héruemhebre.

A sereghadnagyok meghökkentek.

- Fogjátok el!

Nem merték bántani, csak megfogták gyöngéden, kivezették és a tisztek nagy sátrában Szerbáneb további parancsáig őrizetbe vették.

## IX.

### *A tizenharmadik kockalap.*

- Üdvözöllek, Tizenkettők, kik Egyiptom legidősebb főnökei vagytok. Összehivattalak titeket, hogy ítéljete Szerbáneb fölött.

A khári herceget behozták; megjelent Héruemheb is. A bírák szeme hidegen pihent a hercegen.

- Biráid előtt állasz, Szerbáneb! Én is, mint a Tanács feje, arra kérlek, ne sulyosbitsd a helyzetedet. Csak akkor szólj, ha kérdést intézünk tehozzád!

Akkora erély és hatalom volt a tekintetében, hogy Szerbáneb nem mert többet szólani.

Ména a bírákhoz fordult:

- Szerbáneb szándéka nyilván kiviláglik cselekedetéből. A déli seregek hősiessége és az a siker, melyet a seregek élén Egyiptom dicsőségére kivívtunk, mélyen bántotta az ő hiuságát. Ugy okoskodott, hogy Héruemheb után én következem, azután a többiek, kik az ő hiuságának nem tömjénezünk. De én éltem a joggal és hatalommal, melyet a hadsereg elismerése juttatott nekem és Szerbánebet, Khár herceget, Héruemheb főtábornok megsértése miatt nyomban elfogattam.

A vének bólongattak. Kipirult arccal folytatta a sereg főbirója:

- Vakmerő hibát követett el a khári herceg, mikor Egyiptom második főtisztjét tekintélyében megsértette és sereghadnagyaival elfogatta. Héruemhebben, ki véréért hullatta Egyiptom földjeért, magát Egyiptomot sértette meg, a hadsereget, mely Héruemhebet vezérének ismeri s hősként tiszteli és Ta-Kemsz kerület főnökének a személyében megbántotta Egyiptom összes ptosz-fejedelmeit. Ideállítottam hát elétek, kik Egyiptom nevében szabtok igazságot, hogy ítéljete fölötté érdeme szerint.

A hangja fölemelkedett:

- Mi lenne Egyiptomból, ha földjén zsarnokok fojtogatnák az emberi jogokat? A züllésnek és az erkölcsi veszedelemnek milyen gyászos ingoványába süllyedne a hadsereg szelleme, ha főtisztjeit megtorolatlanul bántani lehetne? Bizhatnék-e a harcos az ő vezérében és a vezér az ő harcosában, ha ilyenek büntetlenül megtörténhetnének? Hová lenne az erénynek, a becsületnek és a törvénynek a tisztelete, ha az ilyen Szerbánebek gögjének, határtalan vakmerőségének és hatalmi örületének nem lehetne gátat vetni, ó nemes bírák!

Elhallgatott. Szerbáneb reszketett dühében és félelmében. Kákém fejedelme vette át a szót:

- Mit hozol föl védelmedre, herceg úr?

- Mit? - kiáltott föl Szerbáneb rekedten. - Azt, hogy itt csupán tévedésről lehet szó, melynek - úgy látom - áldozata lettem...

Meghunyáskodva nézett biráira és mentegetőzve folytatta:

- Amint meghallottam, hogy a saszuks betörtek az Aur-folyó szentelt földjére, azonnal fegyverkeztem és nagy anyagi áldozatok árán készültem a harcra, hogy Egyiptom becsületét megmentsem. Sereget szerveztem, aranyrúdjaimon kovácsolt fegyvereket vettem és erős seregemmel megindultam Dél felé, amerről Egyiptom jajsza hallatszott. Utközben mind hozzám csatlakoztak a nemes főnökök és hadaikkal az én seregembe olvadtak. A sereg útját, pihenőjét, ételmezését, egyszóval mindent én irányítottam, senki sem szólt ellene és így joggal hihettem, hogy Alsó-Egyiptom fejei hallgatólagosan elősmernek hadifőnöküknek...

Senki sem szólt közbe, hadd védekezzék. Figyelmesen hallgatták beszédét, noha tudták, hogy egy árva szava sem igaz.

- Az Egyiptom sorsa fölött való aggodalmamtól és a folytonos izgalmaktól hajtva, érkeztem meg s hát jelenti a futárom, hogy milyen különös arckifejezéssel fogadta Ména jövetelem hírét! Elvártam volna, hogy úgy fogadjanak, mint igaz bajtársat, vagy mivel nem vehettem részt a harcban, hát legalább, mint vendéget... és e helyett teljes mellőzés ért, senki sem jött hozzám, hogy sátrába meghívott volna vendégbarátsággal. Hetekig tartó utat tettem, fáradt és ingerült voltam és úgy gondolván, hogy én vagyok Alsó-Egyiptom seregeinek a vezére, s jogom van megtudni, hogy mit végzett a déli hadsereg, hát magamhoz hívtam Héruemhebet, ki a saszuks betörésekor Ta-Kemsz kerületből elküldötte nekünk a hadba hívó levelet...

Szétnézett. Ravaszul pislogott, aztán Kákém fejedelméhez fordult:

- Arra kérlek titeket, főnöktársaim, tekintsetek el ettől az esettől! Ez annyiban is kívánatos, mert az északi és déli sereg éppen miattam szembenéz egymással. Belátom, hogy hibáztam és itt előttetek megkövetem Héruemheb főtábornok urat és megbocsátok én is a főtábornok urnak...

- Nincs szükségem rá, - felelte Héruemheb ridegen és elfordult Szerbánebtől.

Ména vette át a szót:

- Néfer-Kara!

- Mit parancsol a fővezér?

- Vezesd ki a khári herceget, míg szavazással ítélünk fölötte!

Egy sereghadnagy a szavazókockákat kiosztotta, mindenkinek egy fehéret és egy feketét. A fehér az élet. A fekete a halál. A kettő közül mindenki csak egyet vethet az ítélet üstjébe...

Ména megszólalt a nagy csendességben:

- Mielőtt az üstbe hullana az élet, vagy a halál jele, fontoljuk meg jól, hogy mit cselekszünk. A khári herceg Egyiptom egyik főnöke és így testvérünk. Bűnös-e, vagy nem, döntsétek el magatokban. Tegyétek félre az ellenséges érzést, amennyire csak lehet. Ki-ki ítéljen a szíve szerint!

A bírák lehajtott fejjel gondolkodtak. Legelőbb Kákém fejedelme dobta szavazatát az ítélet üstjébe. Utána behullt mind a tizenkettő.

A döntő szavazat Ménáé. Megparancsolta a sereghadnagynak, hogy számlálja meg a szavazatokat.

- Hat fehér!

A fejedelmek szíve elszorult.

- Hat fekete!

Ménára néztek. Az ő kezében van az élet, vagy a halál ítélőjegye.

- Hozzátok be a khári herceget!

Behozták. Ména fölállt. És fölálltak mind a tizenketten.

- Khár hercege, ítélte a tanács. Odanézz! Az ítélet asztalán hat fehér és hat fekete lap van...

Szerbáneb ajkára nem jött szó. Szeme kétségbeesetten tapadt Ménára. Tudta, hogy az élete tőle függ.

- Én vagyok a tizenharmadik bíró. Kettős szavazatommal én döntöm el, hogy tovább élsz-e *Rasu* ragyogó országában, vagy pedig leszállsz *Ozirisz* sötét birodalmába, hol *Amán*, a mindent elnyelő viziló, ülven *Ozirisz* lábánál, megvádolja álnok lelkedet a negyvenkét bírak előtt...

Még Néfer-Kara kemény szive is megreszketett. Ména most fölemelte összehajtott tenyerét.

A kockalap az üstbe hullt.

- Fehér!

Moraj futott végig a gyülekezeten. Ména szava megcsendült:

- Bűnös vagy, de kegyelmet adok neked, hogy megigazulj és megösmerd az élet becsét; hogy megtudd, amit eddig nem tudtál: az élet legnagyobb igazsága nem a fegyver, hanem a szeretet...

## X.

### *Az ezerfejű sziklák*

- Vezessük a sereget a folyamszorozhoz. Elefantin városa alatt táborot ütünk és tutajokat készítünk. Feleidő alatt hazajuthatunk a Nilus vizén...

És másnap reggel a sereg utrakelt Elefantin városa felé, hogy Filé szigetével szemközt, az első folyamszorosnál tutajokat verjen.

Távolból a vizesés tompa dörgése hallatszott. A vizek zsoltárt énekeltek. Fehér ködfelhők, tajtékos habkárpitok lebegtek a mosolygó égen, hogy eltakarják a katarakta örvényeiben fürdőző vizilányokat. A nádasokban, a sűrű dzsungelekben millió vízi szárnyas sipitozott. Világ panorámája nyílt meg a seregek előtt.

- Egyiptom a világ szive! - kiáltotta Ména elragadtatásában.

Ő sem vette észre, senki sem vette észre, a pálmák koronájától meg sem láthatták volna a csodát, hogy a szent viz partjai fölött a hallgatag szikláknak ezer feje van...

Egyszerre csak sühögő nyilfelhő zúdult az egyiptomi hadak elejére, amint a sziklák alatt elterülő virágos lapályra bekanyarodott. Kövek görgetege tört le a sziklákról. És fent, a nap-sütésben megjelent Umbó zord alakja.

- A saszuk!

Az előhad keskeny sorait a nyilak és a kövek fergetege elsodorta. Nagy felfordulás és fejesztettség keletkezett a gyanutlan táborban. Maga Ména is megdöbbsent, de rögtön felfogta halálos veszedelmüket és visszavonulót fuvatott.

A tülkök hangja riadozva búgott a Folyamszorosban. A visszhang megnagyította harsogásukat. Az előhad élvemaradt oszlopai visszarohantak a nyilak és sziklák csattogó viharából s meghuzódtak a terebélyes fák védelme alatt.

A nyilak és a kövek zuhataga megállt. Csak a szent viz harsogott. És ez a csend még inkább megrémítette az egyiptomiak kelepcébe jutott seregét.

Ména rövid haditanácsot tartott vezéreivel.

- A saszuakat be kell keríteni!

A khári herceg tombolt örömében, hogy az északi hadak sem térnek haza ijvonás nélkül! Magából kikelve kiáltozta, hogy ő egyenest rohamot intéz alulról a sziklák ellen, ha odavesz is az egész serege.

- Halálba rohansz! - mondotta Ména.

A khári herceg betört a Folyamszorosba. A haditerv: Néfer-Kara jobboldalt a sziklák hátához kerül, hadával fölkapaszkodik észrevétlenül és a saszuak jobbszárnyát a Nilus-völgybe üzi.

Kákém fejedelme baloldalt kanyarodik és a saszuak balszárnyával ugyanazt cselekszi, mit Néfer-Kara.

A khári herceg rohama leköti a saszuakat és ezalatt Héruemheb a sziklák tövében elhúz a takemszi hadakkal, a vizesés alatt levő barlangútakon átmegy, adott jelre visszafordul és megtámadja a völgybe hajtott saszusereget.

Ména pedig délről szorítja meg. Egyszerre négy oldalról elnyomják és összetörik, hogy hirmondójuk sem marad...

Ahogy a khári herceg a véráztatott lapályra rohant, ismét lecsapott a nyilak felhője, megdöndült a sziklaoldal és csattogva, zugva gurultak a hatalmas kövek. Seregét hirtelen az évszázados fák oltalma alá vonta vissza s néhány szóval bátorította, hogy ne legyenek hirben és dicsőségben utolsóbbak, mint a déli seregek, aztán tülköt fuvatott és rohamot vezényelt az ezerfejű sziklatömbök ellen.

Vad irammal mentek neki az egyiptomiak, de első soraik a meredek sziklafalról visszaozlottak véresen. A saszuak a második rohamot is csakhamar visszavetették. Vér és holttest hullt a sziklákról, a drága egyiptomi vér vörös zápora...

A khári herceg nyilat kapott a ballábába. Ugy jött a kő, mintha poklok ontották volna. A saszuak a negyedik rohamot is visszaverték. A sziklák bevehetetlenek!

Visszavonta seregét Szerbáneb a nagy fák oltalmába s innen nyilfelhőt vettetett a sziklatetőkre. Huszonöt-harminc saszu bukott le kétoldalt és evvel jobbfelől hirtelen megszűnt a kőgörgeteg...

Annyi idő múlva, míg az ember szive tizet dobban, a szemközti oldalon is elállt a nyilzápor. Néfer-Kara és Kákém fejedelme már fent voltak a saszuak mögött és szikladübögtető rohammal rontottak meglepett tömegeikre.

Kétségbeesett küzdelem támadt.

Ugy ömlött a vér, mintha valami nagykezü isten bibor narancslével locsolta volna a barna tömböket. Jajszó verte föl a szent viz partjait; az éhes krokodilusok a habokba menekültek s falánk, szikrázó szemmel figyelték a seregek küzdelmét. A saszuak balszárnya megingott. A kákémi fejedelem rohama a völgybe sodorta. És ugyanakkor Néfer-Kara is leszorította a jobbszárnyat heves dárdaharc után. Szerbáneb pedig szemben fogadta a tört hadsorokat. Bor-

zasztó mészárlás kerekedett. Rajtuk ütött Ména is az erős derékhaddal, úgy tört rájuk, hogy a föld beleremegett.

És jött Heruemheb is a nagy túlőkszóra. Körülzárták a saszuakat rettentő gyűrűvel és az ilyen embergyűrű mindig erősebb és halálosabb, mint a vasból csinált, kemény karika. Megpirosodott a föld, mint a biborposztó. Emberhalmok pupozódtak és a hörgő emberhalmokon egyre kétségbeesettebben viharzott a harc. Lángot és halált lihegték a harcosok. Ember ember ellen küzdött. A krokodilusok jóllakva bukdácsoltak a vér-vízen. Kikapaszkodtak a szent folyó tulsó partjára, úgy nézték állati szemükkel az emberek egyre hevesebb, egyre keseredettebb, percről-percre borzasztóbb küzdelmét. A földön vergődő harcosok még haldokolva is marcangolták egymást. Hörgés, szitok, jajszó mindenütt. Hátral az egyiptomi papok egy szent szikomórfa tövében az istenekhez térdrehulva esdekeltek segedelemért...

Mert úgy harcoltak a saszuak, mint a démonok! Ména vezérei szűkebbre vonták a csatakört. Szorításuk alatt még a sziklák is összeroppantak volna, de Umbó hadai nem... A saszu-fővezér már elesett. A nagy, fekete Umbó vezette a harcot. Két kézzel küzdött, embersorokat megölt, de tán még a Sivatag istenei sem birtak volna Ména erejével.

A saszuakat még összebb szorították. Présbe kerültek, de most végső erejüket összeszedték, hogy áttörjék Ména hadigyűrűjét.

A vaslánc szétszakad, mert vas, de az ember nem enged, mert ember! Megroppantak a halál-szorítás alatt. Hadsoraik ledőltek. Küzdöttek még, de Ména keresztülgázolt rajtuk; sokan a folyóba menekültek, de a vizilovak, a nagy unikornisok és a krokodilusok szétszaggatták ezeket. Iszonyu temető lett a táj, de jobbfelől a sziklák alatt még egyre dult a harc: Umbó még élt, körötte óriási saszuak, nem adják olcsón életüket, ha már veszni kell!

- Fogjátok el élve!

Szétnézett Umbó. Éppen akkor roskadt le mellette az utolsó zászlóhordozó. Gondolt egyet, a haldokló saszu kezéből kitepte a fekete oroszlanos zászlót és futni kezdett fölfelé. Néhány pillanat alatt fent volt a tetőn.

Megállott.

Hörgött, mint az üldözött vad. Szemében lángolt a harag. És ismét megfutamodott. Előtte szédítő szakadék. Átugrott rajta olyan lendülettel, hogy az alatt állókban megdermedt a vér.

Üldözői visszahökkentek. Csak a madár vagy a zerge tud átjutni azon a szakadékon! Sorakoztak a sziklapárkányon és lekiabáltak, hogy mit csináljanak? E pillanatban kiegyenesedett Umbó a vizesés fölött. Jobbjával a fekete-oroszlanos zászlót megmarkolta és megállította Egyiptom földjén, hogy a kerekedő déli szél lengesse dicsőségesen...

Mert övék ez a föld! Az volt, az és az lesz! Ősapáik lakták e gyönyörű világot és a Pálmák országához még akkor is jogot tartana, ha már csak ő lenne az utolsó saszu!

Vannak még bent a sárga sivatagban sanyargatott, elgyötrött gyermekek, akik megnőnek, mert nevelőapjuk a forró Kámszin, nevelőanyjuk a nyomor; megnőnek, hadba szállanak a vörös zászlókkal, hogy visszavegyék élettel, halállal ősapáik elrablott örökét!

Piros mezőben fekete oroszlan...

Lobogj zászló! Lengesd déli szél! Eljön a bosszu napja! Szent folyó, a te vidékeden saszu dal fog zengeni, pálmáid alatt boldog gyermekek fognak játszózni s hús medreteken szerelmes saszu lányok fognak fürdeni, ó isteni habok!

Lássa meg az ég, lássa meg a föld, hogy leng, leng az oroszlános zászló az egyiptomi bérceken!

Ugy állt az ormon, mint egy isten-szobor. Aranycsatos párduckacagányán vér, ragyogó, meghatott szemében könny, sápadt remegő ajkán eltördelt ima.

Maga Ména is elbűvölten nézte. Csönd... Valahol megpattant egy húr... Ména nyiláról elszállt a suhogó nyilvessző és a párduckacagány közepén megállt.

A zászló megremegett és oldalt fordult. Umbó is megingott és eltűnt a vizesés tajtékzó örvényeiben...

## XI.

### *Észak és Dél ura*

- Hol van Piku?

Nincsen Piku...

Ott feküdt a halottak között.

Kicsi pajzsa megrepedezve. Kicsi szívét átütötték. Ragyogó szeme örökre lezárult. De fájdalomra görbült ajkán is ott van az a kedves, ártatlan mosoly...

Hős volt...

Fegyverhordozója a harcok istenének!

Gyermek volt...

És meghalt mosolyogva Egyiptom földjeért!

Ti, istenek, kik szívet adtok az embereknek, ó jaj, siratjátok-e Piku gyermeket? Izisz Anya, ki vetted életét a saját testedből, megszakad-e a szíved legkisebb gyermeked miatt?

Siratták sokan néma könnyel. De a legfájóbban Ména siratta, pedig még könny se perrent szomorú szeméből. Ravatalt állíttatott. Lándzsákat ütöttek a földbe, dárdákat fektettek át rajtuk, egyiptomi és saszu lobogókat vetettek a véröntözte fákra és készen volt a ravatal...

Nem tudott szólni Ména, csak intett, hogy tegyék rá Pikut. Ráfektették. A papok előjöttek. A vezérek s a fejedelmek körülállták és fősorakoztak a hadoszlopok.

Pajzsát, lándzsáját, kardját, sisakját is a ravatalra helyezték. A főpap a gyermekre mutatva kihirdette a sereg előtt:

- Ő volt a legkisebb közöttünk. Ő volt a legnagyobb hős közöttünk. Az ő személyében gyászoljuk az elesetteket...

Valami lágy, méla danába kezdtek a tülkök. A hárfák halkán pengtek. A réztányér alig zizzent. Dal Oziriszhez. Jöttek a könnyesszemű katonák lábujjhegyen és teleszórták Piku ravatalát lótusszal és lilomrózsával...

A dal elhalt a nagy gránitsziklák közt, mint valami panaszos sóhaj. És olvasni kezdték a papok a per em heru-t, a halottaskönyvet, így kezdvén:

*«Ha em rou,  
nu per em heru...»*

Halkan kezdődött a szent könyv olvasása, aztán erőt nyert a gyász szava...

- Ai lenu, ai lenu...!

A tábor utána mormogta: ai lenu, jaj nekünk... Hangosabb lett a kesergés, hangosabb lett az ima és a sirás: ai lenu, ai lenu. Oziris!...

Tartott a gyász. A Nilus mély morgása kísérte. Könyörögtek Piku lelki üdvösségeért, hogy az Alvilágban a negyvenkét bíró legyen kegyelmes hozzá és kicsi szívét vegye védelmébe az ibiszfejű Thot...

Rövid csönd. Csak a tábor halk zokogása hallatszott. Csak a dumpálmák levelét hajlitgatta a meleg déli szél. A pálmalevelek az istenek fülei, hallgatják a papok énekét...

*Zsoltár Oziriszhez:*

«Akik a millióktól a milliókhoz érkeztek, nálad kötöttek ki...

Akik még édesanyjuk testében vannak, már reád függesztik a szemüket...

Nincs örökös maradás az országban, mindenkinek hozzád kell jutnia!

A nagy és a kicsiny, mind a tiéd.

Akik a földön élnek, megtérnek hozzád, te vagy az ő urok és senki más!

Beszélnek az utazásról és a visszatérésről és az idő azalatt elpusztul, csak a te fölséged jelenik meg hajnalban, mint a Nap!

És ami van és ami lesz, az a te munkád...»

A papok elhallgattak és a feltámadás jelképét, a szent skarabeus-bogarat Piku mellére helyezték. És most ismét megszólaltak a kürtök, a hárfapengés emelkedett, az érccsörgő is megcsörrent, a gyászdal szárnyat bontott és tűz áradt el a melódián, tűz áradt el a szemeken, pir szökkent a halovány arcokba s fölzugott a vizesés dőrejében, a tülökhangok diadalmas szárnyán a gyászos, lelkes, könnyben-vérben fogant győzedelmi dal!

...És fellépett most Ména a ravatal mellé. Arcán erő és fenség ült... Szeme olyan volt, mint a kicsinyített napkorong. Seregverő kezét magasra emelte s még a vizesés morgása is lehalkult, a pálmalevelek sem zizegtek. Mert Ména szól!

- Gyászolj, Egyiptom! Véred omlott. Elesett sok fiad. Itt fekszenek szent folyód partján, kik szívvel és szeretettel védték a te földedet!

Hangja fölcsapott, mint a kürtrivalgás:

- Örvendj, Egyiptom! Véred omlott, de megdicsőültél. Ureusz-kigyóid és szent kányáid megölték a fekete oroszlánt, mely a sivatagból fölemelkedett, hogy elnyeljen minket, kik születünk a szikomórfák országában...

Szétmutatott a harcmezőn.

- Itt fekszik a sasuk hatalma összetörve! Volt. Megöltem haragom napján, megöltem és nem kedveztem!

Csatadöntő karját fölemelte a seregek fölött és kiáltott, hogy ég és föld hallja meg:

- Dicsőség nektek, Egyiptom harcosai! Dicsőség nektek, Izisz fiai! S dicsőség neked, te szegény gyermek, ki átütött sziveddel itt fekszel előttünk a dárdaágyon, noha még játszadoznod kéne édesanyád szerelmes kebelén...

Kiperrent a könnye, aztán láng borította el arcát.

- Elveszhet-e ez a föld, amelynek ilyen gyermekei vannak? Elpusztulhat-e ez a nép, melynek kis gyermekei játék helyett fegyvert öltenek s hősként esnek el a csatamezőn? Hallgassátok meg, ti homokkal játszó gyermekek: a ti pajtásotoknak Piku a neve... és halljátok meg, ti zord harcosok, mert az ő dicsérete a ti dicséretetek!

Lehajolt és megcsókolta a halott gyermek homlokát.

A seregek szíve megreszketett. A büszkeség pirba vonta a bus arcokat. A fővezér csókja őket illeti: kit-kit egyenként csókolt meg, amikor Piku gyermeket ajkával érintette...

Lelkesedés harsant:

- Ména! Ména!

Sirva kiáltotta egy öreg harcos:

- Üdvözlég, seregek ura!

És ahogy elhalt a lelkes éljen, folytatta Ména szívekbe szálló hangon:

- Győztünk! Győzelmünk Egyiptom jövődjé. Egyesült erővel összetörtük évezredes ellenségeinket. Az istenek oltalma alatt zavartalanul dolgozhatunk Egyiptom naggyátételén - -

- Ména! Ména! - dörgött a Folyamszoros.

- Egyesült erővel megsemmisítettük az ellenséget; egyesült erővel naggyá és hatalmassá tudjuk tenni nemzetünket. Apáink évezredeig éltek szétszórtan az Aur partján. Egyesülnünk kell békében, háboruban, hogy megvédhessük országunkat a támadások ellen s hogy hatalmassá és dicsővé tehessük önmagunk és a nagyvilág előtt!

- Te vagy a mi erőnk és hatalmunk! - kiáltották a seregek. - Ména!

Dárdát ráztak, zászlót lengettek.

- Egyiptom földje ma is negyvenkét tartomány, negyvenkét külön fejedelemség. Vezérek, fejedelmek, harcosok! Egyiptom legyen egy! Egy volt, egy szív, egy erő volt a harcban; legyen egy szív és egy erő a békében is!

A ptosz-főnökök meghökkentek.

- A negyvenkét kerület negyvenkét hatalma egyesüljön *egy ember* kezében. Csak úgy válhatik Egyiptom elmúlhatatlan hatalommá, ha egy öntudat, egy akarat és egy lelkiismereti felelősség irányítja fejlődésében. Testvérek vagyunk, ne alkossunk külön kis hatalmakat, hanem legyünk egygő a munkában, a törvényben és a hazaszeretben!

A tábor éljenzett. A főnökök sugtak-bugtak, a khári herceg sápadtan harapdálta vastag ajkát.

- A homokot elfujja a Khamzin, de ha összeverődik s halommá, hegygé válik, akkor a legnagyobb fergetegnek is ellenáll diadalmasan. Egyiptom negyvenkét kerülete negyvenkét kicsi homokbucka, amelyet szétvethet egy nagy vihar; hordjuk hát egybe és alkossunk belőle hatalmas hegyet, hogy dacolhasson minden viharokkal, idővel, halállal egyaránt!

- Ména! Ména!

- Egyiptom negyvenkét fejedelme közül válasszunk magunknak egy közös fejedelmet, aki ur az urak fölött, ki parancsol azoknak is, kik maguk ezreknek parancsolnak. Egy hatalom! A nemzet nevében!

A Folyamszorost rengette a lelkesedés. A szent víz dörgött. Fehér ködök emelkedtek föl a vizörvényekből és bólogattak a pálmalevelek...

- A negyvenkét ptosz fejedelmei között a khári herceg, Szerbáneb, akit mindnyájan ismertek, a leghatalmasabb. Válasszunk magunknak egy főt, egy fejedelmet, egy urat. Én magam részéről a khári herceget ajánlom!

A herceg ur föllélegzett, meghajolt és sápadozott, piruldozott a megtiszteltetéstől; karvaly szemében öröm ragyogott és büszke, gőgös mosoly ömlött el sötét arcvonásain.

De a sereg hallgatott. Most hallgatott, mintha nyelve sem volna. Szerbáneb dühös megütközéssel nézett szét: hol az éljen? Kákém fejedelme hirtelen előlépett és a sereg előtt Ménához fordult:

- Dicsőség neked, Ména, ki megmentetted Egyiptomot az elpusztulástól; hozzád és a seregekhez szólok!

Mély csönd ereszkedett.

- Szavaid igazságát mindnyájan belátjuk. Évezredek óta széttagolva élünk. Munkáink eredménye negyvenkét felé folyik, erőnk szétesik, mint a forgács, nem fejlődünk, nem haladhatunk az idővel, nem teremthetünk nagyot és nemeset a nemzet javára, mert Egyiptomnak negyvenkét gazdája van...

- Ugy van! - helyeselte a khári herceg.

- Ime az idő, amiről Ména szólt. Szati földje felől nagy ellenség agyarog mireánk, erős várak kell hát, hogy emeljünk enmagunkban. Nincs elég hatalmunk, nincsen jó törvényünk, de nyomoruságunk napjai nehezek. Jó, hatalmas ember kéne, ki rendet teremtsen s erőt, hatalmat, dicsőséget, jövődöt és áldást adjon Kemnek. Válasszunk tehát egy közös fejedelmet, de semmikép se mondom én, hogy éppen a khári herceg legyen a mi urunk!

Csendes, gunyos nevetés támadt a harcosok soraiban. A khári herceg kivörösödött, aztán meg elhalványodott:

- Ki mondhatná rólam, hogy nem vagyok méltó a főfejedelemségre? - nézett szét villámló tekintettel.

Kitört:

- S vajjon találtatik-e ember fia Egyiptom pálmái alatt, aki nem tudná magában: Lám csak-ugyan a khári herceg a főbástyája Kemek, a Sós-tenger felől!

Mielőtt Kákém fejedelme megfelelhetett volna, Héruemheb kilépett a sorból és Szerbánebhez fordult:

- Itt most a nemzet van jelen s ne perlekedjünk, nagyur!

A khári herceg képe megsötétedett. Halántékán kidagadt az ér. Hebegni kezdett dühében, de Héruemheb elfordult tőle s messze csengő hangon szólt a katonákhoz:

- Fiaim, idehallgassatok! Most a nemzet előtt állok és szólok tisztelettel. Akarjátok-e, amiről Ména szólt?

- Ugy legyen! - dörgött a Folyamszoros.

Héruemheb kiegyenesedett. Öreges alakja egy fejjel magasabbnak tűnt.

- Van köztünk egy ember, egy igazi ember, aki észre s vitézségre nézvést mindnyájunknál sokszorta különb...

Szava elveszett a rengő kiáltásban.

- Ména!

- Menthu Isten!

- Ména! Ména! Ména!

A Folyamszoros gránitszikláit örömkialtás rengette.

- Észak és Dél fejedelme!

- Szutem-net! - ujjongtak a katonák.

És Héruemheb nevet adott a főfejedelemnek:

- *Perao!*

*Azaz: Magasházbeli.*

Hegyek, völgyek, egek, földek ezt a szót visszhangozták:

- Pérao! Pharaoh! Pharaoh!...

Összefont karral állott Ména a ravatal fölött és könnyezett. A khári herceg tiltakozó hangja elveszett az óriási zajban.

- Pharaoh! Pharaoh!

Leborult előtte Héruemheb.

- Üdvözlégy szentséges ur!

És megcsókolta hadverő kezét.

- Ména Pharaoh! - tombolt a sereg.

És jött Kákém fejedelme, jött az északi és déli ország minden fejedelme. Elébe járultak, térdet hajtottak és csókkal illették cimergyűrűjét.

- Üdvözlégy, Pharaoh!

A sereg is letérdelt. Az első sorok homlokra bujtak előtte, úgy rebegték a nevét.

- Pharaoh - - -

Csak a khári herceg állt sötét, izzó szemmel, sápadt arccal, hörgő dühhel, gonosz-irigyen.

- Térdre! - kiáltott rá valaki remegő haragjában.

Néfer-Kara volt...

- Térdre, Szerbáneb!

Dárda rengett a kezében és a szeme villámlott.

- Térdre! - üvöltötte ezer és ezer hang s dárda-erdő fordult ellene. - Öld meg!...

És megindult Szerbáneb. Lehúzott nyakkal sántikált Ména elé, térdet hajtott s csendes fogcsikorgatással megcsókolta Észak és Dél urának cimergyűrűjét.

- Üdvözlégy...

A kürtök felrivalgtak.

- Éljen a Pharaoh!

És most a világ *legelső* királya a ravatalhoz lépett és a gyermek tört mellére tette a kezét...

- Egyiptom!

Szava lelket gyújtott, mint az égből leszálló villám. A gránitsziklák tömören verték vissza esküjét.

- Az örökkévaló istenekre és ennek a gyermeknek a szívére esküszöm...

*(Vége az első könyvnek.)*

## MÁSODIK KÖNYV

### I.

*Linosz.*

1. Térj vissza, kerülj vissza, én szerelmesem...
2. Sesz vagyok. És mégsem közelítesz hozzám!
3. Ó szép ifjam, térj vissza, kerülj vissza! Nagy bánat gyötri a szívemet temiattad.
4. Olyan rég nem láttalak. És az én szerelmem hiába keres téged. Eltűntél, mint *Panu* isten, kit Izisz jajszóval keresett az ázsiai partokon...
5. Ó, jaj nekem!
6. Izisz megtalálta szerelmesét egy tamariszk-fa tövében, holtan. Jaj nekem! Én még a holttestedet sem láthatom, thiniszbeli Ména...
7. Mert nagy csata volt, megjött a hire, megölték Egyiptom harcosait orozva, nyilakkal, nagy kövekkel, és te is köztük voltál!
8. Minek születtem? Minek láttalak meg? Ma nem mondanám, hogy fáj a szívem! Minek szerettelek meg, ha nem láthatlak, ha nem gyönyörködhetem szépségedben és ragyogásodban.
9. Jó szerelmesed voltam. Jó feleséged lettem volna. Jó háziasszonyod akartam lenni. Lettem a bánat felesége és az én uram sohasem hal meg!
10. Sirnak Egyiptom leányai. Nekik is voltak választott ifjaik. Mind elvesztek. Mind sirunk. Én kétszeresen sirok, mert nekem volt legszebb szerelmesem az Olajfák országában!
11. Üzend meg a déli szélről, hogy hol vagy! Ha élsz, busulok, hogy elhagysz; busulok, de mégis örvendek, ha élsz...
12. Nem jön a déli szél. Csak az tud üzeni, akinek ajka van. Neked nincs ajkad, fekszel a gödörben, sasuk temettek oda.
13. Százszor is felmáshoztam a pálmák tetejére s addig vártalak, míg a lelkem is elbágyadt. Gondoltam, hogy hozol nekem egy lótuszvirágot, gondoltam, hogy hozol nekem egy szívbeli csókot...
14. Az istenek is megsiratnak téged. És megsiratnak engem is a keserveimért. Szánjatok is meg, minden istenek, mert úgy busulok, hogy könnyem sincsen...
15. Szerelemre születik a leány s lám, mekkora fájdalmat szenvedek! Hol talállok én vigasztalást, ki mondja meg nekem?
16. Nem talállok én vigasztalást, ételben sem, italban sem. Vannak szép köntöseim, de nem öltöm magamra s hiába adnának drágagyöngyöt, az sem kellene.
17. Rám mosolyoghatnak, én nem örvendek. Jó emberek barátsága sem tud felvidítani, szép barátnőim sem kellenek már!
18. Ha tudnám, levinném a Napot az égről, hogy a lámpásom legyen; levinném a Holdat is második lámpásnak, úgy keresnélek.

19. Ha annyi lámpásom volna, ahány csillag van, akkor sem tudnék rád akadni, mert a te drága szivedet eddig bizonyosan megették az ordító oroszlánok s ha ezek nem, akkor a gonosz sakálok...
20. Ha tudnád, hogy busulok!
21. Ha tudnád, hogy szeretlek!
22. Ha tudnád, hogy ki voltál nekem!
23. A szívemnek foga támadt és önmagát eszi...
24. Hallgatom a ciprusok zúgását s ezt az egy szót hallom a zúgásukban: Ména!
25. Azon gondolkozom, hogy kimegyek a Nilus partjára, belemegyek a vízbe, hogy egyenek meg a krokodilusok...
26. Kimennék a Nilus partjára, bele is mennék, hogy megegyenek a krokodilusok, mert jó az enyészet és elmulás; számárfülű Szeth isten azt sugja, hogy menjek, de a fájdalmas szívű Izisz nem ereszt: ha meghalok, ki gyászol téged?
27. Ha magamra teriteném a sivatagi éjszakát, akkor sem lennék feketébb, mint a bánatom...
28. Tud-e valaki úgy sóhajtani, mint én? Nem tud. Az sóhajtja a legnagyobbat, aki legjobban tudott szeretni.
29. Ména!
30. Olyan voltam, mint az ágon szökdelő madár. Mint a veres rózsza. Mint a nevető patak. Én voltam a napsugár. Én voltam az ének!
31. De már nem vagyok az, aki voltam...

## II.

### *A kincsek kincse.*

A rézkigyós-orru hajó File-sziget öblébe ért, Ména és a ta-kemszi fejedelem kiszállt, utána a sisakos testőrök. Elámultak, olyan szép volt a magányos sziget!

Termőfák roskadoztak, lombjuk között madárdal csattogott, a pálmák tetején bűgő galambok, a pázsiton gazellák. Kék-piros szárnyú pillangók röpdöstek a virágok fölött. A napfény arany-szálakkal szőtte át a buja gyepet.

Mindjárt szemükbe tűnt a nyílt oszlopsorozatu Izisz-csarnok. Szabadon álló, festői oszlopait nem takarta el irigy templomi bástyafal. A falak jelrajzos képei, festett szobrai, színezett domborművei visszatükröződtek a Nilusból, a szent víz a sziget mellett ragyogva hömpölygött tova.

Végigmentek a sötétzöld dumpálmák és a pompás datolyapálmák ligetén. Virágerdő következett, a virágerdő közepén pedig fehér márványból épült fejedelmi lak.

- Ez az én kedves tartózkodóhelyem, - szólt Héruemheb. - Idejövök a városból, ha gondom és bánatom van s bizonyosan vigasztalást lelek, mert ez a kicsi sziget az édenek édene...

Bementek a márványpalotába. Álmélkodtak fényén és pompáján. Virághimes drága szőnyegek borítottak mindent, arany-, ezüstedények, zománcos, színes üvegből és drágakövből készült disztárgyak, a fémipar és a drága brokátszövés remekei, illatos fafaragványok, vagyont érő

ötvösmunkák, faragott állatlábban végződő, stilizált állatfejekre támaszkodó butorok, aranyozott bőrrel bevont padok és székek, fény és boldogság mindenütt...

- Gazdag vagy! - álmélkodott Ména.

- Jöjj velem...

A palota hátához kerültek. Héruemheb megérintette a falat, egy kockakő lebillent s ajtócska nyílt a falon.

Alacsony, szélesboltozatu terembe jutottak. Derengő világosság szűrődött be valahonnan. Rézpántos cédrusládák állottak sorjában, tele aranyrúddal, ónix- és uniókövekkel, drágagyönggyökkel szinig tele!

Aranykarvalyok, ezüsből öntött oroszlánok, szikrázó karbunkulussal kirakott edények, vázák, óriás biborgöngyölegek, ékköves kardok, nyeregtakarók, minden elképzelhető kincs, mit a takarékos évezredek összehordhattak a világ minden tájáról; amit csak kigondolhat emberi agy és emberi izlés, minden ott volt nagy garmadával, hogy nézésükbe a szem is belefájdult.

- Mérhetetlen gazdag vagy! - mondotta Ména ismét.

Héruemheb szembefordult Ménával:

- Ha valaha veszélybe jut Egyiptom és kincsre lesz szükséged, fordulj hozzám, szentséges ur; megnyitom neked a kincstárházamat...

- Köszönet jóságodért, nemes számer! Ugy illett volna, hogy te légy Egyiptom Pharaója.

- Mik ezek a kincsek a te lelked kincseihez képest! - mosolygott Héruemheb megindultan. - Vigy el uram, valami emléket innen, válassz valamit!

- Nem! Oly teljes és nagyszerű a gyűjteményed, hogy fáj valamit elvennem belőle...

Héruemheb a falhoz lépett. Szikrázó, drágaköves kardot akasztott le az aranszegegről.

- Uram, fogadd el! Varázsereje van, megvédelmez minden bajtól, amig viseled. Sokezer éves ereklje; az ősem viselte, ki Dél-Egyiptomot meghódította... Viseld szerencsével!

Milliót ért a kard. Héruemheb szívesen adta. Ména meghatott szívvel fogadta emlékül. Még egy pillantást vetett a rengeteg vagyona s kilépett a kincstartóházból. Káprázat szédítette, jól esett a napfény annyi ragyogás után... Előjöttek a pálmáson.

- Sok mindent láttál, uram, de még nem láttad legnagyobb kincsemet. Jöjj, megmutatom neked!

Bementek a palotába, a virágos folyosókon végigsétáltak s egy aranykilincses ajtó előtt megállt Héruemheb és kopogtatott. A szerezsen rabszolgánő ajtót nyitott.

- Lépj be, uram...

Hajnaltörés szoba. Falain aranylemez és drágaszőnyeg. Héruemheb előrement s kinyitott egy másik ajtót.

Aranyszinű szoba volt. Azt hitte Ména, hogy varázslat van a lelkén. Ez volt «a Nap szobája».

A harmadik terem is kinyílt. Sötétzöld volt benne minden. Azt hitte Ména, hogy az istenek erdejében bolyong. Ez volt «az Élet szobája».

A negyedik terem ezüstszinben ragyogott. Olyan volt, mint a holdas éjszaka. Ez volt «a Hold szobája».

Az ötödik kék. Aranycsillagok szikráztak a mennyezetén. Ez volt «az Ég szobája».

A hatodik halványibolyaszínű. Lenge drapériái bárányszerűnek tunk. Ez volt «az Álmod szobája».

S a hetedik terem fehér, mint a hó a tengeren túl. Ez volt «a Szeretlem szobája».

Fhér szobában gyönyörű leány, kihez hasonlót emberszem nem látott. Haja napfény. Szeme kék tó. Arca kelő hajnal. A foga gyöngy. Melle virágos domb...

- Aménu, az én egyetlen leányom... - mondotta Héruemheb könnyes szemmel.

A leány fölemelkedett. Valami istennőhöz hasonlított. Ména megreszketett előtte, ahogy ránézett a gyönyörű leány.

- Ez itt Ména, az én uram, a Magasságbeli, Egyiptom legfőbb fejedelme...

Önkénytelenül lehajolt Ména és megcsókolta Aménu harmatgyöngye, kis kezét.

Átmentek a csillagmennyezetes kék terembe. A nesztelenül surranó rabszolgánők finom étkeket és narancsbort hoztak. És udvarolgatott Ména finoman. Kedves, őszinte, szikrázó szellemű és légies finom volt a leány, mint valami álomkép. Amikor beszélt, ezüstcsengettyű szólt. Szép volt, nagyon szép, testben-lélekben szép és gyönyörű.

A gazdag és finom lakoma után Héruemheb a leányához fordult.

- Dalolj, Amenu!

Aranykaru hárfát vett a kezébe, megpendítette és dalolt. Édes gyöngyözéssel hullámozott a lány, szerelmes ének s az ifjuság szépségét, a szeretlem epedését és a csalódás fájdalmait olyan megrázó erővel fejezte ki, hogy Ménának a szeme megnedvesedett.

- Gyönyörű volt! - mondotta, mikor a dal eltöredezett az ég termében. - Dalolj még egyszer...

A húr megpendült. Amenu most egy régi, kedves dalba kezdett:

(A galamb hangja szól): „Nézd, milyen világos a föld! Miért csalogatsz engem, csalfa madár? Hozzád sietek, kedvesem, de hol találalak? Itt vagyok, bátyám, a te szobádban. Boldog az én szívem, nem bocsátom el többé kedves kezedet. Ha a mezőbe megyünk, milyen szép a világ, mikor melletted lehetek...”

Hallotta már Ména ezt az ősrégi, egyszerű dalt, de most minden sora megszépült ennek az igénytelen versnek; üdvözölte Amenut:

- Az ének istennője vagy...

Héruemheb megcsókolta szépséges leányát.

- Táncolj, Amenu!

Hárfás rabszolgánők jöttek a kék terembe. És táncolt Amenu, mint a könnyű holdsugár, lány, reszkető imbolygással.

A hangszerek zenéje vad szilajságba csapott és fölfelé hágott. Amenu tánca viharra fokozódott, de ebben is annyi báj és gyöngédség olvadozott, hogy Ména elragadtatásában felkiáltott.

Vége a dalnak, vége a táncnak, apjától csókot, Ménától bókot kapott. Bucsuztak szépen, a szöszke leány mosolygott s a szeme azt kérdezte: Visszajössz-e még?

Kimentek a hétértes leányházból. Indultak is már a város felé. Beszálltak az apopi-kigyó-sorru hajóba és a káprázatok szigete mögöttük maradt.

Héruemheb titokzatosan mosolygott. Egy darabig hallgatott, aztán ezt kérdezte:

- Tetszett-e, ó Ména?

- Gyönyörű volt minden, de a leggyönyörűbb Amenu!

Héruemheb lopva figyelte a Pharaoh arcát. Az evezők a habokat verték s a hajó vigan röpt a part felé. Ména megszólalt:

- Te nagyon boldog lehetsz, Héruemheb!

- Boldog vagyok.

Ragyogott a fejedelem szeme. Őszinte, nyílt, becsületes tekintettel nézett a Pharaohra:

- Uram!

- Mit mondasz, Héruemheb?

- Bocsáss meg, hogy megkérdem...

- Szívesen felelek.

- Azt mondd meg nekem, Magasházbeli, hogy van-e szerelmesed Egyiptom leányai között?

Ména elhalványodott.

- Van...

Többet nem szólt Héruemheb. Szétfoslott legszebb álma.

### III.

#### *A Kapuk városánál.*

A reggeli napsugár úgy ragyogott, mint a szétömlő láng. A Nilus tükrén vakító fénypászták ringatóztak. A tömlős tutajok vigan usztak északnak, orruk sebet hasított a vizek szívéen.

A tiszta, kék ég alatt egyszerre csak feltűnt Thébe, a Kapuk városa. Rengeteg arányaival szinte beláthatatlan területen nyult el, Ména összefont karral állt virágos hajója elején. Meghatva szemlélte a hatalom és gazdagság óriási városát. Most az övé! Most ő az ura azoknak a hatalmas bástyáknak és tornyoknak, melyek alatt száz kapu vezet a város belsejébe.

A tutajok raja között Ména testőrhajói előreúsztak. Utánuk a virágos hajó. Az evezősök nekifeküdtek s kis idő múlva megálltak a nagy faragott kövekből épített rakodópart alatt.

- Mi ez?

Egy árva lélek sem jött ki Thébéből a Pharaoh elé.

Fent a barna bástyák tetején embertömeg hullámozott. Ména kiszállott a hajóból.

- Baj van! - szólalt meg a kákémi fejedelem.

Keserű mosoly rezzent meg a Pharaoh ajkán. A kákémi fejedelem a falakra mutatott:

- Hiszen a bástyák tele vannak fegyveres emberrel!

- Látom, - mondotta Ména csendesén.

Előrementek a falak felé.

- Álljunk meg! - aggódott Kákém fejedelme. - Ha közelebb megyünk, lenyilazhatnak.

Kürt harsant a bástyafalakon és utána kiáltás hallatszott, de nem érthették a távolság miatt. A Pharaoh tülkösei visszafeleltek. Szam-Behutet fejedelme Ménához fordult:

- Uram, küldd előre a testőrök parancsnokát, hadd tudja meg, mit akarnak a városbeliek.

A testőrök kapitánya Néfer-Kara volt.

Előrement tizenkét testőrrel. Megállt a falak alatt és felkürtöltetett.

- Mit akartok? - kiáltott le valaki.

Néfer-Kara felszólalt ércesen:

- A Pharaoh megérkezett!

Zord alak lépett a bástya szélére. A város főpapja volt.

- Kicsoda? - szólt le. - Nem ismerem!

- Majd megismered, csak nyittasd ki a város kapuit!

- Nem nyitatom ki! E város Szebekhotep aden uré. Idegennek nincs itt keresnivalója...

- Szebekhotep elesett! Kem földje Ménát a fejedelmek fejedelmévé választotta, ő rendelkezik tehát e város fölött is... Nyisd ki!

- Nem nyitom ki! A város fejedelme én vagyok. És parancsolom, vonuljatok el a falak alól!...

Néfer-Kara megharagudott.

- Utoljára szólítlak föl - -

Ijászok jelentek meg a falon.

- Lelövetlek! - kiáltott le a főpap. - Lelövetlek, ha el nem takarodsz...

Néfer-Kara visszavonult a küldöttséggel, a bivalybőrpajzsok védelme alatt s jelentette Ménának, hogy a főpap nem ismeri el Fáraónak és azt parancsolja, vonuljanak el a falak alól. A fejedelmek fölzúdultak.

- Meg kell szállni a folyamszorost! - rendelte el Ména.

Fegyveres hadak ömlöttek a partra.

- Ostrom! - zugott végig a fölháborodás. - Vesszenek az összeesküvők!...

A város megrémült a tenger katonától. A tülkök ostromra búgtak. A bástyákon zavar támadt.

- Engedjete be! - kiabáltak föl a Ména seregében lévő thébei katonák. - Minket sem engedtek be? Mi dolog ez?

Ácsolták már a faltörő kosokat a tutajboronákból, de Szebekhotep özvegye, Bosmáta hercegnő megjelent a bástyafokon és üdvözetet intett a seregeknek. Fent is, lent is csend. A főpaphoz fordul s valamit mond neki, a főpap tiltakozik, az asszony fölemelt fővel parancsol, de a főpap nem engedelmeskedik. Az asszony hátralép: Fogjátok el! A bástyaőrök megrohanják s bilincsbe verik a főpapot -

Az óriási bronzkapu kinyílt s Ména serege ujjongva nyomult a városba. A bástyaparancsnok biborparnán nyújtotta át a Fáraónak a «Kapuk kapujá»-nak nehéz aranykulcsát.

- Éljen a Pharaoh! - mennydörgött a nép.

A város előkelői Szebekhotep palotájába kísérték. Bevonultak az oszlopos fogadóterembe. Felült Ména Szebekhotep székébe s nagy pávatollas legyezőkkel hódoltak előtte.

- Szutem-net! Észak és Dél ura -

Szebekhotep özvegye Ména jobbán ült, a trón körül szálak testőrök. A háttérben előkelők, ragyogó asszonyok, egy egész udvar... Ména kezébe vette a kormányzópalcát.

- *Nuk-pu-nuk* (vagyok, aki vagyok)... - kezdte a világ első trónbeszédét.

#### IV.

##### *Éjféli látogatás.*

Tompán ragyogott a hold. Ména kilépett a palotaerkélyre s letekintett a Kapuk városára. A paloták kivilágított ablakai fényben ragyogtak. A ricinus-lámpák a magasból nézve apró csillagoknak tűntek. Hárfaszó zsongott mindenünnen. Micsoda mérhetetlen vagyon, gazdagság, hatalom és erő fekszik odalent! És ennek a nagy városnak minden házát, minden emberét, minden porszemét most már láthatatlan szálak kötik az ő szívéhez! A főpapra gondolt, ki most odalent van, a börtön fenekén. Holnap kivégzik! Kivégeznék, de mikor a vesztőhelyre viszik, megkegyelmez neki. Szabad-e elítélni azt a gyöngé embert, hogy megszédítette és magával ragadta ez a rengeteg fény és hatalom!

Mélázva nézett a holdvilágos egekbe. Magas, erős, nemes alakját körülfolyták a csillagsugarak. Istenszoborhoz hasonlított. A bástyafalakon föl-fölhangzott az őrég elnyújtott kiáltása. Az idő állását hirdették. Éjfél van. Istenem, mennyi fájdalmat, szenvedést, gondot, bünt és boldogtalanságot takar odalent az a fekete homály! Mennyi álmot! Mennyi vágyat! Mennyi sohasem teljesülő reménységet - - Nagy érzések világosították a lelkét. Millió szem tapad rá esdő sugarával, millió lélek és annak a millió árva léleknek ő az édesapja lesz!

A meg-megcsillanó kupolák fölött elsuhan még egyszer a tekintete, fölsóhajtott boldogan s mennyezetes-ágyu hálótermébe vonult. Letette csikos fejkendőjét, arany nyakláncát is lecsatolta s levette kigyós karpereceit. Idegen városban van, de nyugodtan lepihenhet: virrasztanak testőrei az ajtaja előtt.

Lefeküdt, hanyattfeküdt, izmos testére húzta a drága takarót. Lenge, illatos félhomály terjengett a hálószobában; a fény lágyan reszketett a márványfalakon. Összerezcent. A szemét fölnyitotta... Szétnézett. A lámpák vörösen lobogtak. Különös nyugtalanságot érzett. Valaki nézi! De kicsoda?...

Zörej hallatszott. A falból hallatszott. Ména élesen figyelt. Szépcsendeszen hanyattfordult s a kardot maga mellé fektette.

Ugy tett, mintha aludnék.

Várt...

A nesz megujult s csak a légáramlásról vette észre, hogy valahol kinyílt egy ajtó. Fölpillantott. A halvány világításnál fehér alak lépett a terembe.

Nő!

Közelebb jött.

Szebekhotep felesége volt.

Liliomarcu Bosmáta megállt az ágy végénél s megszólalt csendesen:

- Ména!

A Pharaoh megdöbbsen. A kardot a takaró alá rejtette és felült az ágyában.

- Bocsáss meg, nem tudtam, hogy lefeküdtél, - mosolygott Bosmáta szégyenkezve.

Olyan szép volt! Fehér köntöse lengén omlott le róla. Meztelen melle és jóhúsu karja szikrázott, mint a hó.

Ména szíve megdobbant, nem tudott szólni, szeme kérdően függött a hercegasszonyon.

- Fölnéztem ablakodra, világosságot láttam... És igen fontos beszédem volna veled... No, de majd holnap...

Fejet hajtott, úgy tett, mintha vissza akarna vonulni; Ména megszólalt:

- Bocsáss meg, hogy akaratlanul így fogadlak. Nem tudtam, nem is sejtettem... Felkelek és...

Bocsánatkérően nézett rá, hogy addig vonuljon vissza. Hátat is fordított a szépséges asszony, majd visszaneézett.

- Ne kelj föl ágyadból. Nem vagyok én leány...

Ména betakaródzott. A szép asszony suhogó köntösében az ágy elé lépett. Bódító illat áradt ruhájából. Megfogta a fényfogó ernyőt és félrehuzta. Nevetett. Fogsora fehéren villogott, mint a párducé. Egy karikáslábu széket taszított az ágy mellé s Ména felé fordulva leült.

- Álmos vagy?

Eleven parázsként izzott a szeme.

- Nem.

Ugyis oly hosszú az éj... Csend. Nézték egymást. Az asszony vette fel a szót:

- Én sem tudok aludni...

Gyűrűi vakítóan csillogtak, de a szeme szebben ragyogott.

- Szerelnék valamit megbeszélni veled, - nevetett halkán.

- Örömmel hallgatlak... - felelte Ména csendesen.

Bosmáta elkomolyodott. Ugy is szép volt. Így is szép volt. Vékony bizzusruháján átlátszottak forró testidomai.

- Mi lesz most velem? Az uram elesett s te Pharaoh lettél... Kié most Thébe?

- Az enyém, - felelte Ména habozás nélkül.

Bosmáta összerezzen.

- És én?

- Te itt maradsz és kormányozod az én nevemben.

A lámpabél, melyet a lótusz velejéből csináltak, titokzatosan lobogott a nehéz csendben.

- Mást reméltem...

Ména ránézett.

- Mit?

- És remélhetem is, mint Egyiptom legelső asszonya...

- Nem értelek.

- Végy feleségül, - nevetett édesen.

Ména megdöbbszent. Bosmáta észrevette és a homloka elborult; de nevetett, kacéran nevetett. Az aggodalom és a remény színei csillogtak mosolyában.

- Szép és fiatal vagy, de...

Bosmáta közelebb hajolt hozzá.

- De?

- Van nekem szerelmesem...

A szép asszony elhalványodott. Hosszu szempillája sötéten vert.

- Hol? - kérdezte tompán. - Hol van?

Ména kibuvót keresett, talált is egy gondolatban.

- Itt van...

A takaró alá nyult, kivette drágaköves kardját és rámutatott.

Bosmáta fölnevetett élesen.

- A kard?

- Az.

- A kard? Hiszen az nem tud csókolni! Nem tud szeretni! Egy élettelen penge...

Ména maga mellé fektette a meztelen pengét.

- Ez az én szerelmesem!

Kifejezésteljes szemét az asszonyra emelte.

- Terveim vannak, előbb azokat kell, hogy megvalósítsam...

Láng villant Bosmáta szemében, a melléhez kapott és megnyitotta köntösét:

- Ide nézz!

Melle szabadon maradt. Kerek emlőit vékony aranycsészék fődtek. A bőre olyan volt, mint a fehér bársony.

- Szép vagyok-e? Kellek-e? Akarsz-e? Szeretsz-e? Ha nem lehetek a feleséged, - a kedvesed leszek!... - pihegte. - Kivánlak! Szeretlek! Égek! Hiszen láthattad, amikor elmentél az urammal a harcba... Ména!

Az ágy szélére terült. Arca izzott. Szeme lángolt. És sóvár karját kinyújtotta a férfi után.

- Bocsáss meg... - mormogta Ména.

Felugrott Bosmáta s halásápadtan meredt a férfira, aztán kigyúlt a szeme, láng lett az arca és a szeme tüze alól omlani kezdett a könny.

Szeme-szája démon-kifejezést nyert. Hátrált. Fehér ujjai meggörbültek, görcs rángatta gyönyörű testét. Haja szétesett s a nyakába omlott, mint valami vonagló fekete kigyó. Ména dermedten nézte.

A titkos ajtónál mégegyszer megállt és visszafordult. Olyan volt, mint a macskafejű, bosszuálló Szekhet. Orrcimpája remegett, karját fölemelte s kicsi, fehér öklével megfenyegette Egyiptom urát.

Ména elmosolyodott.

- Állj! - szólt aztán utána szigorúan.

Bosmáta megállt. Ména az asszony arcát élesen figyelte.

- A hüségesküt letetted, hercegasszony! De látom a lelkedet. Tudom, hogy gyűlölsz; tudom, hogy ellenségem vagy, de csak annyi vagy nekem, mint a falevél a fergegnek...

Bosmáta hallgatott.

- Nem lenne szabad erről beszélnem veled: a Pharaoh vagyok! És a férfiúi érzés is tiltja. De nagy hatalmat hagytam a kezeden s figyelmeztetek, hercegasszony: Ne asszony légy, kit elragadhat a szenvedélyed, hanem az légy, akinek én *akarlak* látni!

Az árnyék eltűnt. Csak fölcsukló sirása rezgett vissza valahonnan, a falak mögül...

## V.

### *A fehérmohás szikla.*

Leirhatatlan lelkesedés közepette vonultak Thinisz városába. Az utcákat virág borította. Örömdalokat zengedeztek, olajágakat szórtak a Pharaoh elé. Aranynyerges szamarát ezren is csókolták.

- Pharaoh! Pharaoh! Thinisz csillaga!

A papság és város előkelői térdhajlással hódoltak és kockás kendőket lobogtattak feléje a város szépei.

De a lelkesedés fergegében Ména csak Seszt kereste. Sötét szemében isteni fény ült. Nem láthatta meg az ezer mosolygó arc között. Előtte, mellette, körötte minden pillanatban fölviharzott a rekedt, lelkesült öröm:

- Pharaoh! Thinisz csillaga! Pharaoh!

A menet a főtérre fordult, amerre Ména palotája állt s a széles pálmazorok alatt egymást taposva hömpölygött végig. A palota kapuja előtt tomboló erővel tört ki az éljen. És Ména itt beszédet mondott a népnek Egyiptom szabadságáról és a szegény, kicsi Piku gyermekről, ki ottmaradt délen, egy virágos domb alatt...

A tömeg sirt. És sirt a sereg is. Ménának is omlott a könnye, mint a zápor. Piku gyermek anyja pedig egek felé tárt karral nevetett... Szétbomlott hajával, tébolyba borult arcával maga volt az anyai fájdalom.

- Piku! Piku! Én édes, egyetlen gyönyörű Pikum!...

Szóltak a harsonák. A nép szerteoszlott s nagy énekszóval járta a város utcáit. A fejedelmi vezéreket elszállásolták Ména házában, a hadsereget pedig a város látta vendégül lelkes szeretettel. A házakban vidám hárfaszó pendült; olyan volt a város, mint egy virágos, dalos kert, de akadtak házak, olyan házak is, hol az anya gyermekeivel összebújva, siratta az ő éltetőjüket, ki odalent maradt a Folyamszorosnál és nem tud szeretteiről a kerek domb alatt...

Valamivel később a város előkelői, élükön Dudufhorral, Ména elé járultak és jelentették, hogy minden rendben van Thinisz városában. A hosszú irnok odavolt boldogságában, nevetett, könnyezett és csókolta ura kezét. Csak a papság szeme verdesett aggodalomban, mert már hallották, hogy mi történt a főpappal Thébe városában.

Elbocsátotta őket kegyelemmel. Már esteledett. A fejedelmi vezérek még az út fáradalmait pihenték. Visszavonult ő is hálótermébe, bő lebernyeget öltött, fejkendőjét mélyen az arcába húzta, kiszökött a kapun a fegyveres örök közt és elindult az emberáradatban Chafra-Szahura háza felé.

Amerre elhaladt, mindenütt csak az ő neve hangzott, mint egy meg nem szűnő dicséret. Sietve kerülte a világos útvonalakat s egyszer csak megállott Sesz virágos ablaka alatt.

Meg kellett, hogy álljon, úgy vert a szive. Halovány világosság szűrődött ki a ház elé s elmosódott árnyékokat vett észre a finomszövésű függönyök mögül.

- Óh, Izisz-anya... Melyik a Sesz árnyéka?...

A kapukilincsre tette a kezét. A kapu nyitva volt. Az udvarra lépett s most még jobban elfogódott. Mit fog mondani... mit fog mondani neki?

Néhány pillanatig szivreszorított kézzel várakozott, aztán a ház bejárata felé került. Arannyal áttört klaftját elvonta arcáról, vissza a fejére és kopogtatott.

A szolgáló kinézett.

- Ki az?

- Itthon van-e urnőd?

- Itthon.

- Ména! Az úr! Ména!...

Összecsapta kezét s berohant. Ména is belépett. A fáklya vörös világában úgy állt, mint valami gyönyörű istenszobor.

Odabent örömkialtás hallatszott. Sesz megjelent az ajtóban és a karjait szétnyitotta:

- Ména!...

Feléje indult. Megtántorodott. És a feje lehanyatlott, mint azé, aki alszik...

Szive gyengüléséből magához tért. Életre csókolta Ména. És akkor a könnye patakzani kezdett, mint a csermely, mikor kijön a fekete barlangból.

Szerelmese széles és nagyboltozatu mellére hajtotta zokogó fejét és a szavakat tördelve tördelte:

- Hallgasd meg... Izisz... és vedd el az én életemet, hogy megláthattam szerelmesemet...

De Izisz nem vette el az életét, inkább lassanként letörölte arcáról a könnyet isteni kezével.

- Ó, Ména... Ména... mit szenvedtem én... Szem nem könnyezett jobban, sziv nem fáj jobban, mint az én szemem s mint az én szivem...

Csókolták egymást.

- Vártalak... Minden éjjel láttalak álmomban... Szekhet istennő rémeket küldött rám, de Izisz megoltalmazott... Ó, Ména, Ména!...

Csókolták egymást boldogan.

- Szeretsz-e? Nem aludt-e el a láng a szivedben? Ó, Ména, Ména...!

Megdöbbszent és elhúzódott tőle tisztelettel.

- Uram... bocsáss meg!... Te a fejedelmek fejedelme...

- Ména voltam, Ména vagyok...

Magához vonta a szegény horszeszu leányát és a szerelem tiszta csókjával illette.

- Nem lehet... Most már nem szabad... Te vagy a Magasházbeli és én...

Sirt. És nem tettetésből omlott a könnye, mint sok más leánynak, ki azt mondja: nem vagyok méltó... Tiszta szívével úgy érezte, hogy csak keleti királyleány ülhet menyegzőt a Magasházbelivel!

- Ména voltam, Ména vagyok... Változatlan szívvel szeretlek. A szívnek nem szabad megváltoznia, ha szerencsénk csillaga előjön a ködből. A szív a sors...

- Csak duszgazdag keleti királylány...

Ména megragadta kezét:

- Van nekem aranyom, mindenem elég. És hidd el nekem, hogy minden kincsem közt te vagy a legnagyobb!

Csókolták egymást még boldogabban.

A szolgáló benézett:

- Chafra-Szahura hazajött!

Sesz megijedt, de ijedtségén átragyogott az öröme. És Ména szemében is megvillant egy sugár, hogy Chafra-Szahurát viszontláthatja egészségben.

- Vajjon mit fog mondani most az én apám? Most te Pharaoh vagy és...

Chafra-Szahura belépett a házba.

- Ki van itt? - hallatszott be a hangja.

- A Pharaoh úr... - felelte a szolgáló.

- A Pharaoh?!

- Ména Pharaoh.

Csodálkozó, mély szavára mosolyogtak odabent. Ekkorra már távol ültek egymástól és beszélgettek csendesen.

Chafra-Szahura belépett. Ména fölemelkedett és köszöntötte:

- Üdvözlégy, Chafra-Szahura!

Az öreg megállt s félig merev, hideg szemét a Pharaohra vetette:

- Üdvözlégy, Thinsz csillaga!

És meghajolt mélyen a Pharaoh előtt.

- Én édesapám... Eljött Ména!...

- Örvendek és dicsőítem lélekben, mert szóval nem tudom...

S most rámosolygott a hatalmas urra:

- Ülj le szegény házamban, Egyiptom dicsősége, hogy áldott legyen az a szék is, amelyen pihensz!

- Szereteteddel árnyékba borítod az én szeretetemet, melyet irántad érzek... - felelte Ména meghatottan és megszorította az öreg horszeszu reszkető kezét.

Leültek. Sesz Ména mellé.

- Megértem Kem dicsőségét s most nem bánom, ha szívem dobogását meg is állítják az istenek, - sóhajtott föl a horszeszu.

- Élj és légy boldog! - felelte Ména szeretetteljesen.

- Boldog ez a város - folytatta Chafra-Szahura rövid hallgatás után, - hogy a fia vagy, te Magasházbeli! De a legboldogabb én vagyok, hogy szerény kis hajlékomat betöltöd fényeddel.

Ména felállt és megindultan mondotta:

- A szeretet hozott ide, tiszteletreméltó atyám. Eljöttem, hogy megkérdezzem tőled: Seszt, akit igazán szeretek s aki igazán szeret engem, nekem adod-e feleségül?

Chafra-Szahura szemében kialudt a mosoly.

- Nem, - ingatta meg ősz fejét.

Megdöbbentek.

- Tudom, hogy Egyiptomnak s az egész világnak a legelső asszonya lenne, de mégsem adhatom.

Sesz az apja elé borult.

- Atyámuram...

Chafra-Szahura szeme érzéstelenül pislogott.

- Miért nem? - kérdezte Ména rekedten.

Az öreg fölállt, szembenézett Egyiptom urával s csak annyit mondott:

- Néfer-Karának ígértem.

Ména ajka reszketett.

- Gondolj a leányod sorsára és arra, hogy szeretjük egymást!

A horszeszu fölsóhajtott.

- Meghánytam-vetettem mindent s azt mondom: nem adom. Hogyan állhatnék meg Hórusz isten előtt, ha esküvel fogadott ígéretemet megszegném?

Ména arca felderült.

- Én Hórusznak olyan áldozatot mutatok be, hogy nagy kedve fog telni benne s bizonyosan áldást ad a mi szerelmünkre!

Chafra-Szahura megrázta fejét:

- Nem tehetem. Tudom, hogy gazdag ajándék fejében Hórusz feloldana engem, mert történt már ilyen, de nem oldhatom fel magamat én, ki életemben minden ígéretemet beváltottam. Nemcsak te szereted Seszt, szereti Néfer-Kara is. Olyan kedves neki, mint neked. Hogyan lennék hát olyan gonosz, hogy a szívét megtörjem annak az embernek, aki nekem sohasem vétett!

- És a lányod? Őt nem sajnálod? Annak töröd meg a szivét!
- Az asszonyféle nem olyan, mint a férfi. Hamarabb meggyógyul a szive. Mi lenne a világból, ha a leányok választanák férjüket és nem az apák, akik...
- Mi kifogásod van ellenem? - szakította félbe Ména kerekedő indulattal.

Chafra-Szahura megütközött:

- Ellened? Ó, uram, mit mondasz? Tégedet egész Egyiptom félistenként tisztel, hogyan lehetne hát szavam ellened, ki Egyiptom dicsősége vagy?

Ménát elhagyta béketürelme.

- Értsd meg, Chafra-Szahura, hogy a lányod engem szeret! Néfer-Kara igen kiváló hős, kedves emberem, de értsd meg: Sesz engem szeret! Hogyan kívánhatod hát, hogy ahhoz menjen feleségül, akit, ha tisztel is, de nem szeret?
- Majd megszereti, - felelte a horszeszu csendesen. - Hidd el nekem, Magasházbeli, hamar elég az a tűz, mely nagy lánggal lobban fel...
- Ne makacskodj, Chafra-Szahura. Én téged tisztellek s nem akarok erőszakhoz nyulni.

A horszeszu összerezzen:

- Erőszakhoz?

Azután hidegen mosolygott:

- Vajjon elkövethet-e erőszakot a Pharaoh, aki a törvényt elsősorban kell, hogy tisztelje?

Ména kitört:

- Ne okoskodj! Megbánod!
- Mindent megmondottam, - jelentette ki Chafra-Szahura teljes nyugalommal.
- De én még nem! - kiáltott föl Ména haraggal. - Ideadod-e Seszt?
- Nem.
- Elveszem!

Összenéztek. Láng lobbant a horszeszü szemében, csak pillanatig szikrázott. Olyan lett aztán a szeme, mint a jég.

- Megvédelmezem!

## VI.

### *A kristálygömb.*

Karöltve mentek a fekete torony felé, hogy megtudakolják Petamunef mestertől az istenek határozatát.

- Atyámuram megcsókolta Néfer-Karát, aztán hátrahívta a kertbe és sokáig beszélgettek. Néfer-Kara iszonyu dühös volt, úgyhogy atyámuramnak kellett csitítania. Amikor pedig elment, be sem jött bucsuzni, csak üdvözlétét küldötte.
- Ugy veszem ki, hogy előzőleg megbántott téged!

- Nem, - felelte Sesz.

Nem merte megmondani, hogy Néfer-Kara megfenyegette.

- Amikor elment, atyámuram bejött hozzám, megdorgált és azt mondotta, hogy két hét múlva Néfer-Karával lakodalmat ülünk...

A torony kapuja kinyílt és a homályos folyosóra léptek. Fent, a magasban felriadtak a denevérek s vihogva röpködtek a kékeslila láng fölött, mely reszkető fényt sugárzott a gránitlépcsőkre. A toronytetőn Hórusz isten madarai, a vércsék, élesen rikoltoztak s az egyre szűkülő lépcsőzeten surrogva kergették egymást azok a fekete pillangók... A folyosó végén a fekete vasajtó magától kinyílt.

- Üdvözlég, Ména! - hallatszott valahonnan.

Szétnézett a nyolcszögletű toronyszobában.

- Petamunef!

- Itt vagyok.

A szoba sarkában fehér köd forgott s a közepéből hirtelen kilépett az örültszemű csillagász.

- Szolgálatodra vagyok, szentséges ur! - szólt mély alázattal. - A varázstükörben láttam, amikor a Folyamszorosban diadalmaskodtál Umbó és serege fölött... Ugy-e, igazam volt?

- Igazad volt és köszönöm, hogy megmutattad a jövőndöt Most is azért jöttem...

- Tudom. Üljetek le!

Láthatatlan kezek két széket varázsoltak a toronyszobába.

- Köszöntlek téged is, Chafra-Szahura leánya! Tegnap este a te csillagodat néztem. Szahu kék csillaga felől Ména hatalmas csillaga felé gyorsan közeleg...

Fehér parókáját megigazította, szemöldökét fölrandította, szinte a homloka közepéig huzta föl.

- Életed csillagát nyomon követi egy kis, haragos csillag, mely nemrégén bujt elő a Szahu ködképéből. Mind a ketten - a csillagaitok - Ména csillaga felé törtök, az a kicsi csillag ellenségesen...

- Kié? - kérdezte Ména.

- Nem tudom. A te csillagodat ármányok övezik. Délről és északról cselek jönnek, de megtöri azokat a te csillagod hatalma. Mit akarsz megtudni?

- Nekem adja-e Chafra-Szahura a lányát feleségül?

A csillagász varázsigét mormogott s az asztalkáról nyomban fölemelkedett egy nádtoll, valami láthatatlan kéz a fekete festékbe mártotta s hieroglifát irt a falon függő viasztáblára. Petamunef kiolvasta:

- «Nem».

Megdöbbentek.

- Jó szellem, irj! - parancsolta Petamunef.

A nádtoll különös rajzokat vetett a táblára. Petamunef megütközött, amint kisillabizálta:

«Ménát nagy veszély fenyegeti».

Sesz elhalványodott.

- S micsoda az a veszély? - kérdezte a csillagász.

A nádtoll feleletül ezt írta föl:

«Nézd meg a kristálygömbben».

Azzal visszahullt az asztalra a jelírást vonalzó és papirtekercek közé. A csillagász tapsolt, a nyolc lámpa kialudt, csak a gömb világított ködösen.

- Jöjjetek közelebb!

A gömb lángja valami fehér anyagká cseppfolyósodott, aztán megsárgult, majd megvörösödött.

- Varázsbáb! - döbrent meg Petamunef.

Ména homlokát kiverte a verejték.

- Valamilyik ellenséged bábót készített a te megrontásodra...

- Magikus Ka! - rebegte Sesz.

- Ösmerem, - mondotta Ména. - Valami varázsló csinálhatta...

- A régi papiruszokon olvastam, hogy miképpen kell csinálni. Rettenetes bűvereje van... - jegyezte meg a csillagász.

A báb eltűnt. És egy lebernyeges emberi alak jelent meg a kristálygömbben.

- Viszi a bábót! - kiáltotta Petamunef.

- Ki az? - kérdezte Ména nyugodtan.

A lebernyeges ember fejét sűrű köd takarta. Sietve ment Thinisz egyik utcájában. Hóna alatt cédrusdobozt tartott.

- Abban van a báb! - szólt Petamunef.

- Hová viszi? - suttogta Sesz. - Hová viszi?...

Tisztán látszottak Thinisz utcái és házai. A ködfejú ember a főutcába fordult, amelyben Ména lakott. Szivszorongva figyelték. A képen feltűnt Ména palotája. A ködfejú ember bement a kapun.

- Nem tudom nézni... - mondotta Sesz.

Ména megfogta és a székhöz vezette. Leültette. Petamunef pedig röviden, szaggatottan jelentette, hogy a ködfejú ember mit csinál:

- A folyosóra megy... Ott leselkedik a fal mellett... Az űr a tuloldalon beszélget... Szétnéz... hirtelen belopódzkodik... s a hálósobád felé surran...

A kép eltűnt. A vörös folyadék megbarnult a kristályüvegben, aztán megfehéredett és ismét lánggá változott. A torony körül megszűnt a szélzúgás és a halk üvöltözés, csak a fekete kutya morgása hangzott föl a szellemek házába.

Petamunef tapsolt s a nyolc lámpa kigyult. Sesz haloványan ült a székén. Ména a csillagászhoz fordult:

- A hálósobámba vitte. Mit csináljak?

- Valószínűleg az ágyadba rejtette, hogy a leheleted érintse, mert addig nincs ereje a varázsbábnak, míg rá nem lehel az, akinek a megrontására készítették. Erre vigyázz! Nézd meg az

ágyadban, vedd fel óvatosan, de nehogy elejtsd, mert akkor kiáltozni kezd a benne lakozó gonosz Ka és megátkoz. Tedd óvatosan valami dobozba, hozd ide nekem és én megtöröm a bűvös erejét...

- Tedd meg! - csengett Sesz.

- Gazdagon megjutalmazlak, - mondotta Ména. - Mikor hozzam el?

- Amint megtaláltad. Vigyázz, rá ne lehelj, mert ha leheleted érintette, akkor nagyon nehéz lesz a benne lakozó erőt és gonoszságot megsemmisítenem. Az ilyen bábnak, ha letöröd a lábát, a te lábad is lehull, már azé, akinek a képmására csinálták; ha elégeted, az is elég, akit ábrázol, izmai és idegei egy pillanat alatt elsorvadnak és rettentő kinok között hal meg...

- Vajjon ki csinálhatta? - kérdezte Sesz.

- Majd megtudjuk. De mi történjék avval az emberrel, ki a bábót készítette, ha varázserejét sikerül megtörnöm?

- Haljon meg! - kiáltotta Sesz.

- Mit csináljunk vele? - töprengett Ména.

- Bűnhődjék! - mondotta Petamunef. - Legyen az ő sorsa, amit teneked akart!

- Vajjon ott van-e a báb? - kérdezte Ména.

- Lehet, hogy ott s lehet, hogy nincs. Vigyázz! Lehet, hogy ma, holnap, vagy tíz nap múlva lopják az ágyadba, mert amit a kristálygömbben láttunk, annak a beteljesülése nincs időhöz kötve.

Drágakövet adott Ména a félőrült csillagásznak.

- Áldjon meg Ptáh! Derült egem lesz az éjjel s megnézem a csillagokban, hogy mi van írva sorsotok felől...

## VII.

### *A viaszbáb.*

Éj közepe felé a fejedelmek visszavonultak, csak a kákémi fejedelem, Ména és a hárfások maradtak a hatalmas teremben.

A kákémi fejedelem szétnézett:

- Valami nagy dolgról szeretnék beszélni veled...

- Ha úgy óhajtod, menjünk egy másik terembe, melynek nincs szeme és füle.

Át is mentek a titokfogyó szobába s drágaszőnyeges kerevetre ültek. A kákémi fejedelem rövid gondolkodás után belekezdett:

- A khári hercegről szólok...

- Beszélhetsz bátran.

- Veszed-e észre a viselkedését?

- Látom.

- Tudod-e, hogy neked halálos ellenséged?

- Hogyne tudnám!

- Ha még itt is így mer viselkedni, mit fog csinálni otthon, a saját városában? Meglátod, uram, hogy nagy tüzet fog szítani ellened Észak-Egyiptomban!

Ména figyelmesen hallgatta.

- Északon ő a leghatalmasabb úr és mérhetetlen vagyona van. Olyan forrongást csinálhat a papság segítségével, mely átcsaphat egész Egyiptomra...

- Egyszer megkegyelmeztem, másodszor nem fogok, - szólt Ména csendesen.

A kákémi fejedelem maga elé nézett s valamin töprengett, aztán kiegyenesedett a kereveten s Ména arcába tekintett:

- Uram, egy tanácsot adok!

- Meghallgatom.

- Szerbáneb most bent van az oroszlánbarlangban... - mosolygott titokzatosan.

Ména rávetette mélységes szemét.

- Fogasd el, uram, a khári herceget s vedd börtönbe, ha azt akarod, hogy nyugodtan uralkodj!

- Mit beszélsz? - kérdezte megdöbbenve. - A khári herceget?

- Őt.

- A vendégemet?

- Ő nem vendéged, aki szereti és tiszteli a vendéglátó ur házáat, hanem halálos ellenséged, akit mindenáron meg kell semmisítened!

Láng lobbant Ména szemében, de indulata csak egy pillanatig tartott. A kákémi fejedelemnek szomorú mosollyal felelt:

- Nem. Nem teszem. Szerbáneb vendégem. Mit mondana a lelkiismeretem és mit mondana Egyiptom, ha ilyet cselekedném?

A kákémi fejedelem kicsit megrestelkedett, de kiértézt szavából a tiszta meggyőződés:

- Uram, a kigyót el kell taposni.

Ména felsóhajtott:

- Tudom, hogy ellenem tör, noha semmiben sem vétettem neki, de mégsem tehetem. Köszönöm az irántam való jószágodat, tanácsodat azonban nem fogadhatom meg.

Nemes tűz villant meg a tekintetében:

- Ha ő alattomosan támad, én nyíltan megyek ellene és megsemmisítem haragom napján!

A kákémi fejedelem arcáról tisztelet és csodálat tükröződött vissza:

- Uram, Pharaoh, nagy és nemes a te lelked! Óvjanak téged Egyiptom istenei! Én fent, északon a khári herceg minden lépését figyelemmel fogom kísérni s értesítlek, ha szükség lesz erre...

Ména kezét nyújtott meghatottan. A kákémi fejedelem meg akarta csókolni a cimergyűrűjét, de nem engedte meg:

- Testvéremnek tartalak és én is veled vagyok minden örömben és viszontagságban!

A kákémi fejedelem is pihenni tért. Ména egyedül maradt. Az illatos fáklya vörös világába nézett és gondolkozott hajnalhasadásig.

Akkor kilépett a kisteremből és a testőrök sorfala között hálótermébe vonult.

Véletlenül egy démonfejes szoborra nézett s valami szorongás vett erőt rajta. Eszébe jutott a ködféjű ember, a viaszbáb s Petamunef mester figyelmeztetése. Megállt és szétnézett. Szépivü homlokát megsimította. Emberrel, nyílt ellenséggel szembeszáll az ember, de démonok és varázslatok ellen - istenek segítsége nélkül - lehet-e harcot kezdeni?

Szorongása most megszűnt s fürkésző tekintetét meghordozta a hálósobában. Érezte, hogy ott van a viaszbáb, de hol? Sorbavette a butorokat, aztán az ágy előtt hideg homlokkal megállt.

A drágamivü takarót felhajtotta.

- Nincs!

A vörös és kék madarak tollával töltött vánkost is fölemelte.

Ott volt a varázsszögekkel kivert testü báb...

Megrettent.

Az ő tökéletes hűséggel kicsinyített képe volt...

Halk recsegés-ropogás és sóhajtozás hallatszott a szobában. Ména sápadtan bámult a magikus Ká-ra, mely némán, komoran és mozdulatlanul pihent a virágos lepedőn.

Eszébe jutott Petamunef mester szava: rá ne lehelj! Távolabb húzódott a szeges bábtól és szétnézett, hogy hol van az a cédrusskatulya.

Elvitte a ködféjű ellenség. Mibe tegye bele? Szeme megakadt egy ékszerdobozon. Az aranykarpereceket és gyűrűket kivette belőle s a ládikával az ágyhoz lépett.

Borzongás futott át a testén. Hogyan fogja meg? A ládikát a báb mellé nyomta és a virágos selyemlepedőt fölemelte. Fordult egyet a báb s benne volt az ékszeres ládában. Lezárta födelét, nagy lebernyeget borított magára s hóna alatt a ládával kiment. Egy pillanatig úgy érezte, mintha ő volna az a ködféjű ember... Odaşólt az egyik katonának:

- Kövess!

Kiment a palota kapuján s a csendes utcákon keresztül Petamunef tornya felé tartott. Az ör komor tisztelettel követte.

- Várj meg! - szólt oda neki.

Befordult az utcán és fölment a toronyba. Vak csönd ölelte körül. A fekete ajtó megint föl-pattant előtte.

Ott feküdt Petamunef egy jelíráşos múmiakoporsóban. Arcán halálos fáradtság és sápadtság ömlött alá, úgy feküdt ott, mintha meghalt volna.

A Pharaoh letette a dobozt az asztalkára, nem akarta álmában zavarni Petamunef mestert. Éppen azon gondolkozott, hogy leül és megvárja, míg felébred, amikor megszólalt valaki:

- Üdvözlégý, Ména!

Ott állt előtte Petamunef a hajnali ragyogásban.

Ména felkiáltott. A koporsóban is Petamunef feküdt!

- Ne félj. Én Petamunef Ká-ja vagyok. A testem kimerült és halálosan fáradt. Hadd aludjék. Boldog a Ka, ha test nélkül lehet...

A szürkés ködalak végiglebbent a toronyszobán, aztán fölvette a dobozt és kinyitotta.

- A báb!

- A párnám alatt volt... - didergett Ména.

- Tudom.

Megfogta a bábót; egy vérvörös lapra fektette az asztalon s megszólalt mélyen:

- Hallod-e, gonosz Ká, ki e bábban lakozol? Ébredj fel!

A szeges báb megmozdult és felemelte kicsiny viaszkarját.

- Ébren vagyok...

Ugy hallatszott szava, mintha mérhetetlen messzeségből jönne. Mintha bogár zümmögne emberi nyelven. Ména arca féhéren világított a hajnali ragyogásban.

- Ki küldött a bábba?

- Szekhet istennő...

- Kinek a parancsára?

A báb hallgatott.

- Ki vagy?

- Őslélek.

- Mikor éltél?

- A Teremtés korában, amikor Ptáh ellen föllázadtak a szellemek...

Ména foga vacogott.

- ...és én is a lázadók között voltam...

- Parancsolom neked, hogy engedelmeskedj!

A báb nyöszörgött.

- Eredj és öld meg, aki e bábba varázsolt!

- Nem...

- Tudod, hogy hatalmam van fölötted. Parancsolom!

- Nem szabad!

Petamunef Ká-ja féhéren izzott.

- Parancsolom Ptáh nevében! Kényszerítlek!

A báb reszketni kezdett a vörös lapon.

- Nincs erőm... - susogta esetten.

- Én adok neked!

Varázsigétet mormogott és a báb szétrepedt. Sötét, ködszerű anyag süvitett ki belőle s kiszállt a toronyablakon. Egy pillanattal később meghalt - Chafra-Szahura...

## VIII.

### *A szép kormányzó.*

Sesz csak akkor nyugodott meg, amikor a Pharaoh valahogy meggyőzte, hogy Chafra-Szahura halálát nem a báb okozta.

- Egy Ouatuhotep nevű katona csinálta a bábót, akit engedetlensége miatt a harctéren megkorbácsoltattam. Bosszút akart venni rajtam és a bábót az ágyamba lopta, de Ptáh isten velem volt és gonoszságáért megbüntette. A te atyád ártatlan volt ebben a dologban. Azért kellett meghalnia, mert már nagyon öreg volt s az istenek jónak látták, hogy a Ká-ját magukhoz visszahívják. Nyugodj meg, én szerelmesem; még gondolatban sem szabad vétenünk az istenek akarata ellen!

Fájt a szive, hogy nem mondott igazat, de a veleszületett gyöngédség sugalmazta neki ezt a szent hazugságot. Elég, ha ő tudja. Sesz lelkét örökké gyötörné a bánat, az a tudat, hogy apját éppen ő ítélte halálra Petamunef mester toronyszobájában...

Kihirdettette Ména, hogy Chafra-Szahura szentéletű volt s diszes temetés illeti. Azt is rendezett az öreg horszeszunak; ott volt az egész város és ott voltak az idegen fejedelmek is. Sipszóval és hárfapengetéssel vitték a múmiát a hatalmas sziklasirba és eltemették hangos jajszóval. Ména is könnyezett.

A temetésre gyűlt tömeg hullámaiban Néfer-Kara meghuzódott csendesen. Harag, fájdalom és gyűlölet fojtogatta s kis hijja, hogy föl nem állott a nép előtt: Emberek, vádat emelek, én tudom, hogy ki a gyilkos!

Mikor a papok a halottas könyvet fenszóval olvasták, a tekintete találkozott a Ménáéval. Csak egy szempillantást néztek össze és mindketten megrezzentek, mert egymás lelkébe láttak tisztán és élesen.

A temetés után Néfer-Kara eltűnt. Hiába kerestette Ména. Nyerges szamarán elvágatott a városból, mert tudta, hogy már minden elveszett!

Amikor bealkonyodott, Ména meglátogatta Seszt.

- Ne sirj!

- Hogyne sirnék, mikor nincs atyám...

- Erősítsd meg szivedet, atyád helyett atyád leszek...

Sesz nagynehezen megvigasztalódott.

- Két nap múlva elmegyek városomból az északi fejedelmekkel, hogy Egyiptom hódolatát fogadjam. El kell mennem, noha szeretnék melletted maradni, hogy megvigasztaljalak.

Meghatottan simogatta édes arcát.

- Egynéhány hetek multán visszajövök és akkor világgá kiáltom szerelmünket. Az én életem a te életed...

- Félek...

- Mitől?

- Megszeretsz valakit, hiszen északon annyi sok gyönyörű nő van!

Ména elkomolyodott:

- Rosszul esik, amit mondottál. A lelked ne legyen gyöngye. A Pharaoh szerelmesének erősnek kell lennie Egyiptom minden lányai között.

Sesz megrestelkedett. Rózsaszínű pir borította el arcát.

- Uram bocsáss meg... Én egy szegény árvalány vagyok... és te a Pharaoh... Csak szépséges álomnak tűnik előttem az egész... S nem is ez nyugtalanít, hanem az, hogy mi lesz velem, amíg te odalész?

Ména elmosolyodott.

- Beköltözől palotámba. Megteszlek Thinisz város kormányzójának.

- Engem? Hiszen nő vagyok!

- Thébében is nő uralkodik. És téged azért teszek kormányzóvá, hogy fegyveres erőd és hatalmad legyen - Néfer-Kara ellen...

Sesz csodálkozott.

- Mert Néfer-Kara nem fog engem elkísérni útam. A tekintetéből láttam. Ha futárt küldök érte, azt üzeni, hogy beteg...

És igaza volt Ménának. Csakugyan nem jött el Néfer-Kara. Alázatos és fájdalmas hangú levelet küldött, hogy nem kísérheti el, mert Chafra-Szahura hirtelen halála annyira megviselte, hogy beteg s az ágyból föl sem kelhet.

Ména Thinisz város népét a főtérré gyűjtötte és kihirdette, hogy e naptól kezdve Sesz uralkodik a város fölött. Ki-ki úgy engedelmeskedjék neki, mint a Pharaohnak. És a város örvendezett, mert tudta, hogy Ménának Sesz lesz a felesége!

Sesz a kormányzói palotába költözött. Ména erős fegyveres őrseget rendelt melléje. Szerelmes bucsut vett tőle és az egyiptomi hadakkal északnak indult a város örömrivalgása közt.

A Pharaoh szerelmese könnybelábadt szemmel nézett a fehér hajó után, míg eltűnt a lótoszvirágos Niluson.

## IX.

### *A Delták felé...*

Száz íródeák sem tudná papiruszra vetni azt a sok mindent, mi azalatt történt, míg Ména végigment Alsó-Egyiptom kerületein. Anebhet, Aa, Ament és Szepirez kerületek népe tomboló lelkesedéssel fogadta. Ptósz-főnökei és papi fejedelmei sorban meghódoltak és dúsajándékokat hordtak a lába elé.

Rózsás, dicsőséges diadalút volt az útja Szepiemnet, Kaszet és Ament kerületekben is. A szeretet és a hűség ezer megható példáját láthatta. Az országrészek mindenütt úgy ünnepelték, mint Egyiptom megváltóját.

Abtet kerületben nagy nyomorúságban találta a népet. Kitűnt, hogy a kerület főpapja az oka minden bajnak. Ezer panasz hangzott a főlzabadított nép ajkáról, hogy még a szegény özvegyeket is megzsarolta, s beigazolódott az a vád is, hogy az istenek kincseinek egy részét is eltékozte; ennekokáért Ména elfogatta, megfosztotta méltóságától, börtönbe vettette s azt az egyszerű segédpapot tette a kerület főpapjává, ki a volt főpaptól sok üldöztetést szenvedett.

Innen Ati-kerületbe ment a győztes seregével, bejárta minden városát és a nép panaszát meghallgatta. Ítélezett, rendet teremtett, a városok fejeitől és a papságtól a hűségesküt kivette: meghódolt már egész Egyiptom Ta-Kemsztől Ati-ig!

Kákém kerület fogadta legforróbb örömmel. A fejedelem óriási ünnepet rendezett a tisztele-tére. Tizenkét napig tartott a vendégség. Ména bejárta a kerületet és örült a lelke, mert minde-nütt csak szépet és jót hallott Kákém fejedelméről (kit igen szeretett), hogy népének valóságos apja, a szegények védelmezője, a hatalmasok fékentartója és nem tűr a kerületében semmiféle bünt.

- Éljen boldogul, Azeszkáf, - mondta Kákém fejedelmének a tizenkettedik napon, - én most el-megyek a többi kerületbe. Köszönöm jószágodat; azon leszek, hogy baráti hűségedet megjutal-mazzam...

- Az az én legnagyobb jutalmam, hogy barátodnak nevezek, - felelte Azeszkáf meghatottan. - Engedd meg, hogy veled mehessek, aggódok Szerbáne miatt!

- Ne félj!

- Szerbáne nyomorult lelkű, zsarnok és indulatában féktelen, minden gazságra képesnek tartom, engedd meg hát, hogy veled mehessek. Kerületemben teljes rend és jog uralkodik. Azonkívül a feleségem, Szebahnofru is megkért, hogy kísérjelek el...

A tábor fölkerekedett. Elindulás előtt a fejedelemasszony Ména elé járult:

- Uram, fogadd szívesen ajándékomat...

Gyönggyel ékes aranyamulettet nyújtott át Ménának.

- Varázsereje van. Sok bajtól megvéd. Add annak, akit igazán szeretsz s aki a feleséged lesz; szerelmeteket mindig megóvjá és megtartja tiszta ragyogásban.

- Köszönöm, te kedves Szebahnofru.

Azeszkáf fejedelem ur hatalmas elefántot adott ajándéknak Egyiptom urának. Baldachinos, aranypántos házikó volt a nagy állat hátán. Felült Ména az aranyos házikóba, maga mellé ültette Azeszkáfot és átmentek Kahebesz-kerületbe.

Ennek a kerületnek a papi fejedelme volt a leglelketlenebb, de olyan óvatosan és agyafur-tan viselkedett, hogy nem lehetett számadásra vonni. S egyelőre nem is akart Ména nyíltan fel-lépni a hatalmasok ellen, mert az volt a célja, hogy magát minden kerületben elismertesse Pharaohnak, ha kell, szépszerével, ha kell, nyílt erővel, azután majd rendbeszedi Egyiptom ügyeit.

Itt is beiktatták, hűséget fogadtak és a diadalmas sereg átment Kateb-kerületbe. Onnan Hakatba, onnan Khent-Abetbe és úgy vették észre, hogy minél közelebb jutnak a khári herceg országrészéhez, annál lelkesebben fogadják a Magasházelit, mintha valami nagy teher lenne a népen s Ménától várná, hogy megszabadítsa.

- Vesz-e észre, uram, - kérdezte Azeszkáf, - hogy Szerbáne is egyre barátságosabb? Olyan, mint a mézes-mázos hizelgő, ki mosolyból és hazugságból szövö a megejtés hálóját.

Kent-Abetből Tehuti kerületbe mentek. Ennek egy öreg, beteges ember volt a fejedelme. Mikor a hűségfogadalomra került a sor, Ména elé járult szelíd, szomorú mosollyal:

- Óh, szütem-net, észak és dél ura, bocsáss meg a te öreg szolgádnak. Kétségben vagyok afelől, hogy én az esküszót kimondhatom-e, mert én már a khári herceg urnak hűséget fogad-tam.

Félénken pillantott Szerbánebre, ki sötét arccal ült Ména karvalyfejes nagyszéke közelében.

- Hogy-hogy? - kérdezte Ména.

- Külön egyezségünk van, - szólt közbe a khári herceg.

Az öreg a fejét lehajtott.

- Ugy, hogy halálom után Tehuti kerület a khári hercegre száll...

- Milyen jagon?

A khári herceg fészkelődni kezdett:

- Így állapotunk meg...

- Ha jól tudom, - mondta Ména, - neked fiad is van, őt illeti tehát a te széked!

- Kénytelen voltam lemondani... A nagy adó... Nem tudtam fizetni...

- Milyen adó?

- Amit a khári hercegnek kéne, hogy fizessenek...

Ména arca megszigorodott.

- Adót? A khári hercegnek? Milyen címen?

Az öreg tiszteletteljes pillantást vetett Szerbánebre.

- Erős és hatalmas, mint a fekete bika, én pedig gyenge és erőtlenség vagyok. A kerületet ugyanis elvette volna tőlem, így hát abban állapotunk meg, hogy halálom után az ő kezére száll...

Bő lebernnyegéből papirtekercset húzott elő és Ména felé nyújtotta:

- Ime, ó szépisten, az egyezség írása.

Elvette Ména és belenézett, aztán a gyülekezésben fölemelte kemény szavát:

- Föloldal, Tehuti fejedelme, az egyezség alól!

Szólt és a papiruszt kettészakította.

- Ó, Ména, - sirt föl az ősz ember. - Ó, neterhofer... szépisten... higgyem-e?...

Tehuti előkelői ujjongó kiáltásba törtek:

- Sze-Ra!... Nap fia!...

Éltették Ménát lelkesen. Az ősz fejedelem térdre hullt a Pharaoh előtt.

- Leteszem én a hűségküvet, ó uram... de le kell, hogy mondjak a kormányzásáról, mert már nagyon öreg és beteges vagyok...

Ména bólintott.

- Fölmentelek kegyelemmel... Hol a fiad?

Bátor, meleg hang csendült:

- Itt vagyok, fejedelmek ura!

Széptekintetű, karcsu ifjú lépett elő.

- A fiam... Szármanár...

Ména mosolyogva pillantott a daliás ifjura.

- Ösmerlek. Te vezetted Tehuti seregét a harcban és derék hősnek bizonyultál a Folyam-szorosban... De hogyan van az, hogy fejedelmi sarj létedre társaságunkat elkerülted? - kérdezte jóindulatúan.

Szerbáneb az ajkát harapdálta.

- A khári herceg azt parancsolta, hogy maradjak a tisztek sátrában. És én is úgy gondoltam, hogy nem tarthatok számat a te kivételes figyelmedre, minthogy tiszteletreméltó atyám a fejedelmi jogokról lemondott...

Ména fölemelte cimergyűrűs ujját:

- E pillanattól kezdve Tehuti fejedelme vagy!

A khári herceg félig fölemelkedett, hogy szót emeljen, de csendesen visszaereszkedett. Ména nehéz, hideg tekintete alatt a székre lapult, mint a megvert kutya, és föld felé fordított arccal hallgatta az esküt, melyet Szármanár csengő szóval mondott a főpap után.

- Éljen a Pharaoh!

Odakint a nép tombolt örömében, mikor a kürtösök kihirdették a történeteket.

- Pharaoh! Ména! Szármanár!

Szármanár letérdelt. Tudták és látták mindenek, hogy e pillanattól kezdve egy hatalmas párdúc örökös Tehutiban a Pharaoh fölött.

## X.

### *A bronzkapu mögött.*

Pahaneb-tet városa feltűnt a napsütésben. Hatalmas bástyáival nagy erősségnek látszott. Az is volt, mert innen uralkodott a khárt herceg Alsó-Egyiptom egy részén s kifelé, keletre is, Migdol irányába.

Falai barnán rajzolódtak a napfényes, tiszta ürbe, de a főkapuja már messziről ragyogott. Ména tágra nyílt szemmel nézte az elefánt hátáról.

- Ez hát Pahaneb-tet!

- Hatalmas város, - bölintott Azeszkáf. - Bástyája valóságos hegyrend. Szinte félek, ha arra gondolok, hogy becsapódik mögöttünk az a hatalmas bronzkapu...

Ména mélán mosolygott.

- Uram, vigyázz! Vedd körül magadat erős fegyveres őrséggel. Szerbáneb szive tele van fojtott dühvel. Pahaneb-tet az igazi oroszlánbarlang. Aggódok, noha tudom, hogy az oroszlánbarlangba bátran bemehet az erősebb oroszlán...

Ména sóhajtott. Tán maga sem tudta, hogy miért. Kis idő múlva megszólalt:

- Az ember élete az istenek kezében van. Az istenek pedig előre határoznak az ember élete fölött. Ugy gondolom, hogy az istenek a lelkünkben élnek, a végzetünk tehát a cselekedeteink összessége. Én nem félek, Azeszkáf. Egy ember van a világon, akitől félnem kell s ez: önmagam!

A sereg eleje Pahaneb-tet bástyái alá ért. A kürtök felharsantak. A bástyafalakon nagy tömeg hullámozott. Azeszkáf Ménához fordult:

- Vajjon milyen fogadtatásban részesít Szerbáneb?
- Minden gondolatát látom...
- A nép bizonyára ujjong!
- Azt hiszem, hallgatni fog.
- Miért? Hiszen rettentő teher alatt szenved és örülnie kell, ha jön a Megszabadító...
- Örülne, de nem mer. A félelem elnémitja. A nép, mely fölött zsarnok uralkodik, gyáva. Arra gondol, hogy én nem sokáig maradok a város falai között s akkor ismét Szerbáneb kezébe kerül...

Azeszkáf Ménához hajolt:

- Uram, mi a szándékod Szerbánebbel szemben?
- Semmi.
- Meghagyod a kormányzói székben?
- Meg.
- Kár...
- Nem tehetek egyebet. Szerbáneb gazdag és hatalmas.

Szeme megvillámlott:

- De, ha panaszt hallok, ha valaki nyílt vádat emel ellene, akkor igazságot teszek és elüzöm a kormányzói székből!
  - Nehéz... Szerbáneb ravasz, gonosz, agyafurt. Legyenek veled az összes istenek.
- A nagy bronzkapu kinyílt, mint valami félelmes száj, és elnyelte a sereg elejét.
- Arra vigyázzunk, nehogy csapdába ejtsen! - folytatta Azeszkáf. - Nézd, ott van! Ni, hogy mosolyog...
  - Az emberek leginkább akkor mosolyognak, amikor félnek.
  - És amikor álarcot akarnak borítani a gondolataikra...

A sereg közepe is bement a kapun. A bástyákat rengette a kiáltozás:

- Szerbáneb! A győző! A fekete bika! Éljen!

Ména és Azeszkáf összenézett.

- Szerbáneb! Egyiptom csillaga!

Az elefánt átment a főkapu alatt.

- Khár dicsősége!

- Szerbáneb!

- Hatalmas ur!

- Büszke kos!

- Éljen Szerbáneb!

Ména nevét senki sem ejtette ki.

- Kem hőse!

- Pahaneb-tet dicsősége!
- Szerbáneb!
- Krokodilusok bátyja!
- Éljen a khári herceg!

Rekedtre bömbölte magát a város népe. Szerbáneb büszkén ült aranynyerges öszvérén. Virág és zöld ág omlott föléje. Egyszerre megállt egy tágas téren és a rikoltozó népnek csendet intett:

- Pahaneb-tet népe!

A lárma elült.

- Ne engem ünnepelj, hanem Ménát, Thinisz fiát, kit Alsó- és Felső-Egyiptom legfőbb urának hirdettek ki a csatakürtök! Őt illeti a dicsőség, mert ő szabadította meg Egyiptomot a végpusztulástól. Ő a dicső, ő a nagy, ő a hatalmas, ő a fekete bika, ő a büszke kos, ő a krokodilusok bátyja s az egész Kem dicsősége! Dörögjön a szó! Egymásután százszor kiáltásatok: Éljen Ména Pharaoh!

Halálos csend. Egyetlen-egy száj sem dicsérte a Pharaoh nevét.

Ména nyugodtan ült az elefánton.

- Gazember! - mormogta Azeszkáf.

Szerbáneb tovább gunyolódott:

- Nála van, a szentséges urnál van az erő és hatalom. Ő az istenek kedves rokona! Ugy nézzetek rá, mint Ptáh-ra, a jótevőre, mert ő csakugyan Egyiptom jótevője s talán Ptáh istennél is hatalmasabb!

A tömeg hallgatott.

- Dicséret a nevének! Magas kiáltással ünnepeljük őt! Éljen Ména, a Magasházbeli! Thinisz csillaga! A fekete és vörös föld ura, éljen!!

A nép hallgatott. És a nagy, kinos csendben egy Kaku nevű bohóc, Szerbáneb elé rugtatott egy törpe számaron és rámutatott egyenest:

- Te vaddisznó! Te vadkutyák apja! Te vad számar! Azt hiszed, nem tudjuk, hogy titkos futárokat küldöttél előre és kioktattad a város népét? Szamarak számara... iá... iá...

Olyan torzképet vágott rá, hogy a néma nép és a megdöbben sereg egyszerre hahotába tört.

- Te csimpánz! Te lúd! Te kádfejű giliszta! Szállj le az öszvérről, hadd üljek a hátadra, te szamarak nagyapja... iá, iá... nyehehe...

S ezzel el is tűnt a sokaságban.

Szerbáneb elsápadt s véreses szemével a bohóc után nézett. A nép harsogva kacagott zsarnoka csuffátételén. A sereg pedig lelkes ujjongásba kezdett:

- Ména!
- Istenek testvére!
- Világ hőse!
- Éljen Ména, Egyiptom megváltója!

A nép megmozdult s Ména elefántjára virágeső zudult, ezer kiáltás harsant a tömegből:

- Ména!

- Éljen a Pharaoh!

A bástyákat rengette a lelkesedés.

## XI.

### *A fekete álca.*

A holdvilág szétfolyt Pahaneb-tet városán, mint az olvasztott ezüst. A sipok és hárfák elnémultak. Szoti csillag erősen lángolt. Akkorának látszott, mint egy vörös ököl. A többi csillag halványan ragyogott. A Göncölszekér valahol az ég alján futott...

A hercegi palota aranyos-gyöngyös hálótermében rőt világgal égett az illatos fáklya. Megmegsercent, a lángja lekókadtt, majd egyenesre szállt s titokzatos fénypásztákat vetett az ágyra, melyen a Pharaoh nyugodtan aludt.

Arcán lágy mosoly rezgett. Álma bizonyosan szép volt. Thiniszre gondolt vagy Thiniszben járhatott és csókolta Sesznek a ruhája szegélyét...

A démonfejes szobrok árnyéka megsötétedett a falakon. A fáklyaláng lehuzódott s világa le-tompult. A hálóterem éjszakája rejtelmessé vált, a holdsugarak bujósdit játszottak az ágydrapériákon, melyek néha alig észrevehetően meg-meglendültek, mintha szellemkezek érintették volna.

Csend...

Itt-ott megpattan egy butordarab... Légiesfinom kocogás az ezüstkeretű horganylemez-tükrön... Valakik jelzik, hogy jelen vannak... de nem hallja, aki álmod alszik.

Nesz...

A testőrök sétálnak az oszlopos folyosón és őrzik az életét annak, aki nyugodtan aluszik...

Csend...

A holdvilág habos tejszínűre vált. A démonsobrok résnyire tátott szájukkal torzul mosolyogtak és össze-összepillantottak valami rettenetes öntudattal.

Nesz...

Nem fegyverzaj. Nem is láb veri. S nem is kívülről hallatszik, hanem valahonnan... a falak közül...

A fal megnyílt, mint valami néma száj, mely csak az egyik ajkát nyitja szét. Sötét árnyék lebent ki belőle, megállt a terem sarkában és fülelt. Aztán az ágy felé surrant. Annyi zajt sem ütött, mintha légy szárnya zirren. Arcán fekete palást. Kezében hosszú tör. - Megállt és hallgatódzott. Jön-e az ő?... Szeme, a fekete álca nyílásán sötét izzással villogott elő. Szetnakt főpap templomában a bálvány szeme izzik úgy...

Az ágyhoz ért.

A fáklyaláng fölemelte vérvörös fejét.

Előrehajolt.

Ména mosolyogva aludt a vánkoson.

Lépett még egyet a titokfejű árny...

Nesz...

Az ágyfüggöny meglebbent s az árnyék tört emelt.

- Állj!

A következő pillanatban már a fekete árnyékon csüngött Kaku, a bohóc...

- Ména!

A Pharaó már felült, ébren volt, de az első pillanatokban riadt csodálkozással nézte a küzdelmet. Fekete árnyék... törpe szörny... démonok verekednek az álma fölött... A kardjához kapott.

A fekete árnyék kezében megvillant a tör és a bohócba furódott.

- Orgyilkos! Ména...

Elesett Kaku. A fáklya felborult.

- Gyilkos...

Az árnyék a fal felé rohant. A bohóc utánacapott s palástját letépte.

A Pharaó kiugrott az ágyból. Kaku kiáltására az őrség berohant.

- Uram, Pharaó?

- Orgyilkos...

Fáklyafény vetődött szerte.

- Itt maradt a talárja... - nyögte Kaku s nagyvéresen föltápázkodott.

- Mi történt veled? - kérdezte Ména ijedten.

- Megszúrt...

Karja izmába fúródott a tör.

A csillagász-orvosért rohantak.

- Hol jött be?!

A testőrök parancsnoka halálsápadtan állott a Pharaó előtt.

- Öless meg... Nem tudom...

- A falon keresztül! - nyöszörögte Kaku. - Láttam...

- S te hogy kerültél ide? - kérdezte Ména.

- Én? - nevetett a bohóc lágyan. - Engemet az istenek küldöttek. Észrevettem a lakomateremben, hogy a khári herceg titkos jeleket vált egy főpappal, éltem a gyanuperrel, hogy büntényt forralnak ellened, beosontam hát ide, a hálósobádba, meghúzódtam az ágyfüggöny mögött és vártam az orgyilkost...

- De hogy kerültél a kíséretembe?

A bohóc a Pharaóra vetette hűséges szemét:

- Sesz küldött, hogy legyek az árnyékod...

A palotában riadalom támadt.

- A Pharaoh megölték!

- Orgyilkosság!

- A Pharaoh él!

- A Pharaoh megölték!

- Lázadás!

- Gyilkosok!

- Ména halott!

A teremajtón bezúdultak a riadt emberek.

- Szerbáneb!

A tömeg kettévált s a khári herceg belépett a fáklyásokkal.

- Oziriszre! Mi történt?!

- Nem sikerült, - mosolygott Ména ridegen. - Fogjátok el a khári herceget!

## XII.

*Beszéd a szeretet és hűség fehér galambjairól.*

A város talpraállt. Izgatott tömegek hömpölyögtek a hajnal előmlő fényében.

- Halál Szerbánebre!

- Éljen a Pharaoh!

A tömeg tombolt. Örült, hogy megszabadult a zsarnokától.

- Jelenj meg, Pharaoh!

Ména az erkélyre lépett. Éppen akkor tűnt fel az égen a felséges Napkorong.

- Mata-bárka! Hajnali nap! - dörgött a nép. - Ména Pharaoh! Egyiptom hajnala!

Hatalmas beszédet mondott a Pharaoh; a nép nagy kiáltással üdvözölte és aranyhalmot hordott össze a Magasházbelinek a palota tövébe.

Valamivel később a fejedelmeket és az előkelőket a nagyterembe hivatta s megparancsolta, hogy a foglyot és Pahaneb-tet főpapját vezessék eléje.

Komor méltósággal ült az ítélet székén. Körülötte hat öreg bíró, mind fejedelem. Ott ült Kaku, a bohóc is a hatos bírósággal szemközt, de most nem volt bohóc, most komoly volt, akárcsak az „elnyelő” Amán, a halottak vádlója.

- Ime, a foglyok! - jelentette a sereghadnagy.

Kisárgult Szerbáneb, a düh és a félelem megviselte. A főpap komoran és méltóságteljesen állott a bírái előtt. Magas, hajlott hátu, ferdeszemű ember volt. Hófehér vászonból készült, bokáig érő felsőruhát viselt, melyről finom redők omlottak alá. Dereán rojtos öv díszlett s egész ruháját ezüsttel átszőtt, széles fehér szalag fogta össze; nyakáról drágakövekkel ékített, széles nyakkötő lógott meztelen mellére, borotvált fején fürtös paróka, vállán párdubörpalást.

- Mit akarsz velem, Pharaoh?! - tört ki Szerbáneb, mielőtt még kérdést intéztek volna hozzá. - Elfogattál engem, mint valamely gonosztevőt, és börtönbe vettettél. Mit akarsz velem?

Ména intett és a hat bíró egyike a vádat előadta:

- Orgyilkos merényletet követtél el a Pharaoh élete ellen s ha az istenek közbe nem lépnek, most a Pharaoh Ozirisz országában lenne. Ezért vetettek rád bilincset, mint valamely gonosztevőre, s ezért állasz most ítélő-székünk előtt.

- Ártatlan és tiszta vagyok, mint a napkorong! - kiáltotta a herceg rekedten. - Minden istenekre esküszöm és követelem, hogy bocsássatok szabadon, mert igaztalan tettetek a fejetekre idézi Egyiptom haragját és az istenek büntetését!

- Vállalom! - felelte Ména nyugodt tekintettel.

A khári herceg szétnézett a hatalmas teremben és fölemelt szóval kiáltotta:

- Ki meri azt állítani, hogy az orgyilkos merényletet én terveztem? Ki meri azt mondani, hogy én a Pharaoh élete ellen törtem?

- Én, - emelkedett föl a bohóc.

Szerbáneb megdöbbsent.

- Te? A bohóc?! Hahaha... Hát a Pharaohnak ilyen emberekre van szüksége, ha arról van szó, hogy egyik leghüségesebb emberétől megszabaduljon?! Mióta szokás Egyiptomban, hogy bohócok álljanak elő a hatalmas urak és hercegek ellen?

Ména arca elsötétedett.

- Elöttem és az istenek előtt minden ember egyforma, legyen az herceg, vagy egyszerű rometu, ki két keze munkájával keresi napi kenyerét...

A teremben mozgolódás támadt.

- Mit mondasz? Talán csak nem gondolod, hogy a paraszkhiták, a tetemboncolók s a kolkhyták, kik a halottakat bebalzsamozzák, ezek a tisztátalanok, velem egyenrangúak? Még az istenek között is van különbség, Ména! S ha nincs különbség az emberek között, akkor mi jogon mertél engemet bilincsbe veretni?

- Én az istenek helyettese vagyok, ki ítélkezem az ő nevükben, - mondotta Ména csendesen. - Az istenek pedig a herceget is s a szegény, tisztátalan paraszkhitát is megbüntetik, ha az ő törvényeiket megszegik. Ellenem törtél!

- Ki meri mondani?! - üvöltötte a khári herceg.

- Én, - ismételte a bohóc határozottan. - Én, Kaku, a Pharaoh igaz szolgálja, állítom, hogy bűnös vagy! Az istenek nevére esküszöm a választott bíróság előtt, hogy az orgyilkos merényletet te követted el és pedig a főpap útján!

Az ítélet széke előtt a főpap változatlan arccal állt.

- Beszélj, - fordult az első bíró Kakuhoz.

- Ismeretes dolog többszöri álnok viselkedésed a Pharaoh kegyelmével szemben. Olyan ember vagy, kinek Szekhet, a macskafejű, adott lelket, s mint ilyen, nem igen válogatod az eszközt, hogy mivel öl! Amikor Pahaneb-tet falai közé értünk s te a Pharaoh fölmagasztaltad, már tisztán láttam a szándékodat s azóta nem vettem le rólad a szememet, hogy ha baj lesz, én is ott lehessenek...

A bírák és az előkelők figyelmesen hallgatták a bohóc beszédét.

- Tegnap este a lakoma alatt észrevettem, hogy a főpap valakivel sötét és titokzatos pillantásokat váltogat. Én ismerem az emberi szemet, a szemsugár a gondolat, tiszta írás, mit olvasni lehet. A főpap a herceg urral - szembeszéd útján - a gyilkosságról beszélgetett, aztán összenevettek, mint a démonok, majd a Pharaoh arcán pihentették csúfolódó tekintetöket. Kiosontam a teremből, a Pharaoh hálótermébe surrantam, az ágyfüggönyök mögött meglapultam és vártam, hogy mi következik...

Bekötözött karja megmozdult, heves fájdalmat érzett, hogy fölszisszent, de a fájdalmát elűtötte egy torz mosollyal és tovább beszélt az izgalmas csendben:

- Pihenni tért a Pharaoh, imádkozott az istenekhez és elaludt. S amikor mélyen aludt, megnyílt a falon egy titkos lappancs s az orgyilkos kisompolygott rejtekéből. Arcát fekete álca fődte, kezében hosszú tör; hallgatódzott, aztán az ágy felé libbent, hogy Egyiptom dicsóságát egy szúrással megölje...

A terem fölmorajlott, mint a haragos víz.

- Tört emelt, de nem sújthatott az alvó Pharaohra, mert kiugrottam a rejtekhelyemből és megragadtam a kezét. Dulakodni kezdtünk. A Pharaoh fölriadt, az orgyilkos menekült, de a palástja szegélye kezemben maradt...

- Itt van! - mutatta fel a bíró a bűnjelt.

- Evvel el is mondtam, amit el kellett mondanom.

Leült. Az első bíró a főpaphoz fordult:

- Mit szólsz a vádhoz, főpap?

- Nem voltam ott a tegnapi lakomán.

- Hogy-hogy?

Szerbáneb ajkát gúnymosoly torzította el.

- Én, mint a pahaneb-teti papi iskola feje, minden tíz napból kettőt pihenésnek szentelek s éppen a tegnapi nap volt az én egyik pihenőnapom. Egyébként is megvallom, a herceg urral nem vagyok jó viszonyban és így meghívást sem kaptam az ünnepélyre.

Kaku elképedt. Fölemelkedett és a főpapot szemügyre vette.

- Nem ő!

- Hát akkor ki volt?

- A palást papi emberé!

- Kié a palást, főpap? - kérdezte az első bíró.

- Zokáris valamelyik papjáé.

- Hány papja van Pahaneb-tetben a Halál és Pokol istenének?

- Nyolcvankettő.

Az első bíró Szerbánebhez fordult:

- Hogy hívják azt a papot, akiről Kaku beszél?

- Volt ott a teremben legalább hatvan pap; honnan tudnám, hogy melyiket gyanusítja?

Érezte, hogy szorul a hurok. Hirtelen megváltozott a viselkedése s a dühös, kevély ember alázatos szolgává vedlett.

- Hatalmas Pharaoh, Egyiptom ura, te, ki az igazságot osztod, bizonyosan meghallgatom beszédemet s hallgassatok meg ti is, ó fejedelmi bírák! Ártatlan vagyok! Az orgyilkos merényletet nem én terveztem, én lettem volna az első ember, ki megakadályozom, már önmagam iránt való tekintetből is, mert, hiszen ha sikerül, Egyiptom földjén mindenki azt hitte volna, hogy én ölettem meg a Pharaot!

A hangja megcsuklott, úgy sopánkodott.

- Borzalmas vád! Rettenetes dolog! De ki merne a Pharaoh hatalma ellen lázadni? Vajjon akadna-e vakmerő, akár nyíltan, akár titokban, aki fegyvert emelne az istenek akarata ellen, hiszen éppen az istenek tették Ménát a fejedelmek és a népek urává...

A hangja fölemelkedett:

- Uram, Pharaoh, gondold meg jól s védd a lelkedbe, amit mondok... Senkit sem vádolok, de ki merem jelteni, hogy vannak Egyiptomban hatalmasok, akik szeretnék, ha nem élnél. Uram, tégedet nem szeret a papság, mert hatalmát megnyirbáltad. Ime, az a palástdarab is mutatja, hogy az orgyilkosság gondolata kiknek a szívében fogamzott! Vond kérdőre a főpapot...

Halálos gyűlölettel nézett a főpapra. Ména a főpapra vetette léleklátó tekintetét.

- Arra kérlek, istenek papja, bocsáss meg bíráidnak, kik vád elé állítottak. Ártatlan vagy a bűntől...

A főpap meghajolt.

- Megbocsátok és kérni fogom az Alvilág negyvenkét bíráját, hogy amit velem szemben elkövettetek, ne említessék s ne vettessék szemetekre az utolsó napon...

Szerbáneb sötétbarna bőre kisápadt.

- Uram, Pharaoh, - kiáltotta mély alázattal, - az istenek áldjanak meg s ne engedjék megbánod, hogy nem hallgatsz rám! Most még csak arra kérlek, engedd meg, hogy hűségemről tanúságot tehessek előtted s a világ előtt...

Nagy lelki harc tükröződött Méná arcáról. De fölemelte az igazság botját ünnepiesen:

- Legyen! Adassék kegyelem, noha tudom, hogy álnok a szíved... Vegyétek le a bilincset!

Zugás indult. Ména szétnézett. Csengő szava betöltötte a termet:

- Nem zárom el a megtérő elől az élet világosságát és a reménységről se teszek le, hogy lelkedben megigazulsz s a szeretet és a hűség fehér galambjai előtt a szívedet kitarod. Egyébként az istenek tudják, hogy mire milyen végzet vár; a végzetet nem siettetem az ő munkájában, mert ugyis elvégzi, ha lassan is, ugyanazt, amit most én elintézhetnék. Kivánom neked, herceg ur, hogy örömteljes jutalomban legyen részed és ne adják az istenek, hogy még egyszer haragos pillantással tekintsek rád, mert akkor nem kegyelmezek!

A khári herceg letérdelt előtte s megcsókolta cimergyűrűjét.

Másnap utra kelt a Pharaoh. Hamarvást bejárta Szam-Behutet, Amhent, Ampeh és Szet kerületeket. A nép itt is úgy fogadta, mint istenektől küldött megváltót. Elment egészen «a zúgó tengerig, mely a világot határolja». Keszem városban «a nagy égés ünnepé»-t megülte és onnan Mehír hónap (április) első felében hadiszekereivel hazafelé indult.

### XIII. *Otthon.*

- Én lelkem, Sesz, megjártam Egyiptomot, itt vagyok! Sok szépet láttam a szent szikomórfák országában, de annyi szépséget együttvéve sem, mint amennyit rajtad egyedül... Hogy vagy? Ugy látom, kedveznek egészségednek és szépségednek a nagy istenek, mert az arcod olyan, mint a hamvas barack, és a szemed ragyog, mint a Bennu-csillag...

Sesz a Pharaoh melléhez simult.

- Kedveznek nekem a Hathorok, mert tisztán megőriztelek szivemben, míg Egyiptom földjét jártad. Naponként ezerszer gondoltam rád és buzgó imával kértem a jóságos isteneket, hogy adjanak neked segédelmet. Imé, boldog vagyok, mert látlak; az istenek meghallgatták az én könyörgésemet. És most arra kérlek, Pharaoh, én szerelmesem, ne hagyd el többet ily sokáig...

- Veled maradok, én galambocskám, hogy gyönyörködhessen szépségedben és lelked fényében. Én is számtalanszor gondoltam rád s fölkeltemben-lefektemben egyre fohászkodtam, vajha lássalak viszont örömben és egészségben!

Boldogok voltak.

- Köszönöm a szép ajándékokat, melyeket az északi városokból hoztál nekem! Lelked beszédének tekintem és szerelmed zálogának tartom. Bár én is volnék gazdag, hogy jóságodat hasonló jókkal viszonyozhatnám, én drága szerelmem!

- Ha Egyiptom minden kincsét lábad elé hordanám, az egész sem érne annyit, mint egyetlen mosolygásod! Te gazdag vagy: a lelked kincsház; én nem szeretem a kincseket, de állandóan ebben a kincsházban tartózkodom, ébren is, alva is!

Sok kedves bókot mondtak egymásnak; a bók nyájas füllentés, de az ő beszédük tiszta és igaz volt. Boldog bizalomban ültek egymás mellett; Ména nagyjában elbeszélte élményeit és szeretetteljesen simogatta Sesz haját, amikor annak gyönyörű szeméből az elbeszélés egy-egy részleténél kiperrent a könny.

- Most pedig te is mondd valamit. Mi történt távollétem idején?

Sesz kedves komolysággal jelentette:

- Thiniszben és a kerületben rend és nyugalom, igazság és törvény uralkodik.

- Derék dolog!

Megcsókolta.

Sesz elkomolyodott.

- Valamit el akartam hallgatni, de nem hallgatom el...

Ména figyelt.

- Néfer-Kara itt járt...

A Pharaoh nyugodtan hallgatta.

- Haboztam, ám elhatároztam, hogy fogadom s megkérdem, mit akar tőlem?

Ména bólintott.

- Avval kezdte, hogy a parancsnok nem akarta beengedni. Azt mondtam: Én utasítottam. Második szava az volt, hogy: nem marad sokáig. Megkérdeztem, hogy miben s mivel lehetek szolgálatára? Azt mondta: Semmivel. Hát akkor miért jöttél? Rámnézett: Hogy lássalak...

Nyugodtan beszélt. Ména is nyugodtan hallgatta.

- Mondottam, kár volt eljönnie, mikor te nem vagy itthon. Hümmögetett: A jegyesem vagy! Visszautasítottam: Magam fölött csak magam rendelkezem s tisztelettel figyelmen kívül hagyom az édesatyámmal kötött egyezségét...

Ména arcába nézett mély szemével.

- Aztán karját összefonta mellén és ezt kérdezte: tudod-e, ki ölte meg Chafra-Szahurát?

A Pharaoh nyugodt maradt.

- Távozz, feleltem neki, de nem ment el. Kijelentette, hogy te ölted meg Chafra-Szahurát!

A szeme megtelt könnyel.

- Hazudott! - mosolygott a Fáraó.

Sesz letörülte könnyeit.

- Valami bábról beszélt, melyet ő és Chafra-Szahura készített s amelynek erejét Petamunef mester megtörte volna. Ez volt a válaszem: Az én lelkemet nem tudod összetörni, mert én nem hiszek neked; hitem és bizodalmam: Ména; ő megmondotta, hogy ki csinálta a bábót; őt szeretem, neki hiszek és ha hazajön, megbüntet téged, érdemed szerint, most pedig távozz! De nem akar lemenni...

A Pharaoh arca elborult.

- Azt kezdte kiabálni, hogy ő törte meg a sasjuk erejét, aztán kérdőrevont, hogy hogy mertem e palotába költözni, mikor az ő menyasszonya vagyok! Szemembe kiáltotta, hogy a fényért és a vagyonért eladtam magamat...

- Tovább!

- Fölugrottam s azt kiáltottam: gazember; a testőrök parancsnokát behívtam s megparancsoltam, hogy fogja el és vesse börtönbe. A testőrök berohantak, megbilincseltek és börtönbe vetették.

A Pharaoh szemében harag lángolt. Sesz félénken folytatta:

- Később meggondoltam a dolgot: Néfer-Karát, aki velem egyenrangú kerületi főnök, Egyiptomban hősként tisztelik s fogvatartása rossz vért szülhet. Ezért szabadon bocsátottam, de napszálladatig mégis fogva tartottam, hogy érezze meg hatalmamat s tudja meg, hogy nem félek tőle!

A Pharaoh ránézett hosszasan:

- Kár, hogy elengedted!

- Nem mertem nélkülölni...

- Holnap elfogatom!

- Ne tedd, uram! Visszásnak tünnék föl Egyiptom előtt, mely nem ismeri a hármunk helyzetét. Én kérek, ne tedd! Az idő elhoz mindent, büntet vagy jutalmaz, kit-kit érdeme szerint.

Ména elgondolkozott.

- Igazad van.

Sesz rámosolygott.

- Egyébként is én megbüntettem. Lezártam: érezte hatalmam; elbocsátottam: érezte kegyelmemet...

A Pharaohhoz simult.

- Hanem más egyéb is történt! - kiáltotta vidáman. - Bateau, a gazdag koporsógyáros meghalt; nagy halottaslakomát rendeztek, ott volt a félváros, sok kákémi vöröset ittak és a végén összeverekedtek. A verekedést a kolkhyták, a balzsamozók kezdték a hullaboncoló paraszkhitákkal, belevegyültek a vargák, a kalácssütők, az asztalosok s más mesteremberek is, amiből akkora vérengzés támadt, hogy a papok nem tudták lecsendesíteni. Valóságos népcsata támadt, mely egyre nagyobb méreteket öltött; mind verekedett, aki csak mozdulni tudott, mintha gonosz istenek szálltak volna a tömeg lelkébe. A zaj a palotába hallatszott, noha elég messze van „az örök hallgatás helye”, fegyveres öröket küldöttem hát, hogy a tömeget válasszák szét és kerlessék haza, de a fegyveresek nem bírtak a megvadult emberekkel. Meghozták a hirt. Összegyűjtöttem a harcosokat és én magam is öszvérre ülve, elsiettem, hogy a verekedésnek véget vessek. És véget is vetettem...

- Hogy-hogy? - kérdezte Ména kíváncsian.

- Fölszólitottam a népet, hogy azonnal oszoljon széjjel, de nem hallgattak rám. Rohamot eresztettem rájuk. Félrehúzódtam, úgy néztem a harcot s egyszer csak látom, hogy harcosaimat visszaverik. Legyen, ami lesz! Nem engedhetem, hogy a kormányzó hatalom vereséget szenvedjen, azért katonáim élére álltam, kardot ragadtam s annyi idő alatt, míg ötszázig számol az ember, már üres volt a tér.

A Pharaoh meglepetve nézett jegyesére.

- Nem lett volna szabad a harcba vegyülnöd. Hátha megöltek volna? Ott van a fegyveres erő, annak a kötelessége, hogy harcoljon és érvényt szerezzen a kormányzók akaratának. Mondd, mi lenne, ha most halott volnál?

Belesápadt. Sesz ránézett:

- A fegyveres erő meghátrált. Ha nem így teszek, a megvadult tömeg tán fel is égette volna a kormányzói palotát. Megtettem és ezerszer is megteszem, sőt az életemet is föláldozom, ha rólad van szó, uram és Pharaom!

Könnyes mosollyal nézett Ménára.

- Ne neheztelj. Kövess engem. Thinisz Egyiptom képe. Minden lázadást csirájában el kell fojtanod... Sokat gondolkoztam, míg távol voltál. Én uram, Pharaom, mondom neked, megtanultam uralkodni...

#### XIV.

##### *Száz papok.*

A thébei főpapon, ahogy a «hatalmas bika», nyugodt és fenséges arcára nézett, olyan izgalom vett erőt, hogy az első pillanatban szólni sem tudott.

- Fekete és vörös föld ura - s elsorolt vagy harminc magas megszólító címet, - ki az istenek kiválasztottja vagy, fogadd szívesen e küldöttséget, mely az egész egyiptomi papság nevében áll előtted, hogy mély hódolatát kifejezze.

Ména nyájasan bólintott.

- Köszöntelek Rasepsz és köszöntöm az összes papirendek képviselőit!

Ragyogó szemét meghordozta a gyülekezeten s a papság fejet hajtott. Rasepsz belefogott a jól betanult mondókába:

- Ki sem fejezhetem eléggé, hogy milyen hűséggel viseltetik irántad a mindenrendű papság, melynek az istenek jóvoltából a feje én vagyok. A tisztelet és szeretet igaz érzésével járultunk eléd, hogy üdvözlünk és szerencsét kívánunk neked a dicsőséghez, melyben az istenek részesítettek téged, ó hatalmas Pharaoh! Diadalmas fegyvereiddel megtörted az ellenség erejét, mely a fekete és vörös földet évszázadokon keresztül nyugtalanította s Egyiptomra a békés fejlődés áldását hoztad. A legutolsó gyermek is a nevedet dicsőíti s a papság kétszeres hálát érez irántad, hogy megmentetted az istenek templomait, amelyeket a sasuk gyilkos serege bizonyosan elhamvasztott volna...

- Éljen a Pharaoh! - zugta a papok kara.

Rasepsz beszéde lendületet nyert:

- Bejártad Egyiptom földjét s hódolat környezett mindenütt, Szent széked a szeretet hűség-esküjén szilárdan áll. A hárfák és a zengő tebuk a te hatalmatat dicsérik s a százezrek vágyakozva tekintenek feléd, hogy merre hull szemednek isteni sugara. A nagy városok féltékeny aggódással reménykednek, hogy fejedelmi kegyelmed napja rájuk ragyog, vetekednek egymással a szeretetben, hogy falaik között üdvözljenek tégedet, ki Thinisz városka csendességében Kem dicsősége vagy...

Mélyen meghajolt s kicsit gondolkozott. Magas homlokán ravasz vonalkák képződtek. Kaku megszólalt a fejedelmi szék lépcsőzetén:

- Beszélj világosabban! Az én gazdám nem az áldázódást, hanem az egyenes beszédet szereti. Mi nem vagyunk szent állatok, hogy mézzel kevert lapdacsot adogass nekünk...

Ména rosszalóan nézett rá. Thébe főpapja úgy tett, mintha nem hallotta volna a bohóc szavát.

- A te hatalmaddal Egyiptomnak új korszaka kezdődik. Földaraboltsága, mely gyengítette a nemzet erejét, most megszűnt, a negyvenkét testvérkerület eggyé tömörült, sziklává lőn, melyet a viharok hiába döngetnek. Egyiptom hadi és világi erejét te személyesíted, te képviseled a világ előtt: eléd járultunk hát alázatos kéréssel, ha kegyes volnál megengedni...

- Beszélj! - mondta a Pharaoh csendesen és Seszre pillantott, ki ott ült oldalt cifra párdubőrös székén, az előkelőségek élén, mint Thinisz főnöke.

- Fölvetődött a kérdés a városok között s mi papok is beszéltünk róla, hogy Egyiptom melyik részén választod ki uralmad székhelyét? Te bölcs vagy és tudod, hogy milyen nagy dolog ez, nem is törekszem megvilágítani a jelentőségét, mert ehhez nincs erőm. Nem is azért jöttünk, hogy figyelmeztessünk erre, hanem csak azért, hogy megtudjuk szándékozat s az istenek templomaiban kihirdethessük a városoknak, melyek féltékenyen követelik elsőbbségüket a te kedves szülővárosoddal szemben.

A Pharaohra pislogott.

- Sok nagyvárosa van Egyiptomnak, melyek a kereskedelemnek, az iparnak, a gazdasági hatalomnak erős központjai. Mindezek között legnagyobb Thébe, a Száz kapuk városa s elsősorban ez a város számíthat a te kegyelmedre. Ámon isten nagy templomában azóta sok áldozat és könyörgés hangzott el, hogy gondolatodat fordítsa Thébére. De, hogy itt a paptársaim ne mondhassák: nini, a thébei főpap a városát ajánlja, - fölemlitem, hogy északon is sok nagy-

város magában jogot táplál a fő- és székvárosi címhez, ami fölött nem is csodálkozhatunk, ha meggondoljuk, hogy ez mekkora erkölcsi és gazdasági erőt jelent az illető városnak...

Ména arca megkeményedett. Rasepsz sz még óvatosabban folytatta:

- Ezért mély alázattal kérünk, ó istenek fia, mondd meg nekünk a szándékosdat, jelentsd ki elhatározásodat, mert a nagyvárosok versengése már-már elfajul. A te akaratod szent és mi megnyugszunk benne. A kétely eloszlik, a versengés megszűnik s az illető város készülni fog, mint boldog és dicsőséges menyasszony, hogy illő disszel és pompával fogadjon falai között...

Elhallgatott.

- Jó nekünk itt is... - jegyezte meg Kaku.

A Pharaoh szeme elborult. Rövid ideig gondolkozott, aztán Seszre nézett. Beszéltek a szemükkel. Sesz megrázta a fejét: Vigyázz, térj ki a válasz elől. A Pharaoh Rasepsz szre tekintett.

- A hódolatot, amelyet a papitestületek nevében kifejeztél előttem, hálásan köszönöm. Egyiptom erejét megszilárdítottam s most, hogy a fegyvercsengés megszűnt, nem fogok késni, hogy igaz, mély hálámat az istenek előtt kifejezzem. Fényes templomokat fogok emelni és a papságot, mely hűséggel van irántam, dus javakban fogom részesíteni érdeme szerint s ezenkívül is gazdag áldozatokkal kedveskedem nemcsak a kilenc főistennek, hanem a többi istennek is, hogy eléjük tárjam fiui szeretetemet s áldásukat és segedelmüket kérjem a nagy munkára, amelyet az ő jóvoltukból dicsőséggel kezdtem s amelyet nemzetem javára ugyancsak dicsőségesen akarok befejezni...

A papok hidegen hallgatták.

- Afölött, amiről itt most olyan okosan és bölcsen beszéltél, hogy bárkinek is diszére válnék, már én is gondolkoztam. E nagy és fontos kérdés jelentőségét tisztán látom s a városok eme versengését a hódolat és szeretet megnyilvánulásaként fogadom. Az ország székvárosa olyan, mint a sziv az emberi testben, onnan folyik és oda folyik a vér, mint az élet központjába, azért ez a kérdés bölcs megfontolást igényel. Mondom, már gondolkoztam fölötte s még egyszer fontolóra veszem, kellő figyelemmel, nehogy az illető városok érdekeit valamiben megsértsem, bár akaratlanul is. Mi a véleményed, neterhent?

- Uram, - tért ki Rasepsz sz, - én nem szólhatok és kérlek, ments fel engem a felelet alól, nehogy azt mondassák, hogy városomat ajánlottam és önző voltam...

- Ugy van! - helyeselte a papság.

A Pharaoh maga elé nézett:

- Mert itt figyelembe kell vennünk a földrajzi fekvést, a gazdasági, katonai s másféle jelentős kérdéseket, melyeket egyébiránt meghányok-vetek a mai napon...

Vége a kihallgatásnak.

- Ma este az istenek kedvenceinek, a papoknak a tiszteletére lakomát rendezek; a meghívásomat fogadjátok szívesen. S te, Rasepsz sz, a küldöttséggel a lakoma megkezdése előtt jöjj elé, és akkor megmondom, hogy hol lesz Egyiptom székvárosa!

A papság kivonult. Ména leszállt magas székeről és Seszt s néhány előkelő emberét, köztük Dudufhort és Raemkát, a híres építőmestert és bizalmas emberét, tanácskozásra hívta.

- Mit szölk a főpap beszédéhez?

- Igaza van, - mondotta a kincstárnok tisztelettel. - Én Thinszt ajánlanám. Szülővárosodat illeti a legnagyobb dicsőség...

- Thinisz kis város, - vélte Gugu, a főistállómester, - s a nagy városok nem néznék szívesen...
- Éppen olyan nagy várossá lehet emelni, mint akármelyik, még Thébét sem veszem ki...
- Igaz, - jegyezte meg Raemka, az építész, - de fekvésénél fogva nem alkalmas, hogy székváros legyen!
- Thébe legalkalmasabb lenne, - vélte egy vén tanácsadó.
- Akkor is inkább valamelyik északi nagy város, mondjuk, Paháneb-tet, annál is inkább, mert a khári herceg...
- Nem alkalmas, - szólt közbe a Pharaoh, - az egész várost újra kellene építtetnem.
- Jól meg kell fontolnunk, nehogy nyílt elégedetlenség törjön ki a versengő városok között! - mondotta a főistállómester.

Sesz hallgatott.

- Ha Tébet választanád, - folytatta az öreg tanácsadó, ki Ménának valami távoli atyafia volt, - akkor a városok mind belenyugodnának, mert hiszen Thébe a legnagyobb...
- Hiába, mégis csak ez a kicsi Thinisz az első város ma Egyiptomban...
- Én magam is szeretném, de nem tehetem. Mit szólsz hozzá, Chafra-Szahura leánya?
- Igazad van, Pharaoh!

Fölemelkedett:

- Adassék nekem bocsánat, hogy ilyen fontos kérdésnél közbeszólok. Nekem egészen más a véleményem.

Várákozásteljesen néztek a kedves szónokra. Sesz a Pharaohra emelte gyönyörű szemét:

- Uram, én Rasepsz beszédében megfontolt álnokságot látok. Én asszonyféle vagyok s egyenest a szívébe látok. Hazudik. Gonosz és ravasz, barátoknak mutatja magát s a leghalálosabb ellenségünk. Ő a papság feje, a papság is tehát ellenségünk. Ennek pedig az az oka, hogy kivetted kezükből a hatalmat s egyetlen parancsoló urat ismersz Egyiptomban: saját magadat. Rasepszet börtönbe vetteted, mikor az istenek nevében tiltakozott, hogy Thébe falai közé vonulj. Ezt Rasepsz nem felejtette el. Ezenkívül több főpapot letettél székükből és saját embereidet helyezted oda. A pap elsősorban pap és mindig pap marad. Rasepsz és társai előtt eddig még a fejedelmek is térdet hajtottak, csak te nem: összefogtak hát ellened, hogy le- döntsenek, mint valamely idegen bálványt, melyet „a föld tudatlan fiai”, a katonák új istenként maguknak emeltek. A papság - melyet hatalmas urak és hercegek támogattak Thébében és északon - arra törekszik, hogy visszaszerezze jogait. Ez a száz pap azt jelenti, hogy az összeesküvés szálai egész Egyiptomot behálózzák déltől északig s keletről nyugatig...

Megdöbbenve hallgatták.

- Engedd meg, hatalmas Pharaoh, hogy az összeesküvés tervét megvilágítsam, úgy, ahogyan én látom. A papság és a nép nevében azt kérdezik tőled, hogy melyik város lesz az ország székhelye? Ők már gondoskodtak arról, hogy mindegyik nagy város magának követeljen. Tudjuk, hogy a nép még a papság kezében van teljesen s nem nagy munkájába kerül a papoknak, hogy az istenekre való hivatkozással, fenyegetésekkel, jóslatokkal, varázslatokkal és átkokkal ellened lázítsák. Ha Thiniszt választod, kitör a forradalom; ha Thébét választod, kitör a forradalom és ezt a forradalmat ravasz szívek és erős kezek szítják!

- Ugy van! - bólintott a Pharaoh.

- Milyen egyszerű és világos igazság! - szólt Raemka, az építész. - Üdv a kormányzónak!

Ünnepelték.

- Mit tegyünk? - kérdezte Ména csüggedten.

Sesz szeme fölragyogott:

- Derékban kettécsaphatod a gonosz tervet. Új várost építtetsz! Nagy és fényes várost, mely méltó, hogy a Pharaoh székhelye és az ország fővárosa legyen! A ravaszul kigondolt terv egyszerre összeomlik s ellenségeid tehetetlenül nézik a te hatalmad és dicsőséged felvirágzását. Nagy katonai és gazdasági központtá teszed ezt a várost, innét kormányozod jósággal, igazsággal, s ha kell, erőszakkal egész Egyiptomot, s minthogy ennek a városnak északon kell lennie, ezen a bástyán fog megtörni az idegen népek ereje is, melyek lakoznak odaát a Sás-tengeren túl!

Sesz tovább beszélt:

- Ennek a városnak északon kell fölemelkednie. Délen már nincs idegen ellenség. Valahol ott kell fölépíteni, hol az Aur szent vize hét ágra szakad. Oda közel van a nagy tenger s ez a város a világ kereskedelmének a szive lesz. És ott van az a nagy átjáróút is, amelyen dicsőséget s hazát kereső népek vándorolnak, amelyen keresztül keletről, Szati végtelen földjéről a mi őseink is Egyiptomba jöttek. Ez a város törhetetlen bástyát vet az út irányába s ereje, fénye, dicsősége lesz Egyiptomnak és minden időeknek.

A lakoma megkezdése előtt Rasepszsz a küldöttség élén megjelent s Ména a sápadózó papságnak kihirdette, hogy a vizek elágazásánál új székvárost alapít. A papság némán és sápadtan vonult a lakomaterembe.

## XV.

### *Megfékezlek!*

Ozirisz kijött az Alvilág hátsó kapuján és az ég elejére került, de szent korongja alig látszott, olyan vastag köd és pára borította az égboltozatot.

- A Nilus vizállása kettős magasságra ért. Tenger az egész világ. A vizek mindent elborítottak, rettenetes áradás van...

- Milyen jelentéseket kaptatok? - kérdezte a fáraó.

- Tesz-heru, Ten, Uaszt, Aa-ti s a többi kerületből azt jelentik, hogy az áradás iszonyu károkat okozott. Vizözön fekszik mindenben, különösen délen nagy a víz, úgy, hogy a hullámok feje már-már a hegyek oldaláig ér!

- Rettenetes... - mormogta Ména. - Háboru, árvíz!

A thiniszi főpap a mellére horgasztotta fejét.

- Mikor utazik el a papság?

- Nem tud elmenni az özönvíz miatt... - Tengerben vagyunk. Lehet, hogy a hullámok Thiniszt is elsodorják. A nép és a papság kétségbeesik. A thébei főpap elrendelte, hogy az összes isteneknek áldozni kell. Egy óra múlva már Hórusz templomába gyűlnek, hol maga a thébei főpap áldoz Egyiptom nevében...

- Az áldozaton én is résztveszek.

- Azt mondja Rasepszsz főpap, hogy az istenek haragusznak Egyiptomra.

- Miért haragudnának? Hiszen győzelmet és dicsőségei adtak!

- Én sem hiszem. Legfeljebb Szeth, a számárfülű, haragszik a saszk miatt... Ő hozta ránk az ellenséget, hogy elpusztítson mindent s te megtörted a saszk erejét...

A Pharaoh keserűen mosolygott.

- Azaz: rám haragszik Szeth, a számárfülű isten! Nyugodj meg, Szinéh-Szentha. Én ismerem a vizáradás okát s egy pillanatig sem tulajdonitom az istenek haragjának!

Szinéh-Szentha megütközött a Pharaoh beszédén. Szólni akart, de Ména megelőzte:

- És te is tudod bizonyosan. Ezért erről ne beszéljünk. Én egyetlenegy istenben hiszek, nevezzük azt Ra-nak, Nuth-nak, Oziris-nek, Izisz-nek, Ptáh-nak, vagy száz néven, amint a természeti erőket személyesítik. Az isten egy. Én Ptáh-nak nevezem. De nem avatkozom a ti dolgotokba, mert tudom, hogy a vallásra szükség van... Mondd meg a thébei főpapnak, azt parancsolom, hogy, ha jóslatot mond, a jóslata kedvező legyen!

- Igen, jóslatot akar mondani...

- Ő maga sem hisz a saját jóslataiban, én sem hiszek azokban. Nem engedem, hogy Egyiptomot ostobaságokkal nyugtalanítsa. A déli nagy esőzések a Nilust megnövelték, most pusztít, rombol, de aztán áldás és bőség jön utána. Készüljete az áldozatokra!

- Rasepszsz Szethnek is áldozni akar, de csak abban az esetben, ha a vizek dühe nem csendesedik...

- Áldozzon!

- De én attól félek, hogy akkor megharagszik a többi isten. Mert Szeth Ozirisz gonoszlelkű öccse, ki szárazságot, éhséget, betegséget, árvizet s minden gyötrelmet hoz Egyiptomra...

- Éppen ezért! - mondotta a Pharaoh csendes gunnyal. - Ha a többi istennek áldozunk s neki nem, akkor még jobban megharagszik és Egyiptomot éhínséggel sújtja.

- Izisz megneheztel!

A Pharaoh elkomorodott.

- Adjátok meg kinek-kinek, ami megilleti. Tegyetek legjobb érzésetek szerint. Istennek hódolni kell, mert amikor az ember Istennek hódol, tulajdonképpen önmagának áldoz...

Gondolkozott.

- Az egyiptomi papság előkelői mind együtt vannak, az én nevemben és a nép nevében áldoznak, kétszeres és ragyogó legyen hát az áldozat! Meghagyom neked, Szinéh-Szentha, hogy ne sajnálj költséget, az isteneknek áldozni kell s ez az áldozat legyen emlékezetes, mert hiszen tán többé úgy sem történhetik meg ilyen véletlen, hogy Egyiptom összes főpapjai Thiniszből legyenek!

- Értelek, uram, - felelte a főpap szomorúan és elment, hogy Rasepszsznek Ména üzenetét megvigye.

Ménát diszbe öltöztették. A kamarás kigyófejes aranygyűrűket csatolt karjára s a fehér, vászonból való diszföveget, melyet Abu fejedelme, Héruemheb adott volt koronául, a fejére helyezte.

- Álljon elő az öszvérfogat!

A hatöszvéres, aranszerszámos fogat a virágos hadiszekérrel előállott. Ména fölszállt, drágamívű fegyverzete ragyogott a felhős-párás, komor ég alatt.

- A kormányzópalotába!

Ugy állt a virágos hadiszekér elején, mint valami fegyveres isten. Mögötte Gugu, a főistálló-mester fogta az aranszeges gyeplőt s kemény kézzel irányította a hat szilaj öszvért a kormányzópalota felé.

- Mit parancsol a Pharaoh? - kérdezte Sesz mély tisztelettel.

- Jöjj velem Hórusz templomába.

Fölszállt Sesz a virágos szekérre. Ragyogó szépségében Iziszhez hasonlított. A menet elindult. Elöl haronások, fegyveres katonák, a kocsi mellett kétoldalt nagy, szálás testőrök rengő dárdákkal s mögötte a nép beláthatatlan sora, lelkes kiáltással:

- Éljen a Pharaoh!

Hórusz protodóroszlopos csarnokában a főpapok fogadták. Zsoltár zendült s a nilusi rózsák szőnyegén végighaladva, Ména és Sesz helyet foglalt a baldachin alatt. A szent serpenyőkből sötétkék, vastag párák áradtak szerte s belepték az egész szentélyt. Megkezdődött az áldozás. A zene és a zsoltár fölemelkedett s míg az áldozati állatok tompán hörögtek az oltár kövén, a neokorok elővonultak a szisztrumokkal, az érc-, ezüst-, arancsörgőkkel, melyeknek egyik oldalán Izisz, a másikon pedig Neftisz képe volt, és járni kezdték áldozati táncukat.

Nagy és fényes volt az áldozat. Rasepsz méltóságos alakja zordan rajzolódott a tömjén-füstbe, mely kékes kárpitként lengte be a templomot. A stolisták által feldiszitett istenszobrok káprázatosan ragyogtak, lámpák csillogtak a szam-barka, a szent hajó alatt, virág- és strucc-toll-legyező mindenütt, pálma- és antaillat, csend... A thébei főpap Izisz szent szobra felé fordulva, mély, rezgő, szivekbeszálló hangon zsoltárba fogott:

„Ti könny vagytok az én szememből, ti, kik ember nevet viseltek...”

Az énekespapok és a neokorok ajkán megszázszorozódott Rasepsz keserves hangja; a nép térdre hullt és zokogtak a szegény romtuk, kiknek az árvíz minden reményét elvitte... De most az áldozati ének üteme váratlan fordulattal gyorsult és a papok éneke alaktalan kiáltásba folyt.

- Izisz! Ai lenu... Izisz!

A táncos papok a középre rohantak s rázták a szisztrumot. Hárfa, tebuni zendült s ismét megkezdődött a tánc. Vad ugrádozással tomboltak a bálványok körül, eszeveszetten forogtak, dühig fokozódott őrzöngéssel, hogy emberi formájából az arcuk is kikelt.

A vallási téboly szétterítette szárnyát Hórusz szentélyében. Ména borzongva nézte a habzó-száju, ordító papokat s lelkében valami mély szomorúságot érzett. Rasepsz ezalatt az állati beleket nézte, hogy jövendőtlátsson; sötét, démonikus mosoly reszketett az ajka körül...

- Szethnek, a szent szamárfülűnek áldozat kell! Haragszik a vérontás miatt. Szeth *Thinisz város legszebb leányát* kéri áldozatul és akkor megszűnik a vizek áradása, áldás, bőség lesz az Egyiptomban.

A Pharaoh elhalványodott, de hideg szemmel nézett a thébei főpapra. A szentélyben olyan csend támadt, hogy a sóhajtást is lehetett hallani.

- Szomorú és fáj, hogy emberérettel kell adózunk neki, de meg kell tennünk. Inkább egy ember vesszen, mint egy ország. És boldog az, aki méltó és érdemes arra, hogy az istenek áldozatul fogadják. Most mondja meg a nép: Ki a legszebb lány Thinisz városában?

Izgalmas csend terült a templomra. A füstölőszerek párája megfeketedett, aztán titokzatos lilaszinbe hajlott. Rasepsz szénézett:

- Feleljetek!

- Sesz! - kiáltotta valaki.

Ezer hang zúgta rá:

- Sesz!

A szentély falai reszkettek.

- Sesz! Sesz! Sesz!

A főpap felemelte kezét, hogy szólni akar, de ebben a pillanatban fegyverek csendültek s a Pharaoh intésére a katonák a főistállómester vezetése alatt körülfogták Rasepsz oltárát.

Riadalom támadt.

- Mit akartok? - sápadt el a főpap.

- A Pharaoh parancsát várjuk! - mondta félhangosan a főistállómester.

A Pharaoh felemelte fejedelmi botját és intett, hogy csend legyen s ahogy az alaktalan zaj elült a templomban, Rasepszhez fordult:

- Folytasd!

Szólni akart a főpap, de nem jött szó ajkára. Halálsápadtan meredt a Pharaohra, kinek a katonái a sereghadnagyok parancsára odakint már körülvették az egész templomot.

- Szethnek áldozat kell... - ismételte Rasepsz esett hangon. - Kicsoda az a Sesz, akiről ti beszéltek?

A Pharaoh fölemelkedett és megfelelt messze csengő hangon:

- Sesz, akit te áldozatul kívánsz, itt ül mellettem; Chafra-Szahura leánya s jelenleg Thinisz kormányzója!

A thébei főpap ránézett, aztán meghajolt mélyen, sárgán mosolygott s türkiszgyűrűs kezével titokzatosan intett:

- Uram, Pharaoh, bocsáss meg... Sesz nemcsak Thiniszben, hanem egész Egyiptom földjén a legszebb lány, de mégsem engedhetem meg, hogy ő legyen az áldozat, mert a templomi törvények előírják: a számárfülű Szethnek gyermekleánya kell, aki szerelmet még sohasem érzett... és úgy tudom, hogy Sesz a te menyasszonyod, aki igaz szíve szerint szeret léged...

Óvatosan és kedvesen beszélt, szépen meglapult, mint a kelepcébe esett róka, mert tudta, hogy minden szó a veszét jelenti. A tömegre tekintett:

- Sesz az ő szépségében és ártatlanságában ezerszer is méltó, hogy az istenek áldozata legyen, de a törvények szerint nem lehet. Szeth nem fogadná szívesen, sőt a haragja még inkább ellenünk gerjedne. Mondjátok meg nekem, hogy a serdülő és szerelmet nem ismerő leányok közül ki a legszebb Thinisz városában?

- Arinéfert! - kiáltotta a sokaság.

Ott volt Arinéfert a fehérruhás virághintő-leányok között. Gyönyörű leány volt. Űde, mint a harmatos rózsza. Tizenkétéves lehetett.

- Arinéfert! - zugott a tömeg ajkán. - Arinéfert!

Izisz nő-papjai, a pallakidák jól ismerték, mert minden egyházi ünnepélyen ott volt, mint virághintő-leány, hogy szépségével az ünnepség fényét emelje. Megragadták és az oltár elé vitték.

- Anyám! - sikoltotta a lányka, minden izében reszketve és szétnézett, hogy merre tudna menekülni. - Anyám!

A pallakidák erősen tartották.

- Arinéfert! - zugott a tömeg valami különös vallási rajongással. - Szethnek! Szethnek!

Rasepsesz csendet intett.

- Leányom! - jajdult föl egy ráncosarcu öregasszony. - Arinéfert!

Keresztültört a tömegben. A pallakidák sorába hatolt és a lányát, magához ölelte.

- Nem engedem!

Összeborultak és jajgattak.

- Válasszátok szét! - parancsolta a főpap.

Az öregasszony térde megbicsaklott és elesett az oltár előtt.

- Adjatok a templom pénztárából az anyának ékkövet és egy zacskó aranykarikát!

Erős zsoltár zendült. A templom kincstárnoka eltűnt. A pallakidák elővették az áldozati köntöst és Arinéfert nyakába vetették.

- A leányom! A leányom...!

Ména lehajtotta fejét és sóhajtott. Sesz könnyezett a baldakin alatt.

- Arinéfert... - jajgatott az öregasszony a tömör zsoltárhangu éneken keresztül. - A-ri-né-fert!

A templom kincstárnoka visszajött. Két zacskót hozott magával. A kisebbikben az ékkövek voltak. A jajveszéklő öregasszony fölé hajolt:

- Ne sirj! Itt van az ékkő, itt van a zacskó aranykarika... Fogd!

Az anyóka a zacskókra bámult, aztán gépiesen utánuk nyult s viaszsárga, hallgatag arcával eltűnt a sokaságban.

- Istenek! - susogta Sesz. - Nézd, Ména...

A Pharaoh csüggedten bólintott.

- Az arany! Nyomorulttá teszi az anyák szívét is...

- Ai lenu... Milyen anya!

- Ember... Annak a szegény asszonynak életében tán sohasem volt egy aranykarikája...

Hárfapengetés és zsoltáréneklés közt öltöztették fel a pallakidák Arinéfert. A leány fásultan nézett maga elé. Olyan volt, mintha megnémult volna, mióta szülőanyja elment a kincses-zacskókkal. Nem bánta, bármit is csinálnak vele. Nyugodtan tűrte, hogy karjait átkössék a papiruszkötelekkel.

- Az Aur partjára! - parancsolta Rasepsesz.

A menet elindult a Nilus felé. Arinéfert gyaloghintóba ültették, négy pap vitte. Nagy zsolozsma indult a kanyargó menetben, melynek közepén, a papság mögött, hatalmas testőröktől körülvéve, Ména fogata haladt.

Az ég borult volt, mint alkonyatkor. A vizek távoli dühödt moraja áthallatszott a zsoldárak pauzáin. Arinéfert mélan ült a halál hintójában. Akadtak, kik siratták Arinéfert fiatal életét, de a tömeg magánkívül kiabálta Szeth nevét s gyötrött, rajongó lelkével szinte már előre gyönyörködött az emberáldozatban.

A menet előtt járó kikiáltók egy magas dombon megálltak a harsonafuvolákkal. A tömeg két ágra szakadt és elszéledt a parton, az örvénylő vizözön fölött. Rasepsz a papsággal s az éneklő pallakidákkal, a széles part közepén elhelyezkedett, a Pharaoh és a kormányzó kettősségét pedig oldalt fölállították, mindjárt a háborgó hullámok közelében.

- Mi lesz a leánnyal? - susogta Sesz.

- Föláldozzák Szethnek...

- Mentsd meg!

- Nem lehet...

- Pharaoh vagy!

- Nem lehet... A tömeg örvénylésbe törne...

- Gondold, hogy én vagyok a helyében... én... Sesz...!

A Pharaoh nem felelt, csak a dörgő vizörvénybe nézett, aztán a tömegre tekintett s ezt gondolta: Ó te szegény nép, olyan a te lelked, mint Ammah csarnoka, hol örök a sötétség és a kín... Akkor riadt föl, mikor a harsonások rengő riadót fújtak, hogy kezdődik az áldozat!

A főpap előlépett és a háborgó vizekre tekintett. Olyan volt a Nilus, mintha millió mehenkigyó hullámozott volna benne vonagló tömegekben. Dörgött, böngött az áradat, suhogó hullámhegyek csapkodták a partot; ameddig a szem ellát, mindenütt kavargó örvény, új hullámok, új vizek, új veszedelmek... az egész vidék tenger alatt... s a dühödt vizekre úgy hajlik az égbolt, mint egy homályos, tompa bronztükrös...

- Ai lenu! - jajgatott a nép.

- Mérhetetlen kár... - sóhajtotta Ména. - Nagyobb csapás ez, mint a háború!

Rasepsz imába kezdett:

- Kom-Ombo félelemmel tisztelt Istene, ó számárfülű Szeth! Én, Thébének főpapja, Egyiptom nevében hozzád könyörgöm, hallgass meg engem. Áldozatot mutattunk be Izisnek s a kilenc főistennek, de ők nem könyörültek rajtunk s nem csendesítik le a böszült vizeket. Most hozzád fordulunk segedelemért; ránk ontottad haragodat s vedd le rólunk, mert ha elveszünk, ki dicséri az isteneket és ki zengi kürt-zsoldárral a te nevedet?

A kürtök lágyan búgtak.

- Nagy pusztulás szakadt Egyiptomra. Háború volt: megszűnik haragod? Izisz siratja azokat, kik elestek, könnyéből tenger lett és megsemmisít mindent s megöli a szegény rometuk reménységét. Inséget és nyomort hozol ránk, nem lesz betevő falat Egyiptomban, a koldus meghal, a gazdag koldus lesz, ki morzsán tengeti életét... Álljon meg a víz, süllyedjen medrébe, hozd el a pusztákból a szárító szeleket, adj áldást és bőséget, hogy nevedet áldják a szegény emberek az ég négy oszlopa alatt, ó számárfülű Szeth!

A harsonák hangja lehalkult és lágy, sóhajtásszerű bűgással kísérte Rasepsez beszédét.

- Te vagy az az isten, ki hirtelen haragodban rombolsz; te vagy az az isten, kit hamar kiengesztel a szívből jött imádság. Ihol van előtted Egyiptom száz papi feje s hozzád könyörög fájdalmas szívvél: vedd le rólunk a rettentő pusztulás átkát, nyisd meg istenszivedet imánk előtt s haragodat változtasd áldássá és akkor Egyiptom minden templomában imádni fogják a nevedet!

A vizek bőgtek.

- Akkora aranszobrot kapsz, amekkora a te kom-ombói bazaltszobrod. Ezt igéri a Pharaoh. A te tiszteletedet elterjesztjük az egész világon, csak könyörülj! Szent füledet hajlitsd le hozzánk s légy kegyelemmel, hiszen látod, hogy szív szerint imádunk s hódolunk neked!

A vizek taraja vadul lengett. A hullámok össze-összedördültek, mint a leboruló hegyek. Az örvények tátogattak, mint a vizilovak vagy a nagy halak.

- Ártatlan tudásu szüzet hoztunk, ó számárfülű Szeth! Arinéfertnek hívják és Thinisz város legszebb serdülő leánya. Született szerelemre és boldogságra s ime, a tiéd lesz... fogadd szívesen, mert ebben az áldozatban Egyiptom neked a szívét nyújtja...

Intett és a pallakidák a megkötözött leányt megragadták és előrevezették.

- Istenek... - rebegte Sesz.

Arinéfert szétnézett és föleszmélt. A zúgó vizekre bámult és fölsikoltott:

- Anyám!

A pallakidák körülvették.

- Fogjátok meg! - parancsolta Rasepsez. - Hozzátok a partra!

A kürtök fölrivalgtak.

- Mit akartok?! Ugy-e csak álom...? Engedjete... a nagy istenekre kérlek!...

Kiugrott a pallakidák kezéből s visszafelé futott az életbe... A papnők megrohanták és dula-kodni kezdtek a kétségbeesett leánnyal.

- Élni... élni...! Kegyelem... ke-gye-lem!...

Sesz sirni kezdett s Ména hallgatag arcán is legördült a könny. A tömeg vadul üvöltözött:

- Dobjátok a vízbe!

A pallakidák a part szélére vezették. Arinéfert megtorpant s a tomboló örvényekbe bámult. Rasepsez az áldozat-ajánlás végébe fogott:

- Vedd át tőlünk Arinéfert, ő a te menyasszonyod s hullámajkaddal csókold meg ajkát. És amikor...

Arinéfert megfordult, tébolyult szemét meghordozta a sokaságon, aztán a Pharaoh arcán megállt a tekintete. Ránézett szivetrázó, néma esdekléssel, aztán hirtelen a lábához borult.

- Ména! Pharaoh! Isten! Mentsd meg Arinéfert... óh... óh... Könyörülj!...

Rasepsez dühösen intett s a pallakidák rárohantak és a víz felé hurcolták.

- Dobjátok be! - üvöltötte a sokaság.

Utána csend.

Csak a leány pihegése hallatszott...

Levetette magát a földre. Vitték. Még csak három lépés... Ména fölemelkedett:

- Megálljatok!

Olyan volt a hangja, mint az érc.

- Engedjétek el!

A papok és a pallakidák ámulva néztek az istenek fiára.

- Dobjátok be! - üvöltötte Rasepszesz.

- Ne érintsd! - kiáltotta a Pharaoh. - Meghal, ki hozzányul!

A pallakidák elengedték.

- Vizbe! - tombolt a tömeg.

A Pharaoh szeme lángra gyult.

- Csend!

És csend lett.

A leány a porban feküdt. Ménára nézett.

- Jöjj ide!

Fölkelt, odavánszorgott és Sesz lába elé hullt.

- Uram, Pharaoh... - hebegte Rasepszesz.

- Élni... élni... - tördelte a leány. - Kegyelem...!

A Pharaoh lehajolt.

- Ne félj!

Leoldotta kezéről a papiruszkötelet.

- Szabad vagy!

És ekkor kiegyenesedett. Ragyogó fegyverzetében olyan volt, mint Menthu isten. Seregverő dárdája döngött, ahogy előrelépett az ordító hullámok felé. Megállt a dombtetőn, a part fölött, lángoló szemét a vizekre vetette, aztán fölemelte a karját s megfenyegette Aur szent vizét rengő kiáltással:

- Meg-fé-kez-lek!

A hullámhegyek lelapultak. Csendesség lőn a tengeren...

## **XVI.**

*Taki...*

Éj volt. Gyenge holdvilág derengett. Vagy száz szegény, fáradt rabszolga Pahaneb-tet város bástyái alá érkezett.

Vállukon egy-egy zsákot cipeltek.

- Jaj, be nehéz...

Husz fegyveres őr kísérték őket. Az őrseg vezetője megverte a hatalmas bronzkaput.

- Hej!

- Ki az? - szólt le az őr.

- Taki.

- Micsoda Taki?

- Taki. A rabőrök feje.

- Mit akarsz?

- Nem látod?

- Hogy látnám? Hiszen sötét van...

- Nyisd ki!

Vagy három hatalmas fáklyával levilágítottak.

- Mit akarsz?

- Drága terhet hozunk...

- Honnan?

- A mafkati bányákból.

- Mit hoztok?

- Hát mi terem ott? Nyisd ki már, ne alkudozz annyit!

Gorombán beszélt.

- Várjatok reggelig! - szólt le a bástyaőrök főnöke.

- Megbolondultál? Hiszen alig állunk a lábunkon, különösen a rabszolgák...

- Odakint is elhálhattok. Szép csillagos az ég...

- Ugy ragyogjon rád Ozirisz szeme! Nyisd ki már!

- Nem nyitom.

A rabőrök feje fölkiáltott dühösen:

- Nem? Majd vernek rád vagy százat! Hallod-e, ne okoskodj, nincs kedvem! Szigorú parancsom van, hogy hajnalkor induljak visszafelé a bányaraktárakba való készlettel. Vigyázz, a khári herceg nem ösmeri a tréfát!

- No... no... no... várj! Nyitom már. Csak csendesen!

A bástyaőrök levonultak s az óriási bronzkapu kinyílt. A fáradt rabszolgák lassu menete bevándorolt a hatalmas pylonok alatt. Az egyik rabkísérő hangosan szitkozódott:

- Retkünk, hagymánk, mindenünk elfogyott. Alig állok a lábamon! Hogy sülyyedjen el az a Mafkat a Sástengerrel s a mentupásztorok félszigetével együtt... Siess!

Az előtte vándorló rabszolgára vert.

- Mit hoztok?

- Smaragdot és más egyebet...

Az egyik bástyaőr fölkiáltott:

- Hiszen ezek nem kúsi (ethióp) rabszolgák, hanem egyiptomiak!

- Igen, rometuk, - felelte a rabőr közönyösen, - akik megszöktek a háboru elől s akiket az új Pharaoh örökös bányamunkára ítelt...

- Ahá!

A rabszolgák a zsákokat ledobták s minden zsákból kiugrott egy fegyveres legény.

- Árulás!

Csak néhány pillanatig tartott a zűrzavar. Szármanár, Tehuti-kerület fiatal fejedelme, válogatott katonáival megrohanta a bástyaőröket s végzett velük.

- Előre!

Kétszáz emberével a város szívébe nyomult. Ez a kis csapat bátrabb volt, mint egy hadsereg.

Sietve húztak végig a csendes utcákon. A fegyverük meg sem zörrent. A hercegi palotáig akadály nélkül eljutottak, de itt feltartóztatták a virrasztó testőrök.

A palotába törtek.

- Ellenség Pahaneb-tet falai között! - zúgott végig a lótusz-oszlopos folyosókon. - Fegyverre!

Rövid ideig tartott. A testőrség fele egy-kettőre elhullt. Szármanár berontott s kétségbeesett ellenállás után a testőröket visszavetette Szerbáneb lakosztálya felé.

- Mi az?! - riadt föl álmából a nagyur.

Ott verekedtek már az ajtaja előtt.

- Árulás!

A folyosókon dühöngött a harc.

- Orgyilkosok!

A testőrök elszántan harcoltak, Szármanár mégis a herceg lakosztályaba tört.

- Fogjátok el!

Szerbáneb teremről-teremre menekült.

- Állj meg! Gyáva! Hiába futsz!

A khári herceg az utolsó teremben megszorult.

- A Pharaoh nevében foglyom vagy!

Szerbáneb kardot rántott.

- Én?! A khári herceg? Én?!

A katonák berohantak.

- Fogjátok el!

De Szerbáneb visszaverte a katonák rohamát.

- Add meg magad!

- Soha!

És megrohanta Szármanárt.

- Átkozott!...

A kardok összeváltak. Pengéjük sötét ragyogással villogott a füstös fáklyafényben.

- Tacsókó! - hörögte Szerbáneb.

- Hátra! - kiáltotta Szármanár a segítségére siető katonáknak. - Majd én... egyedül!

Döngtek a kardok, omlott belőlük a szikra, mintha két fáklyával verekedtek volna.

- Nesze! - lihegte a herceg.

Szúrt.

- Ez neked...!

Szármanár kivédte.

- Ez a Pharaohnak...!

Rettentő vágás volt, de Szármanár ezt is visszacsapta. Aztán lelapult, előrebujt, mint az ugró párdúc, s villámsebesen döfött.

- Ez a Pharaohért!

Kardja a khári herceg szívéen keresztülfutott.

-----  
Levélrészlet:

«...Élve nem foghattam el, ó szentséges Pharaoh, mert ellenem támadt, védekezett, karddal tört az életemre. Ugy halt meg, mint igazi harcos; legyen hozzá kegyelmes a segítő Ozirisz, mert bátor halált halt; én öltem meg egyedül, vitézi viadalban.

A harc hajnalig tartott. A város fegyveres-házaiból seregek zúdultak a palotába és a polgárok is fegyvert ragadtak. Nagy erőmbe került, míg elnyomhattam a pahaneb-teti éjjeli küzdelmet, nem is annyira karddal, mint inkább jó beszéddel. A palota erkélyéről beszédet intéztem a néphez, a te nevedben s a nép, mely nem szerette a zsarnokot, megnyugodott és szétoszlott, nemkülönben a hadierő is letette a fegyvert, mert letétettem vele.

Most Pahaneb-tet a te városod. A kincstartóházat lezárattam. Sok, igen sok kincset találtam benne, hiteles lajstromát, ime, elküldöm neked. Parancsod szerint megszálltam a hercegi palotát s benne lakozom; Szerbáneb holttestét átadtam a balzsamozóknak s nagy pompával eltemettetem. Uram, Pharaoh, én a te hiv szolgád vagyok és bizzál bennem, Szármanárban, aki azt kívánom, hogy legyen életed, üdvöd és erőd, s aki mindig is igazszívu leszek hozzád, a seregek és a fejedelmek urához. Ugy van.»

## XVII.

### *Athir 21.*

Mezori (október) elején megszűnt a vizáradás. A Nilus lelapult és úgy kuszott a tenger felé, mint valami ezüst kigyó. A magtárak az utolsó szemig kiürültek: éhség és nyomor szakadt volna Egyiptomra, de Ména idejekorán gondoskodott s a Sástengeren keresztül Ázsiából rengeteg gabonát hozatott, igaz, hogy drága kincsen. Bosmáta, Néfer-Kara és a thébei főpap arra számított, hogy a nyomorba jutott nép lázadásba tör; a lázadás elmaradt. A Pharaoh ezt

leginkább Sesznek köszönhette, mert a Szeth-áldozat után való napon ő figyelmeztette, hogy haladéktalanul gondoskodják elegendő gabonáról.

Meghalt hát Szerbáneb is, az új egyesülés leghatalmasabb ellensége, Egyiptomban rend, béke és jólét, ha nem is valami nagy jólét, de elég kenyér volt. Most Ména összeült birodalma leghübb embereivel, tanácsukat kikérte s Raemkával, a nagy építőmesterrel az építendő új város minden tervét meghányta-vetette és megbeszélte a Nilus szabályozását is, mert úgy gondolta, hogy ha ő embermilliók ura és parancsolója, akkor egy folyónak is parancsolhat s kényszerítheti, hogy arra és úgy hömpölyögjön, amerre és ahogyan ő akarja.

És amikor a legfontosabb államügyeket elintézte, hírnököket küldött szanaszerte s egész Egyiptomban kihirdettette, hogy lakodalmat ül. Nosza, megmozdult az ország. Az adenek (helytartók) kiadták a parancsot, hogy az egész nemzet készüljön a nagy ünnepségre.

Ötszáz varrónő éjjel-nappal dolgozott: Sesznek kelengyét csinált. Ména követeket küldött gazdag ajándékokkal Pa-Uat városába, Hathor jósdájához, azonkívül a Szinai-félszigeten lévő smarag - Hathorok templomában is gazdag áldozatot mutattatott be, hogy kapjon kedvező jóslatot s hallja meg egész Egyiptom: a Pharaoh a Hathorok segítségével választotta ki az ő feleségét és boldog lesz vele.

A felső és alsó kerületekből Thinisz felé megindult a nép. Gyalog, öszvéren, szamarakon, hajókon s apró csónakokon özönlött a Pharaoh szülővárosa felé, hogy a nagyszerű látványban gyönyörködhessek. A sivatag felől is jöttek idomított struccmadarakon s mindenrendű ajándékot hoztak a szentséges emberpárnak, akik az istenek akarata szerint megszerették egymást; a szegény rometuk kicsi holmit hoztak, a gazdagok pedig dus ajándékokat, hogy a Pharaoh és felesége előtt ne csak szavakban fejezhessék ki mélységes hódolatukat.

Hetekig tartott a népek vándorlása, míg messzi délről s magas északról Thiniszbe jutottak. Elefantin városából utrakelt az öreg Héruemheb is szépséges leányával, Aménuval együtt s dugszagdag kincsházából szemképráztató ajándékokat hozott a boldog mátkapárnak. És utrakelt Bosmáta is Thébe városából Néfer-Karával s Rasepzezzel egyetemben, mert úgy szólt a parancs, hogy Egyiptom kormányzóinak s minden előkelő emberének részt kell vennie a fejedelmi esküvőn!

A boldog város mezőin a tenger vendég befogadására nagy deszkabódékat emeltek. Az előkelőknek a Pharaoh és Thinisz előkelői nyújtottak szállást. Naponta csordákat hajtottak föl a nép ellátására, hajószámra hozták a bort Kakem-kerületből s máshonnan, ahol csak jó és híres szőlő terem. Szegény Dudufhornak sohasem volt annyi dolga, mint most, mert a hatalmas vendéglátás minden gondja legfőképp az ő vállán pihent.

Athir hó (január) tizenötödikére összegyűlt a rengeteg násznép. Athir hó huszonegyedikén lesz a nagy menyegző! A mindenrendű és rangú vendégek egy hétig pihenték az ut fáradalmait s Athir hó huszonegyedikén megszólaltak a lakodalmi harsonák!

A nép a városba özönlött és ellepett minden talpalatnyi földet. Az újjáalakított Hórusz-templom előtt ember ember hátán tolongott. Diszbeöltözött főpapok és sereghadnagyok csillogtak a tömegben, melynek lármás, izgatott beszéde a nagy tenger morgásához hasonlított. Szép asszonyok és gyönyörű lányok várakoztak festői csoportban: Mindjárt jön a Pharaoh ragyogó kíséretével, tulnan pedig Sesz érkezik az asszonyok és szüzek virágcsokrával, hogy a Pharaohnak örök szerelmet és hűséget fogadjon!

Kürtharsanás hallatszott. A forrón ragyogó ég alatt kékes porfelhő támadt. A kikiáltók öblös hangja már messziről megcsendült:

- Ména Pharaoh, a fejedelmek fejedelme és az istenek legkedvesebb fia, Hórusz templomába megy, hogy áldozzék az isteneknek!

Az aranszerszámos, strucc tollforgós fejedelmi öszvérfogatot rengő kiáltással fogadta a nép. Ména kíséretével a templomba vonult. Valamivel később lelkes moraj futott végig a téren:

- Sesz! Sesz jön...

S ahogy fehér rózsás hordszéke feltűnt, ezrek kiáltották:

- Éljen a Pharaoh asszony!

Négy ifjú fejedelem hozta hordszékét s fejedelmi lányok tartották mögötte a strucclegyezőket. A kürtösök üdvözlő riadót fújtak. A templom grádicsánál leszállt hordszékéből s a rózsák szőnyegén a szentélybe vonult.

Helyet foglalt a Pharaoh helyével szemközt levő unió-köves baldachin alatt. Szép arca halványabb volt, mint máskor. Akik látták, azt suttogták, maga Izisz istennő ül az unió-köves disz-sátorban, olyan szép, olyan szelíd, olyan büszke, olyan magasztos, olyan földöntuli volt Chafra-Szahura leánya!

Az ünnepély megkezdődött. Az áldozatot bemutatták az összes isteneknek. A templom karzattairól rózsafelhő hullott, édesillatu, misztikus füstölőszerek égtek a serpenyőkben s Rasepsz, Szinéh-Szentha és a többi főpap ujjongó zsoltárt énekelt, buzgón könyörögve, hogy a Pharaoh áldozatát fogadják szívesen a nagy istenek s árásszanak áldást a szent frigyre, mely most megköttetik az isteni és emberi törvények szerint...

Rasepsz a főpapokkal Ména elé járult és az istenek oltára elé vezette; Szinéh-Szentha pedig tuloldalt Seszt hozta elő. A fejedelmi kíséret hátul, félkörben fölállt s a tebunik mély áriái mellett megkezdődött a ceremónia.

Bosmáta is ott volt a nők csoportjában s az első strucclegyezőt tartotta. Mosolygott, de szívében poklok vihara tombolt. Aménu haloványan nézett a füstölőszerek lágyan ringó páragomolyába, mintha ott keresné az élet álmait... Néfer-Kara pedig hátul egy vastag kópillér alatt összefont karral állt, fásultan, kiégett szemmel, mint aki ébren aluszik...

A tebunik és hárfák elhallgattak, Rasepsz intett és Seszt a Pharaoh mellé vezették. Egy pillanatig önmaga is csodálkozva nézte a gyönyörű emberpárt, aztán a szeme megmozdult s kicsivel később megszólalt a nagy, várakozásteljes csendben:

- Jó istenek, kik mosolyból és sóhajból szövitek az ember életét s kik a csillagokra írjátok a szívek végzetét, előttetek áll Egyiptom főfejedelme az ő szerelmesével, kit választott magának százezer leányok és asszonyok közül. Áldozatát szívesen fogadtátok, és ebből én, a ti igénytelen szolgátok, úgy látom, hogy nem vagytok ellenségei az ő szerelmüknek s áldást, boldogságot fogtok árástani az ő életükre...

Az illatos szerek füstje egyenesre szállt.

- Én összeadom Ménát és Seszt az isteni és emberi törvények szerint, az ország előtt, mely ünnepelni jött. Nevüket bejegyzem a házasságok külön papiruszára. Ez a papirusz legyen szerződés az ég és a föld között, mert a Pharaoh az ég fia, Sesz pedig Egyiptom leánya.

Hangja fölemelkedett:

- Legyen áldás és dicsőség az életükön és szerelmükön! A Pharaoh nyerjen ebben a szépséges leányzóban igaz, hű szívet, mely a halálban is hű marad; Sesz pedig találja meg a Pharaoh szent mosolyában az életet és boldogságot, az üdvöt és halhatatlanságot. Ti, istenek, leljetek bennük atyai örömet, Egyiptom szegény népe istápoló erős kezét!

- Éljen a Pharaoh! - dörgött a szentély.

Csend.

- Éljen a Pharaoh asszony! - riadoztak a lótusz-oszlopok.

Aranyszisztrum zendült, de hangját elnyomta a lelkesült öröm.

- Pharaoh!

- Sesz!...

Néfer-Kara föleszmélt Sesz nevére. Szélnézett, mintha álmából ébredne, aztán az oltárra meredt. Rasepszsz elvégezte a szertartást s most Ména megfogta Sesz kezét, előlépett vele az oltár elé s mélyen meghajolt:

- Nagy istenek, ime itt van Sesz, az én feleségem. Áldjátok meg az ő szívét!

- Sesz a másé... - mormogta Néfer-Kara s az ünnepies csendben fölzokogott a kőpillér alatt...

*(Vége a második könyvnek.)*

## HARMADIK KÖNYV

### I.

#### *Memphisz.*

Fent, északon, hol a Nilus hét ágra szakad, ott tette le Ména fáraó az új város alapkövét s *Memphisz*-nek, azaz *Jó hely*-nek nevezte. A várostól északnyugatra óriási tavat ásott, melyet a Nilusból töltetett meg vízzel, a város déli oldalán pedig gátat építtetett, hogy az új várost a Nilus áradása és az ellenség esetleges támadása ellen megvédje; a város keleti határa maga a Nilus volt.

Raemka főépítész vezetése alatt folyt a rengeteg méretű építkezés. A szilsziliszi gránitbányákból száz és száz tutaj hordta a követ szüntelen s épültek az óriási paloták, az utcatorok, a terek, mintha varázsütésre emelkedtek volna föl. Százezernyi ember dolgozott.

A sürgés-forgás, a zaj, a munka Ptah isten épülő temploma és a fáraó-palota körül volt a legnagyobb. A teherhordó rabszolgák és a szegény rometuk zivajában fölhangzott a zord parancs s utána oszlopok dübörögtek, csigák nyikorogtak, egy pillanatig sem szünetelt a kővágó balták és kalapácsok fergeteges üteme. Ott felírást obeliszket akarnak fölállítani, amelyre Ptah isten dicséretét véste a képfaragó, de vasláncok szakadoznak rettentő súlya alatt. Amott térdigérő kőporban gránitból faragott szfinksz-szobrot hurcolnak valamelyik palota főbejárata elé, még távolabb nagy pylonokat emelnek, lótuszvirág-oszlopokat vonnak a magasba, kötőböket helyeznek egymásra, itt meg állványokat bontogatnak, döng a balta, recseg a deszka, omlik a törmelék, ezer hang kiabál... Eszeveszett forgatag!

Komoran állott Raemka a gyönyörű Ptah-templom legmagasabb lépcsőjén s a szakadozott kőporfelhőn át a tömegek titáni munkáját figyelte. Arcán mosoly rezgett, ahogy teremő lelkének megvalósult álmait szemlélte. Mert a város, a szépséges Memphisz, utcatoraival, templomaival, bronzveretes kupolaival, minden nagyságával és káprázatával az ő lelkében született! Költő volt Raemka: gránitsziklából faragta csodás verseit és e versek szakaszai az utcatorok, vesszői az obeliszkek s pontjai a paloták. Nézte a rengeteg várost, a hatalmas palotákat s a bevehetetlen erősségű bástyafejeket, merengve simogatta fekete szakállát, aztán a mellén karját összevonva, tépelődött izzó tervein.

A sütőmesterek és a baromvágó kereskedők sátrai felől, melyek élelemmel látták el a város-építő tömeget, kék színfolt tűnt fel a távolban. A langeszű Raemka tekintete rátévedt és megpihent rajta: Tey asszony jött, az ő felesége, kit igen szeretett. Szép alakja milyen kedvesen imbolyog! Gyönyörködött benne, aztán lesietett a lépcsősoron, a kőfaragók szürke során végighaladt és kilépett a széles pálmatorba. Hirtelen megállt.

Az, akit a felesége oldalán kíséő rabszolgának nézett, nem az volt, hanem Merbapen sereghadnagy, az építkezéshez kirendelt katonaság főparancsnoka. Elhalványodott. A szép, ragyogó szemű Teyt az egyik thébei táncházból vette feleségül s Tey asszony akkor omló könnyek közt fogadott örök hűséget neki. És lám, amióta csak Memphiszben vannak, mindig Merbapennel jár és mindig Merbapenre mosolyog!

Mert látta ő azt a titkos asszonymosolyt, sokszor észrevette és hite megingott az asszony hűségében, aki valamikor öszvérhajcsárokat is szórakoztatott... De mit akar Tey asszony. És mit akar Merbapen? Tudják-e, hogy mi a büntetése a házasságtörésnek? Szerelmes és féltékeny volt Raemka, mosolyt erőltetett csüggedt arcára és elájuk ment.

- Raemka! - mosolygott rá. - Hogy halad a munka?

- Memphisz épül! - felelte Raemka komoran.

- Könnyű a te isteni lángelmédnek - üdvözölte Merbapen sereghadnagy tiszteletteljesen. - Ámulok hatalmadon, hogy egy ilyen iszonyu méretű világvárost varázsolsz a puszta közepére!

Művész és becsületes volt Raemka, nem tudta, hogy az ilyen embernek hizelgése az ő barátságán keresztül aranylépcső az asszony szívéhez. Fölmelegedett a lelke, nagy terveiről kezdett beszélni, észre sem vette, hogy Tey asszony és Merbapen sereghadnagy össze-összemosolyog...

Orditás hallatszott a széles palotasoron.

- Mi az? - rezzent föl a szépséges asszony.

- A nagy istenszobrot hozzák, - sugárzott Raemka szeme, - Ptah szobrát, melynek a képét én faragtam...

A szoborszállító rabszolgák első sorai kivánszorogtak a paloták közül. Sereg, mely kinok alatt görnyed. Vagy ötszázan kapaszkodtak a rudakba és a kötelekbe s végső erőfeszítéssel huzták Ptah temploma felé a kinok szekerét. A szoboróriás szeles, magas faállványzaton nyugodott, mely alatt vastag cédrusgerendák nyultak keresztül s két-két gerenda között egy-egy nagy, kettőspántu forgóhenger dörgött. A kövek is szétmálltak a csikorgó hengerkerekek alatt, amint lomhán fordultak egyet-egyet. Hörgés. Szitok. Sóhaj. A kinok szekerének az elején dühösen üvöltözött a rabszolgák főfelügyelője; hosszú, szeges ostorával végigvagdosott az omladozó embersorokon. A gyilkos napsugár szinte lánggal égett a szegény romatuk poros, fekete hátán. Egyikük kidőlt.

- Mi baja lehet? - kérdezte Tey asszony.

- Az, hogy született! - felelte Raemka szomoruan.

- Ozirisz... - tördelte az elesett rabszolga. - Ai lenu (jaj nekem)...

Egy őr odaugrott.

- Kelj fel!

- Nem tudok... - emelte rá révedő szemét.

- Ne bánts! - indult fel Raemka. - Nem látod, hogy haldoklik?

Az őr elkotródott.

- Mit törődsz vele? - legyintett Merbapen. - Te, aki egy világot építesz...

Tey asszony e pillanatban összecsucsorította piros ajkát és csókot intett a sereghadnagynak. Raemka meglátta és elsápadt.

- Igen, világot építek, de lelkemet összetöri egy lótuszarcu asszony... Boldog ez a szegény!

Lehajolt és megcsókolta a haldokló rabszolga homlokát.

## II.

### *Zsilipek ünnepe.*

A libai hegyek aljában is serényen dolgoztak. A Nilus uj medrének munkálatai befejezésükhöz közeledtek. Memphisztől dél felé mintegy hatvanezer lábnyira számítva már készen volt a hatalmas, uj meder; a rabszolgák tábora most a nagy kötöltésen dolgozott, mely előtt erős zsiliprendszer duzzasztotta a Nilus vizét. Vastag, faragott kősziklákat helyeztek egymásra és áttörhetetlen fallá tömörítették, hogy a hömpölygő áradat hullámai megtorpanjanak rajta és arra legyenek kénytelenek fordulni, amerre Ména parancsolja...

Az uj meder a két hegység közötti völgy kellős közepén huzódott végig; csigán lógó zsilipek feküdtek azon a végén, mely a Nilussal érintkezett. Még szárazon sötétlett a messzeségbe, mint egy uj ág, puha homok-ág, melybe a Nilus beledől; mint egy mély ut, melyen a hullám-istenek harsogva fognak járni a világ végezetéig, mert úgy akarja Ména!

A folyamszabályozást Raemka tervezte és kitünően sikerült. A papság kétségbeesett a vakmerő és istentelen cselekedeten, hogy Izisz útját háborgatni merik, de a Pharaoh és Raemka nem sokat törődtek a csendes és félénk tiltakozással, mert tudták, hogy az uj meder valóságos istenáldása lesz Egyiptomnak. Ména kihirdette, hogy a régi meder kettős veszedelmet rejtget magában, az egyik: ha megjön a Nilus áradása, előntené Memphiszt, a fáraó városát, mert jóval felette folyik; a másik: idővel a sok iszap, melyet a folyó hömpölyget magával, úgy fog lerakódni, hogy a Nilus áradásából a völgynek csak egyik fele kap, míg a másik szárazon és terméketlenül marad. És a nép örült.

Raemka személyesen ügyelt fel az utolsó napok nagy munkálatára. A dicsőség lángja lobogott szemében, ahogy a mélyen mozgó Nilusra tekintett, mely az ő teremő lelke előtt meghunyászkodik. Aztán meg összefonta karját s állván a Nilus bátyatöltése fölött, Memphisz felé nézett, hol Tey asszony s Merbapen sereghadnagy most élük a szerelmüket.

Türelmetlenül sürgette a munkát, hogy minél hamarább Memphiszben lehessen. Vas parancsa alatt éjjel-nappal ezer emberek roskadoztak és két nap múlva jelenthette a Pharaohnak, hogy a munkát befejezte és sietniök kell az uj meder megnyitásával, mert a Nilus már annyira nyugtalankodik, hogy az óriási duzzasztógátak recsegnek bele.

Harmadnap a Pharaoh megjelent napfeljötte után a kíséretével. Fejedelmek és főtábornokok, miniszterek és dúsgazdag előkelők övezték a fáraó-párt, csak a papság maradt távol. Alig volt egy-két papiember Szinéh-Szentha vezetése alatt a fáraó kíséretében, a nép azonban hatalmas tömegekben vonult föl, hogy a nagyszerű jelenetnek tanuja legyen.

Baldakin-sátrakat vertek a Nilus partján, kürtök harsantak a pálmás völgyben és a hegyek riadozva bugták vissza a kürtök ujjongó szavát. A nép lelkesen éljenzett. A fáraó felesége Raemkához fordult:

- Vajjon a kőbástya föltartóztatja-e a rázúduló vizeket? - kérdezte aggódva.

Raemka fejet hajtott s mellére tette a kezét:

- Uszebti...

Felel érette.

Most a főpap előlépett s beszédet intézett Iziszhez és a vizek szellemeihez. Raemka sötéten égő szemmel állt a Fáraó mögött, háborgott a szive, mint a Nilus földuzzadt vize, mert Tey asszony - a feje fáj - nem jött el a megnyitó-ünnepségre és Merbapen sereghadnagy sem volt jelen...

Szinéh-Szentha hangja fölemelkedett és tulzengte a hullámok zugását:

- Ti szent habok és örvényelők hullámok, ne háborogjatok! Feküdjete el új ágyatokba, melyet Aur örök vizének a ragyogó emberész emelt. Nem történt itt semmi az istenek akarata ellen, csupán az emberi okosság hasznosítja az istenek áldását a föld javára. Szent vizek, én, Szinéh-Szentha, Ptah isten főpapja, megáldom a ti új medreteket és örök utatoknak bocsátlak. Eredjete és hömpölyögjete ti, áldáshozó könnyek: titeket az igazi istenek sirtak el a szegény világ bűnei fölött, ringjatek csendesen lefelé és áraszatek áldást Egyiptomra és a Pharaóra, aki a ti atyátok és uratok, mert új ágyat vetett nektek az idők végezetéig!

A hullámok tajtékos csillogással lengették tarajukat s tompán döngették a remegő zsiliprendszert, mely évezredes utjukba állt. A kürtök ismét megharsantak, a papok ciprust és rózsát, lótuszt és áldozati szereket szórtak az új mederbe s most a Pharaoh kilépett Raemkával az ónixköves baldakin alól, fölment egyenest a magas kőgátra, megállt a közepén és szembe fordult az alatt örvénylő vizekkel.

- Vizek! - kiáltotta hangosan - új utat nyitok nektek, mert Egyiptom érdekei úgy kívánják. Én, Ména, Alsó- és Felső-Egyiptom Pharaohja rendeltem így, és úgy lőn. Sokan azt mondják, hogy az istenek akarata ellen cselekedtem, amikor a ti fekvőhelyeteket megháborgattam. Ime ideállottam a töltésfal közepére s amikor a zsilipek fölcsapódnak, rontsatok e bástyának és sodorjatek el engem, ha nem helyesen és nem Egyiptom javára cselekedtem!

Sesz elhalványodott. A nép halálcsendben hallgatott. A Pharaoh intett Raemkának. A főépítész jelt adott:

- Fel a zsilipet!

Száz rabszolga kapott a csigakerékbe, a láncok élesen csikorogtak, tülkök rivalgtak, ima zengett. Eljött a nagyszerű pillanat!

Az emelkedő zsilipgát alatt kicsapott a víz s dörgő, sötét sugárral, vad suhogással zudult a kőgátnak.

- Ptah! Ptah! - kiáltották a papok.

- Ptah! Ptah! - bömbölte a nép.

- Ména... - rebegte Sesz királyné.

- Pharaoh! - üvöltött fel a tömeg szakadozott hangon.

A vizek ordítva döngették a nilusi kőbástyát.

- Izisz! Ptah!

- Pharaoh - -

A nagy zsilip fölhúzódott s tenger zuhant a bástyagátra. A nagy töltés beleremegett. Hullám-elefántok höngörödték egyenest neki, hogy elüssék és elsodorják, az örvények bögtek, ezer hideg kar ásta a gát tövét, hogy szétszakítsa, porrá zuzza és a hatalmas sziklatömbök recsegték s nyögtek a vizek őrző ereje alatt.

A Pharaoh összefonta karját s nyugodtan állott a magasban, az ordító hullámok fölött.

- Feljebb a zsilipet! - kiáltotta Raemka ércesen.

És a száz rabszolga az új meder zsilipjének esett ismét, hogy utat nyisson a háborgó vizeknek.

- Izisz! Izisz!...

A bástyafalat bősziúten dőngették az irdatlan hullámok, de most megcsikordultak a zsilip-láncok s a kővel bélelt cédrusállványzat lassan fölemelkedett.

- Istenek! - harsogta a nép.

Rémes suhogás, zugás és dörgés hallatszott a kőgát alatt; a hullámok vonagló ivbe hajlottak s arrafelé zudultak, ahol megnyílt a rés.

- Az istenek lelke legyen veletek! - csendült meg a Pharaoh hangja, mint messzezugó hadikürt. - Uj ágyatok legyen boldog és örök s hirdessétek Egyiptom dicsőségét, mig Ptah... Ptah ragyog az égen!

Bezúdultak minden vizek s harsogva törtek Memphisz irányába. A Pharaoh hosszasan nézett a messze robogó hullámok után. Raemka sugárzó arccal állt a töltés szélén s az aranypárás távolba nézett. Egy pillanatig úgy érezte, mintha az ő szíve-vére volna az uj Nilus-meder...

### III.

#### *Ptah zsoltára.*

Memphisz fölépült. Memphisz: a világ csodája! Álomváros. Csupa ragyogás és pompa. Káprázat és hatalom. A Pharaoh bevonult dicsőségesen.

Ptáh gyönyörű templomában megzendült a zsoltár. A tömjén és a mirrha füstje rejtelmesen himbálódzott magasba. Komor ünnepiességgel szólt a főpap imája, kísérték pedig a templomi zenésznők csendes, áhitatos hárfapengetéssel:

„Dicsőség neked, a nagy istennek, istenek legelsőjének, az igazság urának, az istenek atyjának, az emberek alkotójának, az állatok teremőjének! Üdv neked, ki a füvet növesztet...”

Sirt a sip, zengett a hárfa, meg-megperrent az üstdob, s hogy jelt adott a papi ércsörgő, térdet és fejet hajtott a Pharaoh és az udvara, úgy hallgatták, hogy most a sip erősödik, a hárfasírám nagy, széles ivben emelkedik s tisztán, mint a csengő arany, kizeng a húrok himnuszából a karvezetőnő édes éneke:

„...a nyáját legelteted, te jőtevő hatalom, föld megvilágosítója, ki fenségesen vonulsz tova az egek magasságán, aki ellenségeidre tüzeket bocsátasz s tekintetteddel...”

A fáraó-pár összenézett s könny homályosította el szemüket.

„...megfékezed a gonoszt, meghallgatod a nyomorban senyvedőt s jóságos vagy, mikor hozzád kiált: aki a gyengét kiszabadítod az erőszakosnak kezeiből s igazságot szolgáltatasz szegénynek, elnyomottnak...”

A tömjénfüst sűrűsödött. Látható sóhalként lengett szét a ragyogó szentélyben. Az üstdob pergése gyorsult, a sipszó fölszárnnyalt s tömören, ujjongón, színesen, csillogón csengett az oszlopok között a karvezető énekesnő zsoltáréneke:

„...Üdv! Üdv neked! kiáltja minden: az egész teremtés; üdv száll feléd minden országokból; zengjen is a te dicsőséged a föld messzeségein át az egek magasságáig. Üdv, üdv...!”

Háromszáztagu ének- és zenekar zengte a fölszentel zsoltárt Ptahnak, a hatalmas istennek.

„...A te felségedet imádják az istenek, téged dicsérnek a szellemek, akiket létre szőlitottál és ott ujjonganak Alkotójuk lábánál s hozzád kiáltanak: Üdvözlégy, istenek atyáinak atyja...”

Héruemheb Ta-Kemsz fejedelme, leányával, Amenuval a Pharaoh családja mögött imádkozott. Hogy áldja meg Ptáh a Pharaoh, feleségét és két kis gyermekét. Bosmáta és Néfer-Kara is ott volt az udvar népe közt, gyűlölet és kin viharzott a szívükben s némán könyörögtek az istenekhez, hogy homályosuljon el a Pharaoh neve.

„...aki emelted az eget és szilárdná tetted a földet; aki teremtője vagy mindennek, ami életben van.”

Rasepsz sz haloványan és megalázva segédkezett Szinéh-Szentának, ki legfőbb diszben állott a papok élén. Pokol égett a szíven: Thébe csillaga elhomályosult! Memphisz a birodalom fővárosa és az összes istenek székhelye... Thébe lehanyatlott és az ő dicsősége is elmúlt Egyiptom előtt...

„...te, ura az életnek; neked köszönünk, mert te szólitottál életre, téged dicsőítünk, mert közöttünk időzöl...”

Szármanár, Tehuti fejedelme Amenut nézte. Ragyogó szemét nem vette le róla az egész szertartás alatt s nem a zsoltárének, hanem saját szíve szerint érezte Ptáh fenséges hatalmát és jószágát, hogy megteremtette Amenuban a világ legszebb remekét...

- „Ó Isten! - emelkedett a templomének -, te, világ építője, neked nincsen atyád, te magadból vagy neked nincsen anyád!... Te tartod fenn és mozgatod mindazt, amit teremtettél, magad azonban tenmagadból, magad erejéből működöl. Te szabta a törvényeket a földnek és az égnek, amely parancsaidnak engedelmeskedik...”

Ptah rubint-szeme csodásan ragyogott.

- „Ó, dicsérjük az Istent, aki az égboltozatot, a vidékeket, a tájakat, a nagy tengert egyetlen igéjével alkotta: legyen a föld!”

A zsoltár megszakadt. Édes hullámai a márványfalakon eltöredezték. Az áldozat tüze lehamvadt a kerek oltáron. Szineh-Szentha leborult az istenszobor előtt s hangos imába kezdett a papi karokkal, hogy áldja meg Ptah Ména Pharaoh s árassza áldását a családjára, áldja meg Memphiszt és áldja meg Egyiptomot minden városával, népével, minden szegényével együtt. Aztán fölkel, a nép felé fordult s fölkiáltott ujjongó örömmel:

- Éljen a Pharaoh!

- Ména! - dörögte ezernyi hang.

A nagy, visszhangos pylonok megszázsorozták a nevét.

Szisztrum csörrent, aztán mély, meghatott csend támadt s most a Pharaoh felemelkedett. Magasan szárnyaló beszédet tartott, hálát adott az isteneknek és megköszönte a Tündöklő Udvar és a nép jókívánatait. Akkor megfogta Raemka kezét, a templom közepére vezette, rámutatott s csengő hangon kiáltotta:

- Üdvözljétek és éltesétek Raemkát, az én nemes barátomat. Az ő lángesze teremtette Memphiszt Egyiptomnak!

- Raemka! - harsant fel a szentély.

A Pharaoh magához vont és homlokra csókolta.

Állott a feketeszakállú művész a Pharaoh jobbán s remegő szemével az ezerfejű tömegre nézett. Csak egy arcot látott: a Tey-ét. A szíve megvonaglott. Érette építette Memphiszt. Könnye kiperrent az árva dicsőségben...

#### IV.

#### *„A Magas Ház Tündöklő Udvara.”*

Gugu megmaradt főistállómesternek. Raemka a „városok építője” címet kapta. Merneptah főtanácsadó lett, Sesonk, a kincstárnok Thiniszből Memphiszbe jött. Szármanár „mohár”, azaz: „a fáraó utmutatója” lett, ami igen nagy ügyességet, bátorságot és gyorsaságot igénylő feladat, illetve méltóság volt, amennyiben a mohár háboru esetén kémszolgálatot teljesített. Főtábornoknak „a minden seregek fővezére” címmel Azeszkáfot, Kákém fejedelmét nevezte ki a Pharaoh. Dudufhor éles eszének, ítélőképességének és megbízhatóságának annyiszor tanujelét adta, hogy ő lett „a fáraó ítélőmestere”. A Pharaoh szerette a képzőművészetet s Thutmesz hirneves szobrászt kinevezte „a szobrok főfelügyelőjé”-nek. „Ptah főpapja” Szineh-Szenha lett s „a fáraó főorvosa” címet egy Széti nevezetű híres kirurgus nyerte el, akinek a mellékcíme még „a fáraó ételeinek izlelője” volt. „A fáraó főpohárnoka” Antef lett, Asenáth ura, az a szép sereghadnagy. Kakunak is jutott cím: „A Tündöklő Udvar bolondja”. És hopp-mestereket is választott a Pharaoh, kettőt: Ani-t és Uzirteszen-t. Ani a főhopmester volt; Uzirteszen-t Bosmáta hozta be az udvarhoz „második hopmester”-nek.

Héruemhebnek, Ta-Kemsz fejedelmének nagy méltóságot adott a Pharaoh. Hivatalos címe: „Dél hercege”. Ména Azeszkáfnak is felajánlotta, de a kákémi fejedelem nem fogadta el, csak arra kérte a Pharaoh, hogy ő „a szemer-uat = a fáraó barátja” címet viselhesse.

A fáraó kegyelme sokféle s tán érdemetlenekre is sugárzott. Tábornokok lettek: Hui, Néfer-Kara, Antef, a főpohárnok és Merbapen, a fősereghadnagy s egyuttal megkapták az „oroszlánrend”-et is, mint a vitézség jelvényét. Petamunef mester „az ég titkainak feje” és „a fáraó bizalmasa” címekkel vonult Memphiszbe s szolgálatai jutalmául örök ellátást nyert és új horoszkótornyot építtetett neki a Pharaoh. Senkiről sem feledkezett meg Ména, mindenkit kitüntetett, aki érdemes volt erre, vagy valaha jó volt hozzá.

A férfi-udvart ilyenformán teremtette meg személye körül.

Sesz is hasonlóképpen cselekedett. Az előkelők feleségeit ő is maga köré gyűjtötte s diszes címekkel tüntette ki.

##### 1. A főszertartásmesternő:

Igen finom műveltségű asszony volt Gugu felesége, Ameritisz, ő nyerte el tehát ezt a főméltóságot.

##### 2. A főszályvivőnő:

Bosmáta lett. Reszketett dühében, mert finom gunyt látott benne, de vállalnia kellett. Egyébként, mint «Thébe hercegnője», külön udvartartást is vitt Memphisz városában.

##### 3. A Pharaohné öltöztetőnője:

Merneptah felesége: Khamat.

##### 4. A Pharaohné fürdőjének illatosítója:

Héruemheb gyönyörű leánya, Ámenu kapta ezt a tisztet. Ő tán legigazabban szerette Seszt, noha miatta nem lehetett Egyiptom Pharaohasszonya.

##### 5. A Pharaohné legyezőtartója:

Tey asszony.

6. A királyi gyermekek gondozója:

Szineh-Szentha kedves és jó feleségének, Mutnotmetnek jutott ez a fontos és bizalmas szerep. Nagyműveltségű és végtelen jószágú asszony volt; jobb szívre-kézre igazán nem lehetett volna bizni a Pharaoh-fiakat.

7. A Pharaohné mesemondója:

Thutmesz főszobrász felesége, a szépséges Hogla lett a mesemondója. Az ő anyja messze keletről származott Egyiptomba s leánya lelkébe plántálta Kelet ragyogó, bűbajos meséit.

8. A Pharaohné fő-imamondója:

Arinéfert, kit a Pharaoh kivett volt Szeth isten kezéből.

9. Az Asszonyház fő-táncosnője:

Asenáth. Kinek kedvesebb volt egy sereghadnagy, mint egy Pharaoh...

10. A királyné zenésznői:

Ruddedet és Néza többedmagukkal, kik Ptah templomának felszentelésekor a himnuszt énekelték.

11. Az udvarhölgyek feje:

Ezt a legnagyobb méltóságot Azeszkáf felesége, az ősz Sebahnofru nyerte el, ki adta volt Ménának a varázs-amulettet.

12. A minden szolgálok főnöke:

Hila, ki még Chafra-Szahura házában (világítson neki Ozirisz) szolgált a Pharaoh-asszonyt, akkor még: Sisi-t...

Sesz körültekintő gonddal választotta ki a hiveit. A főméltóságok tulajdonképpen csak címek voltak; legtöbbször válogatott szépségű rabnók helyettesítették a főméltóságu hölgyeket.

Bosmáta eleinte hideg és tartózkodó volt a Pharaohnéval szemben, de csakhamar tervet változtatott s nagy szeretetet és hódolatot mutatott iránta. Be is hizelegte magát a kegyelmébe annyira, hogy Ménának figyelmeztetnie kellett a feleségét, hogy ne barátkozzék oly nagyon vele...

Az udvarhölgyek többnyire mindennap megjelentek a Tündöklő Udvarban és ilyenkor a Pharaohné oktatta és tanította őket. Elmondta, hogy a nő a Teremtés ékessége s kiváltságos helyzetéhez méltóan kell viselkednie. A nő legnagyobb kincse: a szépség s a legnagyobb fegyvere és erőssége is a férfiakkal szemben, ezért ápolniuk kell istentől nyert kincsüket. Sok gyönyörűt mondott a hódítás művészetéről és az udvarhölgyek, kiknek fölkelte hiuságát, ámuló örömmel hallgatták. Értett az orvosi tudományokhoz, szépítőszerket készített s kiosztotta a szépek között; gyönyörű köntösmintákat szabott s finom izlésre, ragyogásra, pompára és versengő fényülésre szoktatta az udvart, mert tudta, hogy a nők, akik a fáraó-szék fényében sütkérezhetnek, nem lesznek hozzá hűtlenek.

Az előkelő világ, megszerette az udvari életet, hol százféle szórakozást és örömet talált. Memphis az egész Egyiptom szíve-lüktetése lett. Új élet bontakozott ki észrevétlenül s ennek a hatalmas társadalmi életnek Sesz volt a mozgatója. Urával megteremtette a világ legelső udvari életét, a „drágagyöngysor”-t, melynek ők ketten voltak az igazán ragyogó unió-kövei... Igen, ez volt a világ első udvara, de ebben is megvolt a cselszövés.

## V.

### *Fekete erdőben ezüst nyárfa.*

Zord, riasztó hírek érkeztek Dél-Egyiptomból, hogy a papság és a nép lázadást forral. A Pharaoh kémei jelentették, hogy a forradalom kitörése csak napok vagy órák kérdése. Rasepzesz, Bosmáta és Néfer-Kara jól végezték dolgukat. Tudta Sesz, hogy most lángba és vérbe borul Egyiptom s meginog és összedül, mit a Pharaoh fölépített dicsőségesen. És fájt neki, hogy mindezt ő okozta, noha akaratlanul...

Mert ha az Istenek nem hozták volna őt Ména utjába, ma Ménának nem volnának ellenségei. Néfer-Kara a lelke annak a nagy lángnak, mely a fáraó-szék alatt rejtőzik, az alkalmas pillanatra várva, hogy föllobbanjon és elhamvassza azt. Ő az oka. Ha Néfer-Kara felesége lett volna, a szent szem birodalmát ma nem dübörögtetnék belső forradalmak. Néfer-Kara őt igazán szerette s ma is szereti és bizonyosan bosszút áll...

Rasepzesz kiengesztelődött volna valahogy, hiszen most is főméltóságot kapott... Bosmáta is megbékült volna... aminthogy meg is békült, mert a szeretetet, a ragaszkodást és a hódolatot nem lehet annyira szinlelni... Csak Néfer-Kara nem tudja feledni megaláztatását! Az Alvilág tüzei gyöngye lángocskák az ő szerelméhez képest... Mit akar? A papság segítségével ledönti Ménát és ő lesz a Pharaoh... És ha ő lesz a Pharaoh?... Bizonyosan megöleti Thinit és Tétát, hogy ne legyenek utjában. És tán őt is...

Elgondolkozott mélyen. Hosszu pilláján reszketett a könny. A zene szólt, de nem hallotta, csak akkor rezzent föl, mikor Mutnotmet, a „fáraó gyermekeinek gondozója” a terembe lépett.

- Pharaoh-asszony... te sirsz?...

- A zene meghatotta szívemet... - mosolygott Sesz haloványan.

- Sajnálom, hogy megzavartalak. Hiszen néha olyan jól esik sirni... Thini parancsodra vár a szobájában, de Téta...

- Mit csinál?

- Hivattam és azt üzente, hogy nem jön.

Sesz meglepődött.

- Kísérletezik...

- Kérlek, üzend meg neki, hogy azonnal siessen hozzám...

Kijött Mutnotmet s maga fáradt el Tétához a kísérletházba; tudta, hogy milyen nyakas gyermek, félt, hogy kellemetlenség lesz. Bekopogtatott.

Nagy zaj és madárvisítás hallatszott a teremből.

- Téta!

- Jöjj be, Mutnotmet, hamar! - kiáltotta Téta. - Kifut a madár...

Belépett és az ajtót betette.

Hatalmas sas állott a kísérleti asztalon, láncra verve. Erős szárnyával vadul csapkodott, élesen visitott s csőrét harapásra tátogatta, úgyhogy az ethióp rabszolga nem mert hozzá közelíteni. Téta Mutnotmethez sietett s kedves arcát megcsókolta tiszteletteljesen.

- Uj mérget csináltam, amit a világ még nem ösmer! Nézd...

A kísérleti asztalhoz ugrott és egy üvegcsövet vett a kezébe. Haragos-sárga folyadék volt benne. Mutnotmet megborzongott.

- Millió kés sem öl egyszerre úgy, mint ebből egy csepp, ó Mutnotmet! Éppen most akarom kipróbálni ezen a sason... Fogd meg!

A rabszolga a sashoz közeledett, de a hatalmas dögmadár csőrével s karmával védekezett.

- Ne bántsд szegényt! Hiszen ezt is Ptah teremtette... Ne bántsд, kérlek...

- A tudomány nevében teszem. Az emberiség hasznáért... Ez a mérég a leghatalmasabb fené-  
vadat is megöli egy pillanat alatt. Azt hiszem. És látni akarom... Fogd meg!

- A Pharaoh-asszony...

- Fogd meg!

A rabszolga zsákdarabot vetett rá s nagynehezen leszorította a levegő hatalmas urát.

- Nézd, Mutnotmet!

Az asztalhoz lépett, a kísérleti tűt a haragossárga mérégbe mártotta és odament a vergődő  
madárhoz. A sas oldala kilátszott.

- Vigyázz!

- Ne bántsд... ne bántsд...

Belesúrt.

- Engedd el!

A ponyvát lekapta róla.

A nagy madár dermedten állt, pillogni sem tudott, csak elesett holtan, mintha villám sújtotta  
volna le.

- Ugy öl, mint Szeth szeme! - kiáltotta Téta boldogan.

Aztán megállt a sas mellett.

- Szegény... Mehetünk, Mutnotmet, kedves nevelőanyám!

Mutnotmet szinte megrettenve nézte az erős gyermeket, kinek akkora nagy és végzetes titkok  
szunnyadnak lelkében! Mi lesz ebből a hatalmas észből! Rászólt szomorúan:

- Minek örülsz úgy? Gyilkoltál...

- Gyilkoltam, de - teremtettem, - mosolygott nyugodtan. - A látható a láthatatlanból, az élet a  
halálból születik.

Megmosta kezét és átment Mutnotmettel az Asszonyházba, hol anyja már türelmetlenül várta  
érkezését.

- Hol voltál, fiam? - kérdezte szigorúan.

Hangjából azonban kiértzett a szeretet.

- Anyám, a mérgek mérgét előállítottam! Ott volt Mutnotmet kedves nevelőanyám és látta,  
hogyan egy pillanat alatt megölte a sást!

Szemében a lángelme tüze ragyogott.

- Kiváncsi vagyok rá... - szólt a Pharaoh-asszony és földerült az arca. - Holnap megvizsgálom...  
Most pedig megbocsátok neked, mert ma Thini bátyádat ünnepeljük...

- Hol van bátyám?

- Apáduradnál. De már jönnek is!

Jelentette a főszertartásmesternő:

- Öszentsége, a Pharaoh!

Az ajtók széttárultak s Ména, fia és Merneptah kíséretében, a terembe lépett.

Gondterhes volt a homloka és a feje kissé előrehajlott, mintha nehéz volna a „pszent”, Alsó- és Felső-Egyiptom egyesített koronája. Szeme szomoru, de szokott, kedves mosolya fénybe vonta, ahogy szeretettjeire nézett:

- Az udvar együtt van és a táncteremben a zenészek játékát hallgatja. Ha elkészültél, engedd meg, hogy bevezesselek...

- Készen vagyok... - felelte Sesz. - Thini!

Ott állt Thini a Pharaoh mögött, a Ptahnak szentelt hadtest sereghadnagyi jelvényeivel. Előlépett anyja előtt letérdelt, megcsókolta kis fehér kezét.

Sesz fölemelte:

- Hadd nézzelek meg, fiam!

Szép volt. Fiatal volt. Dalia volt. Belenézett mosolygó szemébe, üde, leányos arcát megcírógatta és homlokon csókolta. Aztán az urára nézett és mélán mosolygott. Elmult a tavasz és mulik a nyár is... Azt érezte, amit az ezer szép anyák, kik ma még tündöklő fiatalasszonyok s holnap már előttük áll a katonafiok...

## VI.

### *Az új csillag.*

Harsona zugott végig a palotán. A Pharaoh és családja szűkebb kíséretével bevonult a hatalmas táncterembe. A tábornoki kar, élén Azeszkáffal, a minden seregek fővezérével, a székek elé járult, üdvözölte a Pharaoh-családot, aztán átnyújtotta Thini- királyfinak, az új sereghadnagynak a drágakövekkel ékesített ezüstíjat, a Ptah-hadtest szíves ajándékát. Utánuk az udvar előkelősége járult a három grádicsok elé s meleg szerencsekivánataival halmozta el az ifjú sereghadnagyot.

Zene zendült, az ünnepélyes merevség megszűnt, a bizalmasabb emberek a trón köré csoportosultak, a többiek pedig elvegyültek a sokaságban. Thini sereghadnagy Azeszkáffal és Hui tábornokkal átment a szépasszonyokhoz s Memphisz ártatlan virágaihoz, kik ragyogó csokrot képezve, ültek oldalt a biborkereveteken.

- Ide, ide, sereghadnagy uram... - évődött Bosmáta (még mindig üde arca s csillogó szeme volt). - Be' csinos! Be' szép!

Rámosolygott, pedig lelkében vihar tombolt. Ugy tűnt föl, mintha Ménát látná, a fiatal Ménát, ki visszautasította akkor az ő szerelmét.

- Mély hódolattal köszöntlek, hercegasszony! - tisztelgett Thini sereghadnagy, aztán néhány szót váltott vele és továbbment kipirult arccal a csokor-soron.

Körséta indult a teremben, az előkelők fölvonultak, köztük Ámenu és Szármanár, mint boldog jegyesek. Néfer-Kara összefont karra állt a terem szögletében és a királynét nézte, hogy ma sincs szebb asszony Egyiptomban, noha katonafia van...

Öblös melle meg-meghullámzott, remegtette a fájdalom. Az ő jegyese volt! Elvette tőle a Pharaoh... de megfizeti, keservesen megfizeti ezt!

A bálterem ajtaja széttárult s Ani, a főhopmester harsányan jelentette:

- Zippa hercegnő!

Csodaszép fiatal leány volt. Tavaszi virág. Egy öreg hölgy és egy öreg ur kísérte s az ellentét annál megkapóbb volt. Minden mozdulata testesült báj, ahogy a Pharaoh-szék elé járult, hogy csókkal illesse a királyné kezét.

- Ki az? - tudakolták kíváncsian.

- Hercegnő...

- Kinek a rokona?

- A khári herceg unokatestvére...

- Gyönyörű leány!

- Milyen szeme van!

- A haja csodás...

- Hány esztendő?

- Tizenhét lehet!

- S ki az az idős hölgy?

- Valami nénikéje...

- És ki az az öreg ur?

- Az öreg néni ura...

- S ki az az öreg néni?

- Az öreg ur felesége...

- Bolond vagy!

- A khári herceg atyafiai...

Néfer-Kara komoran állott a terem szögletében. Valaki álmélkodva intett a hercegnő felé:

- Ni, a fáraóné homlokon csókolja...

A tüneményes leány megjelenése valóságos forradalmat keltett az udvarnál. Csakhamar összebarátkozott a hölgyekkel és egy külön kis udvar verődött körötte. Csodálták szépségét és magasröptű szellemét.

Zene zendült. Tánc kezdődött. Sesz új táncokra tanította udvarát. Asenáth vezetése alatt föl-vonultak a párok az udvari szertartás szerint, köztük Thini királyfi Zippával. A Pharaoh asszony Tétára mosolygott.

- Eredj, fiam és táncolj...

- Bocsáss meg, anyám, - engem jobban érdekel a természet rendje, noha a tánc is egy hullám a test életében... és engem jobban érdekel a fájdalom, mint a mosolygó öröm...

Sesz nem felelt, csak sóhajtott és a lámpák világába nézett, majd levette tekintetét onnan és meghordozta a forgó párokon. Gyönyörködött Asenáth táncában, de érdeklődését csakhamar Zippa hercegnő kötötte le. A zene üteme szilajodott, a hárfák és üstdobok játéka hevesen hullámozott és Zippa táncá fergeteges örvénnyé vált, hogy az egész termen végigfutott a bámuló moraj.

A Pharaoh hátradőlt a széke támlájára s lehunyt szemét. Amikor ő is így táncolt a menyegzőnapon... És a szívében öröm áradt szét, ahogy eszébe jutott a khári herceg. Ha Thini és Zippa megszeretné egymást, akkor ez a nász engesztelő-áldozat lenne a világ előtt.

Sesz a terem szögletébe nézett, hol Néfer-Kara még mindig összefont karral állt. Tekintetük találkozott és egybekapcsolódott. A saszüverő óriás elhalványodott, két erős karját a mellére szoritotta, hogy szerte ne hasadjon, aztán megmozdult, elfordult és a nők közé vegyült.

Ott álldogált egy darabig s hát egyszer csak egy kicsire összehajtott papiruszdarabot érez hátravetett tenyerén.

Megfordult.

- Mi az?

Mögötte három-négy hölgy diskurálgatott.

Rájuk nézett. De olyan kedvesen és annyira elmerülve beszélgettek, hogy észre sem vették a tekintetét.

- Ki volt? - dobbant meg a szíve.

Gondolkozott. Eldobja-e a papiruszt, vagy elrejtse? Tenyerébe szoritotta és továbbment. Átkerült a terem másik szögletébe és nagyóvatosan szétbontotta a titokzatos papiruszt. Egy pillantást vetett rá és elsápadt. Ennyi volt:

«*Eredj a Pharaoh-asszonyhoz.*»

Remegő kezével összehajtogatta és elrejtette, aztán fölemelte fejét lassan és a Pharaoh-asszonyra tekintett. A szempillája verdesett.

Találkozott a tekintetük. Mosoly rezdült Sesz ajkán. És Néfer-Kara érezte, hogy ebben a pirinyó mosolyban az asszony egész lelkét fogja föl - -

Mintha földrengés rázná a terem márványfalait. A nyüzsgő sokaság alaktalan gomollyá olvadt előtte. Minden ízében reszketett: beletekintett a királyné szívébe! Verejtékező homlokát megtörölte és nyöszörgött kinjában. Mit akar tőle? Miért hivatja? Miért háborgatja meg kegyetlen kezével a sirt, melyben az ő millió fájdalma pihen?

Szitkot mormogott.

Most jut eszébe annyi év után? Amikor már mindennek vége... Odamenjen-e? Nem tudta, mit csináljon, remegett, habozott.

- Nem megyek!

És nem ment. Hideg daccal állt a helyén. Más felé tekintett.

...Valaki nézi. A fejét fölemelte. A Pharaoh-asszony sugara. Szomorúan mosolyog, csüggedten, bánatosan mosolyog, mintha ezt mondaná: ugy-e, nem tudsz *nekem* megbocsátani?...

- Eredj hozzá! - suttogta valaki a háta mögött.

Arinéfert volt.

- Vár...

Néfer-Kara szemében szikra gyult.

- Miért?

- Szerencsét akar kívánni neked, - szólt és eltűnt.

Ezerkarmu keserűség fogta meg szívét. Szerencsét akar kívánni neki! De legyűrte indulatát s nagy, döngő járással ment a szék felé.

Meghajolt a három grádicsok alatt s csókkal illette Sesz kezét...

Csak két udvarhölgy állott a trónszék belső oldalán: Arinéfert és Sebahnofru; a többiek a fáraóné szép szerével eltávolította, hogy ne hallják, amit Néfer-Karával beszél.

- Hivattalak, herceg ur, - mosolygott rá borusan és intett neki, hogy álljon a trónszék külső oldalához, - de úgy láttam, nem akartál jönni...

Néfer-Kara sápadtan hallgatott.

- Hivattalak, hogy a hercegi főméltóságodhoz külön is szerencsét kívánjak neked...

- Köszönöm... - szólt Néfer-Kara rekedten.

Ajkán kirajzolódott az önguny keserves mosolya.

- Hogy érzed magad Memphiszben?

- Mint csüggedt fa a Nap melegében...

Sesz ránézett merően.

- Csüggedt? És miért?

Néfer-Kara nem felelt.

- Szeretnék beszélni veled, herceg ur...

A herceg pillája reszketett.

- Kora reggel, naptámadat előtt surranj abba az épületszárnyba, ahol én lakom. Állj meg a főoszlopcsarnok balzugában és várakozz. Egy néma rabnőt kövess... Megértetted?

- Igen... - mormogta Néfer-Kara.

Sesz visszahúzódott közönyösen és fagyosan.

- Még egyszer szerencsét kívánok! - mondta aztán hangosan és intett, hogy vége a kihallgatásnak.

Néfer-Kara herceg mélyen meghajolt és elvegyült a sokaságban. Dobogott a szive, mint a föld a hadiszekerek alatt.

## VII.

### *Fekete hajnal.*

A főoszlopcsarnok balzugába surrant, ahogy a királyné rendelte és várakozott a kék homályban. Egy gondolata volt: Sesz az övé. Hűs légáram húzódott át az oszlopcsarnokon; valamelyik ajtó kinyílt. Egy magas, fekete rabnő, közeledett nesztelenül, a néma rabnő, kiről Sesz beszélt. De hátha nem az és észreveszi. Önkénytelenül beljebb lépett a ciprusok alá, ám a rabnő megállt előtte és intett, hogy kövesse.

Követte csendesen.

A rabnő a negyedik ajtót kinyitotta és intett fekete ujjával, hogy menjen be utána. Tágas fogadóterembe lépett. A rabnő megérintette, hogy tegye le a kardot. Gondolkozott, aztán átadta a kardot a fekete leánynak.

Ez mély meghajtással vezette a fáraóné kis fogadótermébe, hová a Pharaon kívül senkinek sem volt szabad belépnie. Néfer-Kara egyedül maradt a kisteremben. Szétnézett. Finom izléssel válogatott műtárgyak mindenütt, pazar fény és a kisterem minden zugát édes, gyöngéd asszonyi lélek lengte át.

Leereszkedett a drágamivű székbe s boldog, merengő szemét hol az egyik, hol a másik ajtóra vetette. Vajjon melyik a Sesz asszony hálóterme? Ott fekszik még édes szendergésben, vagy tán már öltözik... Óh! Milyen érthetetlen az asszonylélek! Amikor elérte kitűzött célját, akkor visszaindul a multba, hogy fölszedegesse az elmulasztott gyönyörök rózsáit...

Nesz hallatszott és kinyílt az ajtó jobbfelől. Sesz belépett. Szép volt. Csábító és gyönyörű. És úgy látta Néfer-Kara, hogy telt, formás testét vágy remegteti.

- Sesz!

A fáraó-asszony rámosolygott, de olyan hideg és rejtelmes volt a mosolya, hogy Néfer-Karában megdermedt a vér.

- Igazán pontos voltál, - mosolygott finoman. - Azt hittem, meggondolod.

Izzó tűz gyúlt Néfer-Kara szemében és térdre hullt előtte.

- Életemnek minden vágya és törekvése az volt, hogy szerelmed az enyém lehessen. Ezernyi nap és éjszaka epedtem utánad. Most a Hathorok megjutalmaznak hűségemért és megengedik, hogy eléd térdeljek, átölleljem és megcsókoljam lábadat...

- Örült vagy... - mondta csendesen. - Én a fáraóné vagyok!

Néfer-Kara megdöbbenve bámult.

- Nem értem...

- Balgák balgája, gonoszlelkű ember, mit gondoltál felőlem? - villámlott a fáraó-asszony szeme. - Hogy én, Ména felesége, Egyiptom első asszonya, a kedvesed leszek?

Néfer-Kara homlokát kiverte a verejték.

- Akkor miért hívtál ide? - kérdezte rekedten. - Azt hittem, lelkiismeretfurdalást érzel, hogy Ména felesége lettél. Azt hittem, szeretsz és... Minek ébresztetted fel szívedben az alvó kárhozatot! Mit akarsz?

- Hallgass meg, - mosolygott Sesz sötéten.

- Miért gyötörsz? Szenvedek! Szerettelek és szeretlek. És Chafra-Szahura is nekem ígért...

- A jelenről beszélek. Szólok a trón elleni összeesküvés fejéhez! - cikázott rá a tekintete.

Néfer-Kara arca holtápadtra vált. Megroskadt és hallgatott.

- Most tudod ugy-e, hogy miért hivattalak? Tudod-e, herceg úr?

- Mit akarsz? - hebegte.

- Egyiptom alatt tüzet gyújtottál, lázadást és forradalmat szerveztél a Pharao ellen. Mindent tudok. Titkos levelek vannak a kezemben, amikről még a Pharao sem tud. És a kémek meghozták a hírt, hogy Rasepszés fölvette a csóvát s holnap vagy holnapután a trón alá teszi... De jaj neki!

- Nem tudok róla... - motyogta Néfer-Kara.

- Ne hazudj. Thébébe mentél és fölajánlottad szolgálatodat Bosmátának. Esztendőök óta dolgoztok a Pharao ellen s munkátok sikerült. A papság és a szegény félrevezetett nép csak Rasepszés parancsát várja, hogy fegyvert ragadjon. Mondd, mért cselekedted?!

Néfer-Kara megtört.

- Éretted... - mondta halkán.

A fáraó-asszony szeme hidegen ragyogott.

- Igen, sikerült... de mégsem egészen, mert itt vagy a kezemben.

- Mit akarsz? - rettent meg Néfer-Kara.

- Elfogatlak.

- Engem?!

- És kivégeztetlek.

A herceg kisápadt, de fölemelkedett és fölnevetett gúnyosan.

- És mi jogon?

Sesz is fölkelt a székről.

- Tudja egész Egyiptom, hogy te akartál feleségül venni. Tudják, hogy még mindig szeretsz. És te most az Asszonyházba törtél...

- Te hívtál! - kiáltott Néfer-Kara.

A Nap szétverte a ködöt és a terembe ragyogott.

- Meglakolsz. Törbe csaltalak. Fáj... De behivom a palotaőrseget!

Néfer-Kara megrázkódott, mintha rá akarna rohanni, de nem mozdult, csak előntötte szemét a könny.

- Sesz... Mit akarsz? Hittem neked...

- Ez a férfi végzete...

Oldalt lépett.

- Sajnálak, Néfer-Kara, de így akarták az istenek. Én megnyugszom az ő akaratukban s kérlek, te is nyugodj meg. Ozirisz előtt majd számot adok cselekedetemről...

Szomoru pillantást vetett rá, aztán maréknyi márványgolyót dobott az aranytálba.

- Sesz!

Az ajtó föl pattant s az őrség berohant. Az őrség parancsnoka Antef volt, Asenáth ura.

- Mit parancsol a fáraó-asszony?

Sesz kiegyenesedett.

- Fogjátok el Néfer-Kara herceget! A palotámba tört. Vigyétek Pharaoh elé!

Ordítani kezdett Néfer-Kara és birokra kelt. Az őrséget lerázta magáról, de megállt ekkor, Seszre nézett, a fejét lehajtotta és megadta magát.

- Verjétek bilincsbe! - parancsolta Antef.

Odatartotta kezét. És nagynémán kiment a katonák fegyvere között...

## VIII.

### *Gaz beszéd.*

Ména is korán kelt. A Dél-Egyiptomból kapott nehéz hírek miatt nem tudott aludni. Az ablaknál állt és a Nap felé fordulva, imát mormogott. Ptáh isten segedelmét kérte, adjon gondolatot, hogy legyőzhesse ellenségeit.

De most az aranypántos ajtó fölnyílt nesztelenül s a főhopmester megjelent sápadtan.

- Szentséges úr...

- Mi történt? - lepődött meg Ména.

A fáraó-asszony őszentsége megparancsolta, hogy Néfer-Karát hozzák eléd...

- Miért?

- Antef itt van és ő elmondja.

A palotaőrség, élén Antef, köztük Néfer-Kara, a terembe lépett.

- A fáraó-asszony parancsára eléd hoztam Néfer-Karát, hogy ítélj fölötte. A fáraó-asszony mindjárt jön és megjelenti Néfer-Kara bűnét!

- Megmondom én! - zihálta Néfer-Kara. - Csak küldd ki vagy küldd hátrább a katonákat...

A Pharaoh intett és a katonák a terem sarkába vonultak.

- Beszélj!

Beszélt:

- Az udvari bálon a királyné magához hivatott, szerencsét kívánt és találkozóra hívott engemet...

Ména elhalványodott.

- Hazudsz! - villámlott a szeme.

Néfer-Kara nevetett.

- Látod-e, Ména, milyen az asszony? Te tudod, hogy szerettem s én is tudom, hogy nem engem, hanem téged szeretett s most mégis az Asszonyházba hívott engem, hogy jóvá tegye, amit elmulasztott...

Keserű mosoly vonaglott ajkán. Remegés fogta el a Pharaoh.

- Vigyázz!

- Így volt.

- És mért mondod el, ha így is volt, te cudar? - tört ki Ména.

- Hogy tudd meg és öljem meg a szivedet! - hörögte Néfer-Kara böszülten.

Ména remegett.

- Az én szívemet nem tudod megölni. Hazugságodat nem hiszem. Önmagadat öled meg s öngyilkos fegyvered: a gaz beszéd...

Néfer-Kara vállat vont.

- Nekem mindegy. Így történt. Azt mondta a fáraó-asszony, hogy ma hajnalban jöjjenek a palotába, huzódjam meg a főoszlopcsarnokban, egy néma rabnő jön s az majd bevezet hozzá. És csakugyan az Asszonyházba vezetett...

- Hazudsz! Gonosz vagy és meglakolsz!... Gaz beszéd!

Néfer-Kara borúsan mosolygott.

- Ha nem beszélnek igazat, akkor miért és hogyan lehetnék itt? Észrevették, hogy bent vagyok a feleségednél s hogy a látszatot megóvják...

Ména fölugrott és a tőréhez kapott.

- Alávaló!

- Te vagy az! - ordított föl Néfer-Kara. - Elvetted a menyasszonyomat! Gyilkos! Megölted a boldogságomat...

Tépni, törni kezdte a bilincset s az odarohanó katonákat félrelökve, Ménára rohant.

- Állj!

Antef a Pharaoh elé ugrott s ledöfte Néfer-Karát. Lebukott haldokolva.

- A kedvesem volt... - merevült ajkára a gúnymosoly.

A fáraó dermedten bámult rá, aztán megrázta valami rettentő indulat.

- Antef!

- Mit parancsol a Pharaoh?

- A fáraó-asszonyt hívatom.

Sesz száraz, fénytelen szemmel lépett a halottas szobába. A halottra meredt. Ména intett, hogy hallgasson. Leakasztotta oldaláról az onixköves, kicsi tört.

- Igaz-e, hogy te hívtad a palotába?

- Igaz.

Megrettenve nézett a nőre, ki olyan konokszivű, olyan hideg és olyan gonosz, hogy könnye sincs, tagadó szava sincs!

- Igaz-e, hogy ezt az embert egyik rabnőddel titokban bevezettetted?

- Igaz.

Összenéztek.

- Elég. Öld meg magad...

Elfordult és a tört feléje nyujtotta.

- Ártatlan vagyok, - hangzott csendesesen.

A Pharaoh ránézett. A tört visszavonta. Ajka, melyet a fájdalom lezárt, úgy rángatózott, mintha a lelke akarna kiszakadni. Sesz letörülte a könnyét.

- Hallgass meg, Ména. Csak rövid ideig. Néfer-Karát én csakugyan a palotába hívtam. Tettem ezt irántad való hűségemből és szerelmemből. Tettem ezt érted és Egyiptom érdekeiért...

A Pharaoh nem hitte.

- Irántam való hűségből és szerelemből lettél a kedvese?

Sesz megtántorodott és a szívéhez kapott.

- Ki mondta?

Ména a halottra mutatott.

- Minden istenek! - csapta fejére a kezét. - Nem igaz! - tört ki. - Nem igaz!

Szétvetette két kezét, aztán egybekulcsolta szíve alatt és lehajolt:

- Kérdezem tőled, halott ember, igaz-e a vádád?

A halott szeme üvegesen meredt rá...

- Ptáh!

Erőt vett kétségbeesésén és fölemelkedett.

- Törbe csaltam! - ragyogott ki a tekintete. - Titkos tűz ég Egyiptom alatt! A széked inog. A kémek jelentették, hogy mi történik Délen... Napokon keresztül gondolkoztam, míg végre elhatároztam, hogy törbecsalom...

A Pharaoh sóhajtott.

- El is jött. A saszu-nő bevezette. A kisteremben találkoztunk. Letérdelt előttem, de én a szemem egyetlen sugarával visszaparancsoltam. Megdöbbsen. Ezt kérdezte: Akkor miért hívtál ide? Megmondtam nyíltan: Az összeesküvés feje vagy, elfogatlak és kivégeztetlek...

Pharaoh pillája veresedett.

- Nem hitte és fölkacagott: mi jogon öletsz meg? Ezt feleltem: tudja egész Egyiptom, hogy te akartál feleségül venni, tudják, hogy még mindig szeretsz és te most az Asszonyházba törtél... Golyót dobtam az aranytálba és az őrséget behívtam. Elfogták. Eléd hozták. Most pedig ítélj fölöttem, Pharaoh!

Ména dermedten nézte.

- Nem hiszed? Tanukat hozok - és kiszólt a teremből. - Sebahnofru! Arinéfert! Antef!

Beléptek.

- Sebahnofru a hálóteremben aludt. Ez a fekete leány: Arinéfert. Vegyszer festette meg, vegyszer mossa le. Antefet még éj idején beparancsoltam a nagy terembe, hogy mikor napkelte után az aranytál megzendül, készen legyen a katonáival.

- Ugy van! - jelentette Antef.

Sebahnofru térdre hullt.

- Uram! - zokogta. - Ó, uram...

És térdre hulltak mind a négyen.

- Kegyelem!

A Pharaoh intett és elhallgattak. Összefonta karját pihegő mellén s Néfer-Karára nézett hosszú, hosszú, szomorú, könnyes tekintettel:

- Szegény...

Eldobta a tört. Könnyes arcát fölemelte és az ajtóra mutatott:

- Fáraó-asszony, menj előlem...

## IX.

### *A versek háza.*

Gyöngé szellő lebegtette a pálmák levelét, de az is elállt s a tágas palota gyönyörű kertjére csend borult. Khunzu holdisten jószágon mosolygott a fáradt világra, kedves anyja, ki millió gyermekét álomba ringatja. Mosolya szelíd fénnel reszketett a virágos kerten. Odalent Memphisben hárfák szólnak. A királyi palota sötét tömegével zordan rajzolódott a holdvilágba.

Hathor rózsaszínű közelében a homok megnyikkant és a holdsugárzásban két árnyék jelent meg. Thini és Zippa volt.

- Gyere, én édesem - suttogta a Fáraó fia, - gyere be az én házikómba, hol érzéseimet szoktam papiruszra vetni! Gyere be, hiszen esküvel ígérted, hogy ma nem tagadod meg a szerelmedet...

- Igaz, hogy esküvel ígérted, de nézd, Thini, utánunk jönnek a rabnőim...

- Küldd el őket!

- A szolgálóleányok csacszkaszájuk. Kérlek, ma oldj föl esküöm alól!

- Én föloldlak, ha úgy kívánsz, - felelte Thini szomorúan. - De úgy érzem, mintha szívedben még tátongana...

A herceglány megsajnálta.

- Aztán a kapuőrök is látták, hogy bejöttem.

Gondolkozott.

- Én most elmegyek a rabnőimmel, a kapuőrök is látják, hogy elmegyek. Visszajönnék, de nem lehet... hiszen a kapun kellene bejönnöm...

Örömsugár csillant meg Thini szemében.

- A kertfalán titkos bejárat van. Merbápennek sokszor kimentünk rajta, úgy alkonyattájt, hogy a népet közelebről lássuk. Gépezete van... Megérintek egy kockakövet s három kő félrebillen és kész a kapu, szerelmesem!

Zippa habozott.

- Várlak, eléd megyek és bevezetlek... Aztán hazakísérlek...

- Eljövök, - szólt Zippa határozottan, - de ugy-e, titkunk marad?

- Esküszöm...

Kisiettek a kertből. És elbucsuztak a fáklyalángos udvaron. Zippa beleült gyaloghintójába és elment a kíséretével.

Thini visszatért a kertbe, a kockakövet lebillentette és kiosont. Végighaladt a sötét pálmason is, mely a kerten túl huzódó utcát szegélyezte. Lelkében dalok rajzoltak és olyan erőt érzett a karjában, hogy szembe mert volna szállani tiz oroszlánnal is. Várt egy darabig. Ma megmondja Zippának, hogy ha az istenek úgy akarják és a Pharaoh is beleegyezik, Zippa akkor a felesége lesz!

Két árnyék tünt föl a távolban. Thini szive megdobbant. Táncos járásáról megismerte Zippát az ezüst-kék holdvilágon. Eléje sietett.

- Itt vagyok... Üdvözlégy!

Zippa hozzásimult.

- Egyik rabnőmet is magammal hoztam. Hűséges és megbízható. Őt is bevisszük a kertbe...

- Minek?

- Hátha valaki szembejön velünk? Hárman vagyunk...

- Igazad van! Köszönöm, hogy eljöttél...

A rabnő hátramaradt. Zippa sóhajtott. Boldogan jártak a holdvilágon. A pálmason alá huzódtak, azután a kertfalak alatt susogtak tovább. Szép volt az éj. A Pharaoh fia megállt.

- Itt vagyunk.

A kőfalhoz hajolt, a kockaköveket lebillentette és átbujtak a keskeny alaguton. A szolgálóleány is bebujt. Hathor lugasa felé osontak.

- Nem fázol? - kérdezte Zippa.

- Melegem van.

- Én fázom...

- Mindjárt ott leszünk és egy pohárka vörös bort iszol.

A házikó föltűnt. Olyan volt a fák között, mint valami madárfészek. Keskeny rózsaut vezetett ajtajáig. Zippa odaszólt a rabnőnek:

- Ül be a rózsafák alá és kopogtass, ha valaki jön!

A rabnő meghajolt és hátrahúzódott. Zippa és Thini a házikóba lépett. Gyenge kikiolaj-fény derengett benne. Zippa a kerevetre ült s ragyogó tekintettel nézte Thinit, amint vörös bort öntött az arany poharakba.

- A Hathorok nevére!

Kiitták. A Pharaoh fia a hercegleány mellé ült. A kezük egybetévedt.

- Szeretsz-e?

A leány bólintott és arcát eltakarta.

- Zippa!

Kicsi, fehér kezét lefejtette piruló arcáról.

- Szeretlek...

Forró homlokát a lány tenyerébe fektette és sóhajtozott.

- Mióta megismertelek, csak azóta élek. Addig csak mosolyogni tudtam. Te megtanítottál engemet érezni és gondolkodni. És én neked adom a szívemet, ez legyen a hálám!

A leány elszomorodott. Thini észrevette.

- Mi bajod, gyönyörűségem?

- Elszakadunk egymástól, mint két szerelmes madár. Te megvigasztalódsz, de én...

Thini magához ölelte.

- Ne félj! Soha! Enyém vagy örökre... Azt akarom, hogy a feleségem légy. Szólok holnap a Pharaohnak.

Zippa elhalványodott.

- Én édesem, higgy nekem! Szeretlek, mint az ég a földet. A Pharaoh is kedvel téged... Meglátod, Zippa!

- Nem lehet, Thini...

- Nem vagy-e szép? Nem vagy-e jó? Nem vagy-e kedves? Nem vagy-e herceglány? Mi kifogása lehet ellened?

- Édesanyád, a fáraó-asszony?

- Ő már tudja! Megvallottam neki. És megcirogatta arcomat...

- Édes lelke van! - sóhajtott Zippa.

- A Pharaoh sem fog ellentmondani. Hiszen a te családod régibb és előkelőbb... Boldogok leszünk!

Zippa ingatta gyönyörű fejét.

- Nem lehet, Thini... Csak arra kérlek, szeress és én boldog leszek, ha látom, hogy szived az enyém marad. A fáraó-szék fényétől remegek, gyöngö a szívem. Tölts egy csepp bort, fázom...

Thini bort öntött az aranypoharakba. E pillanatban fütty hangzott a fák közül. Zippa föl ijedt.

- Valaki jár odakünn!

Hallgatództak.

- Menj ki, nézd meg!

Thini megcsókolta és kiment.

Zippa pedig a balmellén lévő aranytányér alá nyult s kivett onnan egy kicsi, sárga üveget. Egy, kettő, három csepp. Thini poharába eresztette a sárga folyadékot. Bájjal, hogy a szíve csak hozzá vonzódjék, csak az övé maradjon örökre. Jön már!... Visszahullt a kerevetre.

- Rabnődön kívül senki sincs a kertben! - lépett be Thini.

Zippa a pohara után nyult.

A királyfi is fölvette az aranypoharat.

- Csókolj meg, Thini!

Ez volt Zippa leghosszabb és legédesebb csókja.

- Hathor áldjon!

Kiitták a poharat.

- Zippa...

- Mi az, Thini?

A Pharaoh fia hirtelen fölállt, de megroskadt.

- Meghalok...

- Thini!

Arca elszürkült. Szólni akart, de nem tudott. Ajkán véres hab. Elzuhant.

Az ajtó kinyílt csendesen. A rabnő megjelent s levette arcáról a fekete fátyolt.

- Megvan? - kérdezte tompán.

Zippa hangtalanul zokogott. Vagy tán nevetett. Mert a nevetés is fájdalom. A Pharaoh fia hörgött a földön s véres szemével a rabnőre tekintett:

- Bos... má... ta...

Zippára nézett, aztán a kezét egybekulcsolta és meghalt.

## X.

*«Akit a térdemen ringattam...»*

Másnap reggel Téta királyfi nem tudta kísérletét folytatni, mert az új mérget valaki ellopta. Ugyanakkor hangos jajszó kerekedett Hathor lugasa felől.

- Thini! - harsant föl a kétségbeesés.

Téta megdöbbsent és kiszaladt. Egy reszkető rabszolga szembejött vele.

- Mi történt?

- Thini herceg! - jajgatott a rabszolga. - Meghalt... - és leroskadt fuldokló zokogással.

Megfutamodott Téta. A versek háza előtt nagy gyülekezet sirdogált. Utat tört magának és berohant.

- Bátyám!

A szolgák éppen akkor tették a kerevetre. Ott állt a Pharaoh a halott fejénél s megérintette élő gyermeke fejét méltóságteljesen.

- Fiam...

Téta királyi atyja lábához borult és átölelte térdét néma fájdalmában. Széti főorvos az ablak mellett megszólalt:

- Olyan méreggel ölték meg, melyet magam sem ismerek!

Téta a fejét fölkapta és halálos megdöbbenéssel meredt az üvegcsére, melyet az orvos magasra emelt a napvilág felé.

- Az én mérgem!... - ugrott föl megrettenve. - Ellopták orvosi műhelyemből... Az én mérgem!

Arcára csapta remegő tenyerét és zokogásba tört. Aztán szétnézett révetegen. A Pharaoh kivezette a versek házából s megparancsolta, hogy Thini holttestét vegyék föl és vigyék a palotába.

- Merneptáh!

- Mit parancsol a Pharaoh?

- Menj előre és...

Merneptáh megértette a lelke beszédét. Meghajolt és előresietett, hogy a fáraó-asszonyt előkészítse. A halottat föl vitték a márványlépcsőkön s a főcsarnokban kerevetre fektették. Ani főhoppmester kiküldte a csarnokból a Tündöklő Udvar megrendült tagjait; a teremben csak a Pharaoh, a fia és Széti főorvos maradt a halott mellett, ki üde arcával mintha visszamosolygott volna a halál országából...

Az ajtó kinyílt és a fáraó-asszony Mernepláh-val a terembe lépett. Előre jött csendesén. Ekkor találkozott az urával először, mióta azt mondta Ména: Menj előlem... Megállt a halott lábánál és ránézett anyai fájdalommal.

- Thini fiam...

Aztán az ura felé támolgott.

- Ména! - hanyatlott eléje sikoltva.

Egyek lettek a fájdalomban.

- Ména... Thini apja... Ména...

Följajdult a fáraó, megverte szívét a fájdalom és a felesége mellett térdre roskadt, siratva első szülött gyermekét, királyi reményeinek lehullt ékességét.

- Akit a térdemen ringattam... Akit szivemből szerettem... Aki apai szívem büszkesége volt... Aki élt, mint a csicsergő madár... Aki halva is mosolyog...

Fölkelt Sesz. Ő már nem sirt. Ura vállára tette a kezét.

- Egyiptom lelke, térj magadhoz!

Ména ráemelte könnymosott szemét.

- Ne csüggedj! A te szivednek kell legerősebbnek lennie. Te vagy a mi Napunk. Ha te nem vigasztalsz engem, akkor meghalok... Most légy erős, most mutasd meg ellenségeinknek, hogy nemcsak rajtuk, de a saját fájdalmad fölött is istenként uralkodsz, Ména!

Gyászhárfát, tebunit, virágot és drágakenetet hoztak. S jöttek a barátok és az ellenségek, hogy bucsuzzanak a legszebb ifjútól. Többek közt két nő is érkezett. Az egyik Bosmáta, a másik Zippa volt.

- Ne menjünk be... - susogta Zippa - Ne...

- Mindenki bemegy, nekünk is be kell mennünk, nehogy gyanuba fogjanak...

- Csak bírná a szívem! - sápadozott Zippa. - Csak a szívem...

Belekarolt Bosmáta és bevitte a halottas csarnokba.

- Ne félj!

Az előkelők gyászoló sora szétnyílt, hogy a hercegnők a halott elé járulhassanak.

- Eljöttek... - susogta Kaku.

A hercegnők mély meghajlással köszöntötték a fáraó párt és a hárfások kettős sora közt a halotthoz léptek. Csend. A Fáraó és felesége emelt fővel állt a halott fölött. Bosmáta és Zippa letérdelt. Bosmáta imádkozott. Zippa Thinit nézte, aztán a pillája lecsukódott és elalélt.

## XI. *A szent krokodilus*

Tünődve ment Kaku Dudufhor lakása felé. Utközben Hui tábornokkal találkozott, alaposan kicsufolta s továbbkullógott az idegenek városnegyede felé.

Arrafelé esett Bosmáta hercegné palotája, odaindult, hogy bekukucskáljon, s amint megy, mendegél, egyszer csak látja, hogy Bosmáta kilibben a kapun.

Elcsudálkozott Kaku. Aranyszerszámos számárfogaton, vagy gyaloghintón szokott járni, kiszépití magát, egész Memphisznek megmutatja az arcát, s most lefátyolozva, surranó lépéssel siet végig a pálmason...

Kaku szeme izgalomra gyult. Sejtette Bosmáta szerepét... Mit akarhat az a gonosz asszony? Bizonyosan a kedveséhez indult, azért megy titkon, egyedül.

Dévaj fény rezgett a bohóc düledt szemében. Vajjon kit választott Néfer-Kara helyett? Meglesi. Az ut-szegélyző pálmatorzsek mögé huzódott s Bosmáta után sietett. Meg-megállt s figyelte. Bosmáta arra fordult, merre a halottak útja van...

- Bizonyosan Thini herceg mumiájához onson, - mormolta, - hogy gyönyörködjék áldozatában...

Mélyen járt Kaku esze. Tisztán látta azokat a titkos szálakat, melyeket a cselvetés végighuzott Egyiptom alatt...

Bosmáta balra fordult.

- Nem a balzsamozók műhelyébe megy...

Utánairamodott. Meglapult a mezőszerű, néptelen sikon, az utmenti bozótban. Szeme Bosmáta gömbölyű alakján pihent.

Alacsony kőház tünt föl a pálmason végén, melyet köröskörül nagy falak öveztek. Szeth isten szentélye volt. Kaku jól ismerte. Egyszer járt is benne, hogy Szeth isten szent krokodilusát megnézzék. Most a szíve megdobbant, mert sejtette, hogy Bosmáta nem megy ok nélkül oda.

Bosmáta megállt, szétnézett s belépett Szeth szentélyének nyitott kapuján. Utánasurrant. A kapuoszlophoz lapult és betekintett. Szörnyű szag csapott ki a kőfalak közül. A szent krokodilus illata volt, mely a hátsó udvar nagy medencéjében tanyázott.

Ott állt Bosmáta Szeth egyik papjával a kapun belül. Beszélgettek:

- Itthon van-e a főpap?

- Ezelőtt tizenkét nappal Kom-Ombó városába ment.

- Szeretnék áldozni Szethnek...

- Rosszkor jöttél - szólt a pap. - Éppen egy beteghez hivatnak, kit a démonok megszálltak...

Nem ismerte Bosmátát. Azt gondolta, csak egyszerű polgárasszony.

- Mit csináljak addig?

- Várakozz a kertben...

- Addig áldozok a szent krokodilusnak!

- Mit gondolsz? Oda csak papnak lehet bemenni. Szeth házában pedig csak ketten vagyunk, a főpap meg én. Nincs, aki bevezessen...

- Voltam én már a thébei szent krokodilus házában nem egyszer. Engedj be...

- Nem szabad.

- A szent krokodilus Szethnek szövetséges barátja. Neki is áldozni akarok. Veszek tőled nagy csomó mézeskalácsot és áldozati húst s ezenkívül megfizetem...

Egy marék aranykarikát nyomott a pap kezébe.

- Ki vagy, nemes lélek? - kiáltotta a pap meghiúsult. - Mindennap imádkozni fogok, hogy Szeth adjon neked segédelmet...

- Csalódott asszony vagyok, - felelte Bosmáta. - Engedj be, szent ember...

- Én magam kalauzollak és...

- Eredj a beteghez. Én ismerem a szent állat etetési módját. Csak vezess oda s hagyj magamra, ugyanis csak a szent állat előtt mondhatom el, amit érzek, és amire kérni akarom...

A pap megörült, hogy két helyen arathat.

- Hát jó. Beeresztlek. A szent ételeket beledobálod a medencébe és elmondod kérésedet. Egyébként ne félj, mert a szent állat már nagyon öreg...

Befelé indultak és eltűntek az épületben.

- No, Kaku!

Beugrott a bohóc az udvarra és a fal mellett hátrafutott a második udvarba. Hirtelen bebújt valami törmelék alá.

Alig hogy elrejtőzött, már jött a pap Bosmátával. Egy egész zergecomb s nagy csomó mézes pacsmagot cipelt. Letette a zergét, szennyes köntöséből kihúzta a fekete vasajtó kulcsát és a szent krokodilus házáat megnyitotta.

- Lépj be!

Nem látta Kaku, hogy mi történik odabent, csak a pap hangos hívó-szavát, a medenceviz csobogását és a szent krokodilus nehéz szuszogását hallotta.

- Ha minden ételt odadobtál, azonnal jöjj ki és zárd be az ajtót!

Valamivel később kilépett a fekete vasajtón, behajtott félig és sietve távozott. Kaku lelapult. A rejtékhelyről az első udvar fala mellett egy kis résvonalba a főkapura lehetett látni. És látta Kaku, hogy a pap a kapuzárral babrál, kulcsot illeszt bele, kimegy s maga után gondosan bezárja.

De nemcsak ő, hanem Bosmáta is leste a papot...

- Ó, szent állat, kit Kom-Ombóban istenként tisztelnek s ki Szethnek jóbarátja vagy - hallatszott a fal mögött, - eléd jöttem, izes falatokat hoztam neked, hogy hálámat kifejezzem. Nesze, a zergecomb!

Kaku kisurrant a törmelék alól és a vasajtóhoz sompolygott, melyet félig behajtott a pap.

Bosmáta etette az állatot...

- Szeth isten megsegített, hogy bosszuművemet végrehajthattam. Thini nem él, én öltem meg őt...

Kaku a homlokára tette a tenyerét s némán nézett a medenceházba.

Bosmáta etette az állatot...

- Hála legyen nektek, hogy segítségemre voltatok, s kérlek, továbbra is segítsetek engem, mert ki akarom ontani az én bosszuállásomat, mint a lángoló tüzet!

Az ételdarabokat a medencébe sűrűn vetegette.

- Segítsetek nekem!

A hulló hörgött gyönyörűségében.

- Ména, kit te is bizonyosan ismersz, Pháraónak nevezi magát, s az összes fejedelmek és papok kezéből...

Kaku fölágaskodott s behajtott lassan a fekete vasajtót. Térdével benyomta s a nagy kulcsot két kézre fogva, zárjában megfordította kétszer is. Szétnézett. Sápadt és hideg volt a képe, mint a viaszálarc. Egy hosszú, széles létra volt a falnak támasztva. A segédpap napjában erről szokott benézni a szent krokodilusra. Kaku fölmászott rajta a kőfal tetejére.

- Én, szegény balga asszony, fölkináltam volt neki a szerelmemet, de visszautasította. Ma én lehetnék Egyiptom fejedelemasszonya. De én így is hercegné vagyok... elég nekem... csak az fáj, hogy az én ősi városomat. Thébét is hatalmába kerítette ez a sehonnai jövevény...

Még két pogácsája volt. Egyiket ismét bedobta. A hulló nagyokat fujt a víz színén s az áldozati lepényt egyszerre bekapta.

- Adjatok erőt, hogy az egész fáraó-családot kiirthassam... Rasepsz is az én pártomon van, pedig ő nemcsak Thébének, hanem egész Egyiptomnak a legfőbb papja!

Az utolsó lepényt is a medencébe dobta.

- Most bucsuzom tőled, szent krokodilus, Szeth isten barátja! Vajjon elnyertem-e a jóindulatodat? Kijelentem neked, hogy istenként tisztellek téged is... Arra kérlek, légy mellettem... és...

A szörnyeteg megmozdult. Éhesen tátoogatott s a szeme borzasztó fényben ragyogott. Kupalaku fogsorát megcsattintotta: áldozatot kért.

- ...adj erőt nekem, hogy bosszumot kiönthessem, s ha majd diadalt nyerek, nem fogok megfeledkezni jószágodról...

Nagyot fujt a szent krokodilus s páncélos hátát kiemelte a vízből. Olyan volt, mint a száradó sártömeg, cserepes, szabályosan repedezett, iszapszinű. Erős, pikkelyes farkával megcsapta a vizet, hogy egész örvény támadt. Haragudott...

- Máskor is eljövök, de akkor több áldozati eledelt hozok. Légy rajta, hogy szerencsésen teljesedjék a végzetem...

- Beteljesedett, - szólalt meg Kaku a kőfal tetején.

Bosmáta megrettent.

- Ki beszél?

- Én, - lógatta féllábát Kaku a krokodilusházba.

- Kaku!

A krokodilus rövid, lapos lábait a medencelépcsőre csapta s kinyújtotta rettentő fejét. Bosmáta hátrált.

- Nem tudsz kimenni, - mondta Kaku csendesen. - Bezártam az ajtót...

- Istenek!...

- Még azok sem segíthetnek.

A víz nagyot csobbant. A krokodilus a csiszolt kőpartra kapaszkodott. A hercegné a vasajtót dőngette...

Szeth isten barátja zavaros, buta szemével az asszonyra meredt.

- Kaku... Könyörülj... Nyisd ki...

A szörnyeteg a száját kitátotta s megindult a vasajtó felé. Bosmáta elugrott és megfutamodott.

- Kaku!

A bohóc nem felelt.

- Megöl... Segítség!

A páncélos szörnyeteg már a nyomában hörgött. Lába megroskadt. Lekuporodott a sarokba s rettegve nézett a szörnyetegre. A krokodilus rárohant.

- Kaku!

Kaku már nem volt a falon...

## XII.

### *A Napbavalómenetel...*

A Temetővárosban a papság, a Tündöklő Udvarban pedig Arinéfert folytonosan mondta az imát. Némán, magába révedve ült a Pháraó. Nem evett, nem ivott, nem beszélt, nem imádkozott, nem gondolkozott, csak ült és hallgatott.

A fáraó-asszony és Merneptáh intézte az állam ügyeit. Dolgozniok kellett a legnagyobb gyászban is. Sesz volt a lelke most a palotának, de nemcsak a Magas Háznak, hanem Egyiptomnak is. A Pháraó lelkét is ő tartotta, hogy össze ne roskadjon. Mert Ména Thinit mindenkinél jobban szerette, benne látta önmagát megnemesedve, benne látta Egyiptom boldogságát és maradandó dicsőségét, a milliók megváltóját, aki a népet kiveszi a testi és lelki szolgaságból s megtöri Rasepszesh hatalmát.

Hogyan lehet, hogy a szegény asszonyi teremtés a veszedelmek és fájdalmak idején erősebb, mint a hatalmas férfi? A szeretet istenei adták az erőt Sesznek, de amikor este hálótermében egyedül maradt, a vánkosba temette arcát és szenvedett. Khunzu isten tanuja volt az ő anyai fájdalmának. Addig sirt az éjszaka magányában, míg megvilágosodott az ég, akkor fölkel, arcáról eltüntette a könnyek nyomát, átment urához és ismét erőslelkű volt...

Hiába nyomoztak a gyilkosok után. Egyedül Kaku tudta, de ő hallgatott. Bosmáta hirtelen eltűnése némi világosságot vetett a titokzatos ügyre, azt kezdték rebegni, hogy ő a gyilkos s félelmében elszökött, keresték mindenütt, de nem találták. Senki sem sejtette, hogy ott maradt a krokodilus-házban, mert Szeth papja is mélyen hallgatott.

Közben elkészítették Thini mumiáját. Testét tizenötezer lábnyi vászonszalagba göngyölték, szikomórfából készült s gazdagon diszitett koporsóba fektették. Elhelyezték a négy kanopuszt a koporsó négy sarkába, akkor pedig berakták kedvenc tárgyait, jelvényeit, amulettjeit, a drága

zománcozott anyagból készült skarabeusz bogarat, mint a halhatatlanság jelképét, aztán Hórusz isten szobrát s egész sereg usepits-szobrocskát, mindenekelőtt pedig a halottaskönyvet, melyben meg volt írva a Napbavalómenetel...

A nablák, sipok és tebunik kesergőket zsongtak a szertartás alatt. A koporsóra rátették a födelet, dusan színezett rajzok diszitették a herceg arcképével, melyet a fejrész fölött valódi arany háttérre festettek. A földél diszitményei közé fölirták a herceg minden érdemét s ekkor jelentették a Magas Háznak, hogy Thini királyfi indulni akar...

A mumiát a fáraó-palotába szállították, az előkelők összegyűltek és megkezdődött a temetés.

A szent bárka megjelent a palota előtt, négy ökörtől vont, alacsony csusztatón állott. A koporsót levitték, a bárkába helyezték, a gyászmenetet a halottas papok elrendezték s Thini királyfi utnak indult. A menet élén lótuszvirágot vittek. Ez a halhatatlanság jelképe volt. Azután a halotti áldozatvivők jöttek Egyiptom minden gyümölcsével s áldozati állataival; utánuk az emlékhordók következtek a herceg kedves tárgyaival, mellszobrával, melyet Thutmesz faragott, s hozták a roppant nagy skarabeusz-bogarat is a föltámadás jeleként.

A skarabeusz után az istenség különféle szobrai emelték-lengették a stolistá-papok, kik után a siratóasszonyok rendje jött, s nyomukban a párduckacagányos főpapok. Utánuk a lótuszvirágos szent bárka következett, elől Izisz képe, hátul Nebtha, mely a Kezdetet és a Véget jelentette. A bárka után a fáraó-család és a rokonság fehér gyászruhában, a főrangúak, a tisztviselők, a nép s az egész gyászmenet...

Olyan volt a Pharaoh és a felesége, mint két erősszívű oroszlán, melyet halálra sebeztek, mégis keményen, zordan, emelt fővel áll.

Nagy sirás és jajgatás között érkezett meg a menet a temetőhelyre. A bárkát rábocsátották a szent tóra, mely a sir előtt állt. A papok elmondták a bucsuimádságot és a mumiát talpraállították és a negyvenkét bírót, kik az Alvilágot jelképezték, egy magas emelvényen elhelyezkedett, hogy ítéljen a halott fölött.

- Van-e valaki, aki a nagy halottat megvádolná? - kérdezte a bírák feje a néptől, hangosan.

Siri csend.

- Nincs! - kiáltotta ezer hang.

- Nincs vádlója!

- Ő volt a legjobb gyermek!

- Nem volt istentelen!

- Nem volt erkölcstelen!

- Nem volt hazug!

A levegőt rengette a lelkes dicséret. A főbíró, ki Ozirisz-álarcban elnökölt, kihirdette az ítéletet:

- A halott nem megy a büntetés helyére.

Egy kikiáltó-pap előlépett s az ítéletet kihirdette messzecsengő hangon:

- A halott nem megy keresztül a hetvenkét rettenetes börtönön, amelyek mindenikében bűnhődő lelkek vannak, kik Ozirisz sugárzó fényét többé sohasem látják. A halott megkapja az igazság strucc tollát. Hathor és Nut istennők az ő életfáikról ráöntik az örök-élet szent vizét!

E pillanatban véget ért a siralom. Levette mindenki a gyászt, kürtök, vig dallamok zendültek s fölhangzott a halott dicsénete. Meggyult a tömjén, a mirrha és az illatos füstgomoly alatt a bárka partot ért.

Sziklasirba vitték a herceget. Vizzel telt korsót és áldozati ételeket raktak melléje. A gyülekezet egy pillanattig lelki szemével úgy látta, hogy Apnat, a lelkek vezetője, Thinit kézen fogja és magával viszi... A kriptaajtó becsapódott. Ména és Sesz szíve ott maradt a sziklasirban...

### **XIII.** *Játék.*

Rasepszsz hangja:

- Most megmutatom a Pharaohnak a hatalmamat... Hadd lássa meg, hogy nem ő, hanem én vagyok a nép ura!

-----  
Reggel volt. De Thébe már zúgott. Izgatott tömegek gyűltek a főutcákra.

- Bosmátát megölték!

Messze Memphiszből előző este jött meg a hír.

- Ki a gyilkos? - ordított az izgatott tömeg.

- A Pharaoh! - kiáltotta valaki. - A Pharaoh ölette meg...

A nép élére állt. Senki sem ismerte. Senki sem tudta, honnan jött, de a viseletén látszott, hogy északi.

- Bosmáta gyilkosa a Pharaoh! - kiáltotta öblösen. - Bosmáta nyomtalanul eltűnt. Eltétette láb alól, hogy Thébét teljesen birtokába vehesse, amint már meg is cselekedte!

Szavától rengett a piac.

- Az elárvult thébei hercegség most már a fáraó-család tulajdona! A dús gazdag kincstáron pharaó-pecsét. Ez a hatalmas város, mely minden időben Egyiptom lelke volt, bitorló kezébe került, aki most száz adóval sújtja, míg kiszipolyozza minden erejét... Thébe elveszett!

- Le a Pharaoh-val! - tombolt a nép.

Az idegen ökölbe szorította kezét, úgy fenyegette a hercegi palotát, melyben a mohár feleségével, Amenuval még édesen aludt.

- Nincsen itt Thébében olyan előkelő ember, ki méltó lehetne arra, hogy a «Dél hercege» címet viselhesse? A Pharaoh Szármanárt tette «Dél hercegé»-vé. Északi vagyok, Szármanár is északi, mégis azt mondom, hogy ez Thébének örök szégyene! Mit gondoltok, miért adta neki a Pharaoh ezt a címet? Azért, hogy uralkodjék rajtatok, hogy féken tartson titeket, hogy elnyomja Thébét fegyveres erővel, ha a nép fölkelne s vissza akarná venni elrablott jogait...

A nép üvöltözött.

- Fent, északon is nagy az elkeseredés! A Pharaoh mindenki gyűlöli. De mi nem merünk, moccanni sem merünk, mert könnyen Néfer-Kara és Bosmáta sorsára jutunk. Az északi városok Thébétől várják a megszabadítást, s azt üzenik nektek, maga Memphisz is, a fáraó városa, hogy keljeteek föl, ragadjatok fegyvert s mentsetek meg Egyiptomot! Azt üzenik, ne

féljetez, mert ők is veletek vannak, s ha föltámad a nemzet, meg nem állhatnak előtte a fáraó, a zsoldos hadak...

A tömeg dühre gyult. Éktelen kiáltozással hömpölygött a hercegi palota felé. Az idegen szónok eltűnt, mintha föld nyelte volna el.

- Le a Pharaoh-val!

Rasepsz is ott volt a sokaságban. Sötét mosollyal követte a zajongó népet, mely egyre nagyobb hullámokban özönlött a palota felé.

- Vesszen a mohár!

A Szechem papjai suttyomban izgatták a népet.

- Bosmátát megölték... Bosszut!

Az utcák dörögtek bele.

- Meg kell rohanni a palotát! - adták ki a jelszót. - Vesszen Szármanár!

- Forradalom!

- Sznéfru! Dél hercege! Sznéfru!

- Vesszen a Pharaoh!

A hercegi palota feltűnt. Az előtte lévő hatalmas tér már tele volt Szármanár katonáival. Nehéz fegyverben várták a rohamot. A nép meghökkent.

- Északi gyilkosok! - kiáltotta egy stolistá pap, ki álruhában bujdokolt a nép között.

- Gyilkosok! - zugott a tömeg.

Kőzaporra kaptak, aztán doronggal s a népharc más eszközeivel a katonaságot megrohanták.

Szármanár a palota lépcsőjéről vezette a védelmet. A sereghadnagyok a hadsorok élére állottak s a néppel szembevitték a fegyveres erőt.

Valaki a két tömeg közé rohant.

- Megálljatok!

Rasepsz volt.

- Testvéreim! - emelte kezét tiltakozásra. - Mit akartok? Hiszen a katonák is testvéreitek... Az istenek nem a vérontást kedvelik, hanem a békét. Az ő nevükben parancsolom én, Rasepsz, Ámon helytartója, hogy ne merjetez fegyvert emelni a Pharaoh ő szentsége ellen...

A nép fölkiáltott. A szomszédos utcákból tenger katona zúdult elő s a tömeget közre fogta.

- Meneküljünk! - harsant föl a jajszó.

Nem lehetett. A katonák bekerítették a népet, mint valamely gyűrű; összébb szorították, hogy a tömeg szinte fuldoklott a dárdalánc alatt.

S most Szármanár előlépett, csendet intett, aztán Rasepszzel szembefordult.

- Rasepsz!

- Mit akarsz? - kérdezte a főpap sápadtan.

A mohár meghordozta kemény tekintetét a rémült népen és az egész teret betöltő hanggal, félelmetes, hideg haraggal kiáltotta Rasepzesznek:

- Thébe főpapja! Kétszinű, álnok lelkedet ismerem és tudom, hogy minden gazságra képes vagy, de ilyen gonosznak és vakmerőnek mégsem hittelek! Te magad lázitottad föl a népet, te magad vonultattad a palota elé s most, amikor vérontásra kerülne a sor, előlépsz és tiltakozol az istenek nevében. Gonosz ember! Tisztán látom a lelkedet. Rakod a tüzet Egyiptom alá, e szerencsétlen tömeget titkon bősztied s a Pharaoh előtt is jó színben akarsz tündökölni. Meg akarod mutatni a Pharaohnak, hogy a nép a te intésekre a trón ellen föláll, vagy a forradalom is elhallgat, ha te úgy akarod... Aljas ember, mindent tudok! Az az idegen férfi, aki az imént a népet lázitotta és eltűnt, a füstölő-papok rendjéből való és még a nevét is tudom... Te gazember! Tudd meg hogy nem te uralkodsz Thébe fölött, hanem én, Szármanár - a Pharaoh nevében! Akkor zúzlak szét, amikor akarlak. És akkor döntöm romba Thébét, amikor akarom!

Rasepzesz megrettenve állt a fegyverek között. Szármanár a szorongó néphez fordult:

- Nép! Miért vagy te ellensége a Pharaohnak, ki megmentette Egyiptomot, titeket, feleségeiteket, gyermekeiteket, javaitokat a sasuk dühétől? Te boldogtalan nép, nem gondolod meg, hogy a Pharaoh a te atyád, ki eláraszt tégedet jósága fényével! Amikor nagy éhség volt, töméntelen gabonát hozatott Szati földjéről s kenyeret adott nektek, mert nem tudta nézni, hogy gyermekeitek éhhalált haljanak... Világvárost építtetett, mely Egyiptom leghatalmasabb bástyája s amíg csak áll ott fenn északon, addig ti itt délen védve vagytok s boldogulásotokon szabadon dolgozhattok. A Pharaoh a törvényeket megjavította és újakat hozott. Ma nem lophat s nem gyilkolhat senki, ha kedve tartja, mint azelőtt! Egyiptomnak jogot, igazságot és becsületet szerzett... Mit akarsz hát, szerencsétlen város? Miért hallgatsz azok szavára, kik csak az ő érdekeiket látják mindenben, akiknek a kezéből a Pharaoh kivette az erős hatalmat, mellyel tégedet, szegény vak tömeg, évszázadok óta sanyargattak? De most elég. Mit csináljak veletek?

- Kegyelem! - tört fel a népből.

Összefonta hatalmas mellén a karját és szétnézett hideg mosollyal, hogy a tömegben megdermedt a vér.

- Megbocsátok. Eredjetek békével. Csend! Nem kell «éljen» a Pharaohnak olyan néptől, melynek nincs öntudata és szégyenérzete! De mielőtt a katonákat visszaparancsolnám, azt mondom nektek, Thébe polgárai, gondoljátok meg, amit cselekesztek, mert ha még egyszer fejet emeltek uratok és atyátok ellen, akkor szivemben nem lesz irgalom!

Most Rasepzeszre nézett:

- Istennek méltatlan helytartója, Rasepzesz, te is elmehetsz. Ennek a szegény, félrevezetett népnek a kedvéért nem teszek kezet nyomorult életedre. Értsd meg, az utolsó szavam: térj lelkedhez, ne fondorkodj, mert, ha még egyszer a kezembe kerülsz, én, a Pharaoh kegyelméből Thébe helytartója és a déli seregek főparancsnoka, úgy bánok el akkor veled, mint a legutolsó gazemberrel. Annak a szentélynek az ormára köttetlek föl, melynek a főpapja vagy!

A katonák vasfala szétnyílt, rendekbe szakadt és elvonult. A nép is széteszlott. Thébe harcos polgárai némán széledtek haza. És még otthon is csak suttogva beszéltek...

**XIV.**  
*Rózsamáglya.*

Raemkát a Pharaoh magához hivatta.

- Te tudod, Raemka, hogy baráti szeretettel vagyok irántad, mégis valami olyanra kell, hogy figyelmeztesselek, mit nem tűrhetek tovább!

Raemka megijedt.

- Szentséges uram, mit vétettem ellened?

- Te semmit, noha te is hibás vagy. A feleségedről van szó...

- Mit csinált? - sápadozott a városok és utak építője.

- A viselkedését kifogásolom.

Raemka arca szégyenbe borult.

- A férjnek vigyáznia kell a feleségére. A bárány elvesz, ha nincs pásztora. Tiltsd meg neki, amit meg kell tiltanod. Sok súlyos pletyka kereng a Tündöklő Udvarban...

Raemka nyöszörgött.

- Ha nem volnál olyan kedves emberem, a feleségedet perbe fogatnám, mert törvényeink vannak, melyek határt szabnak az asszonyoknak is...

- Miért? - kérdezte Raemka.

Pillanatig tartó harag cikázott át a Pharaoh szemén:

- Szeretlek és nem felelek neked...

Raemka megtörten hallgatott. Szakállai, melyben már ősz szálak csillogtak, fájdalmában reszketett.

- Tey asszonyhoz légy szigorú! - mondta a Pharaoh csendesebben.

Más egyébről kezdett beszélni vele. Raemka egész testében reszketett.

- Kegyes Pharaoh, szépen kérek, most bocsáss el engem...

A Pharaoh bólintott, de visszatért az előbbi beszédre:

- Ne hamarkodd el a dolgot. A meggondolatlan asszonyokra a szép szó és a szeretet hat legjobban...

Elbocsátotta kegyelemmel, de mégsem úgy, mint máskor.

- Elvesztettem a kegyelmét... - gondolta Raemka, amint végighaladt az oszlopcsarnokon. - Elvesztettem a barátságát...

Poklot hordott a szívéen. Elhatározta, hogy hazamegy és megöli Tey asszonyt.

Meg is ölte volna, de Tey asszony nem volt otthon.

- Hol van az urnő?

- Elment.

- Mikor ment el?

- Az imént. Egy szolga levelet hozott...

- Ki küldte?

- Merbápen tábornok ur, - mondta a szolgáló jelentős pillantással.

És kiment.

- Már a cselédek is... - mormogta Raemka. - Tönkre tett... Megölöm!...

De Tey asszony nem jött, pedig a napszálladat is elkövetkezett. Elfeküdt Raemka pihenő-székén s a napkorongra bámult. Sötét szemsugara a mindenséget zordan fürkészte, aztán el-lágyult és merengve révedezett az eget mosolygó örvényén. Ugy maradt mozdulatlanul. Remegő sápadt vonásai lassanként lesimultak s valami hallgatag gondolat lappangott tört szemén, melyben már hamvadozni kezdett a világépítő hatalmas akarat.

A Nap lefelé szállt. Csodás színfoltok reszkettek égen-földön. Raemka sápadtan ült karos-székében, ajka körül különös mosoly vonaglott, aztán levette tekintetét a napkorongról.

- Szolgák!

- Mit parancsol, Raemka? - lépett oda a szerecsen udvaros.

- Rakass máglyát a palota tetejére!

A szerecsen elképedt.

- Tedd, amit parancsoltam. Siess. A máglyát borítsd be rózsával és amikor készen van, jelentsd!

Az udvaros elrohant. Néhány pillanat múlva a rabszolgák fürgén vitték a fadarabokat, a szolgálólányok pedig ölszámba hordták a lótoszrózsát. Raemka a Napon túl bámult és lágyan mosolygott.

- Uram, - jelentette a szerecsen, - a máglya kész!

- Menjenek föl a zenésznők és játszanak halotti dalt!

Valamivel később fölkel és fölment a palotatetőre. Ott állt a hatalmas máglya, ezer rózsával beborítva. Közelében füstölő-edények illatoztak s egy bronzvederben lobogott a láng.

A zenésznők félkörbe csoportosultak s régi halotti éneket pengettek.

- Milyen áldozati állatot hozzak, uram? - kérdezte a szerecsen alázatosan.

- Nem kell...

A máglyára lépett.

- Gyujtsd be!

A szolgák megrettentek.

- Megörült... - susogták a szolgálóleányok.

Tekintete alatt a szerecsen megtorpant, de nem nyult a lánghoz.

- Gyujtsd be!

Engedelmeskedett.

- Dalt!

A nabla, a sip, a tebuni szólani kezdett lassan, remegőn.

- Fogjuk le... - suttogta valaki.

Olyan fenséges, olyan parancsoló, olyan szép volt az arca! Összefont karral állott a máglya közepén és a Napon túl nézett, merre járnak az árva csillagok...

Szólni sem mertek. Moccanni sem mertek. A láng fölkapaszkodott a száraz cédruson. Lassan kuszott föl, mint a kigyó, de a legfelső hasábok alatt kiterítette szárnyát és madár lett belőle. Madár, a szárnya libegő, vörös. Madár, hulló pihéje égő szikra. Madár, mely fát eszik...

- La, la, la, la,... - pengett a hárfahúr.

- Bim, bim, bim... - akadozott a tebuni.

Raemka pedig epedő mosollyal nézte a Bennu-csillagot, mely feltűnt az egek távolán, a halványodó Nap fölött.

Vörös zászló csavarodott a máglya köré. Pattogó, sistergő gomolyban csapott föl a láng. Füstje szétterült a palota fölött, mint a fekete asszonyhaj, aztán megkékült s lengén lebegett, mint a sóhaj, mit egy óriás sóhajtott. A rózsák égtek. Fergetegbe futottak a lángok és körülölelték Raemka derekát. Raemka kitárta karját az egek felé...

Egy lángfej fölemelkedett s piros nyelvével megcsókolta Raemka fekete szakállát. A máglya megroppant és szakadozni kezdett. Izzó zsarátnok omlott szanaszét. A lótuszrózsák füstösen peregtek a rabszolgák felé, ahogy azok némán és megdöbbenve térdepeltek a tűzoltár körül.

- Tey! - rebegte Raemka elhalóan.

Fekete szakálla lángpernyét pihegett. Kinban ragyogó szeme az egekbe mélyedt. És kitárta két karját a szerelem csillaga felé.

A füst megfihéredett és fölemelkedett. A máglya összeomlott vad robajjal. És hamuvá lőn a lángész...

## **XV.**

### *Nyulak.*

- A fáraónak a lelke fáj, - állapították meg az orvosok. - Meggyógyul, de szórakozás, mozgás és szabad levegő kell neki...

Másnap már napfeljötté előtt talpon volt az udvar. Őszvérpaták alatt döngött a kövezet. Dárda zörgött. Vidám beszéd mindenütt. Vadászni megy a Pharaoh.

Az öreg szolgák emlékeztek még a kedves napokra. Valóságos hőstetteket beszéltek Ménáról és esküvel erősítették, hogy egy napon a Sás-Tenger bozótjaiban kilenc oroszlánt terített porba. Nem volt olyan híres oroszlánölő...

Az idomitott kutyák szüköltek.

- Játsszunk mórát!

- Mindjárt jöhet a Pharaoh.

- Most Ptáhnak áldoz, - mondta egy belső szolga. - A fáraó-asszony is ott van.

- Játsszunk mórát!

Elkezdtek az ujmutogatást. Ez hány? Ez hány? Érckarikákba ment. De most fölhangzott a kürtjelzés s az őszvércsapatot futva vezették a palota elé. Ména Sesztől bucsuzkodott:

- Mit hozzak neked a vadászatról?
- Mosolyt és örömet...
- Hozok valami gyönyörű madarat!
- Vigyázz magadra, Ména! Jó volna, ha elkísérne Széti. Milyen fegyvert viszel?
- Nyilat és dárdát.

Fiatalos, meleg tekintettel nézett a feleségére.

- Isten veled!

A fáraóné az erkélyről mosolyogva nézte. Kürtszó harsant. A Pharaoh nyeregbe szállt, bucsut intett, még egy meleg, hosszú pillantást vetett fiára és kivágatott a Magas Kapun.

Vele ment Gugu. Vele ment Hui. Merneptáh otthon maradt. Vele ment Thutmesz. Vele ment Merbápen. Kaku lemaradt. Dudufhornak az öszvérről földig ért a lába. Antef, a testőrség parancsnoka ment elől. Ő vezette a vadászatot. Memphisz utcáin összegyűlt a nép.

- Éljen a Pharaoh!

Az északi kapun kivonult a vadászcsapat. A kutyákkal alig lehetett birni. Az öszvérek is vig nyargalással csaptak a mezőnek, mely a szétágazás felé szinte a végtelenbe nyult.

- Engedjétek el a hiénakutyákat!

A pórázról elrepültek s nekifeküdtek a hatalmas mezőnek. Sárgásbarna csikoknak tűntek. A nyerges öszvérek s a gyalogfutó szolgák pihegve követték.

Bozótos darabkához értek és fölugrott az első tapsifüles. A kutyák megrohanták, bekerítették, visszahajtották s kis idő múlva Ména iján megpendült a hur. Nyakszirten csapta meg a nyíl. Megvan a zsákmány! Elöl kezdték. Hajrá, a mezőnek!

Pálmás-füves területre értek. A bozót hevesen megzörrent. Sereg nyul pattant föl a kutyák előtt. Izgalom gyult ki a vadászok szemében, csak Ani nem értette, hogy miért is ölik meg a szegény, kicsi nyulakat? Ő finom és törékeny hopmester volt s az ilyesmit még nézni sem szerette.

A nyulak szétfutottak. A kutyák csahosan üzték. A vadásztársaság is több irányba oszlott. A Pharaoh a Nilus mentén vágatott. Ujjongva lövöldözte nyilait. Ugy rohant előre, hogy a kísérete nem tudta követni és messze elmaradt.

Csak Hui és Merbápen követték nyomon...

Ciprusos, pálmás bozóthoz érkeztek. Az ágak eltakarták őket a kíséret elől. Merbápen most Hui mellé rugtatott.

- Lődd le! - lihegte izgatottan.

Hui fölemelte iját, aztán leeresztette és szederjesre szürkült szájjal tördelte:

- Nem... Az istenekre!...
- Lőjj! - csikorgott Merbápen foga.
- Nem... Ha megölöm, nekem is végem van... Árulónk lesz a nyíl...

S öszvérét elrántotta a Merbápené mellől, hogy még a szavát se hallja.

- Gyáva! - hörögte Merbápen. - Megállj...

Fölemelte iját s célba vette a Pharaoh.

- Merbápen...

A hur megcsattant. A nyilvessző zúgva szállt el, de nem talált. Mert a Pharaoh éppen abban a pillanatban oldalt fordult a Nilus felé, melynek halálfutással ment neki ez eszeveszett nyul-sereg.

Merbápen nyila megállt egy pálmatorzsben. A Pharaoh nem vett észre semmit. Kergette a nyulak seregét a kutyák nyomán.

- Lőjj! - kiáltotta Merbápen Huinak.

Hui a fejét rázta.

- Gazember...

És ismét célba vette Egyiptom urát...

De nem pendült el a hur. Nem röppent el a nyil. Pedig a Pharaoh most ott nyargalt előttük. Nem mert rálőni még egyszer. Megroskadva ült ezüstveretes nyergében és szitkot mormogott. Ugy érezte, hogy ő maga az a nyul, melyik amott bukdácsol a Pharaoh előtt...

## XVI.

### *A viziló.*

A bozót elmaradt. Tisztásra kerültek. Az öröm megpirosította a Pharaoh arcát. Szabad madár. Tovaröpült a Nilus-menti virágos mezőn.

Hui és Merbápen rohanvást rohantak az öszvére mögött.

Talán már nyul sem volt a Pharaoh előtt, de vágatott, csak vágatott a hosszú önfogság után.

Ptáh szeme lángolva ragyogott az egek magasságán. Virágos völgyben jártak. A Nilus szent vize lágyan mormogott. És megelevenedett a Pharaoh szívében az első édes dajkadal...

A karcsu pálmák melán merengtek a déli napsütésen. Szép volt a táj. Üde színek csillogtak a Pharaoh előtt. És olyan jól esik a nagyváros szürke, hideg falai után!

Ezer virág. Millió napsugár. A Pharaoh mosolygott és kitérte karját. Olyan volt, mint egy áldozópap. Áldozott megújhodott szívvvel az istenek istenének, ki adta az ember és a fűszál életét...

Lám, levágják a fűvet. Kinő. Az ember reménységét is levágják. Az is kinő. Erő pezsdült Ménában.

- Uram!

A Pharaoh mellé rugtatott Hui és megragadta öszvére kantárát ijedten.

- Mi az?

A virágos dzsungelre mutatott. Hatalmas viziló emelkedett ki az Aur szent vizéből. A kutyák fölvonítottak és megálltak bátortalanul. Merbápen is odaért.

- Bőrállat! - kiáltotta a Pharaoh nagy örömeiben. - Óriás!

Szemében vadász-tűz ragyogott.

- Remek példány!

A viziló megállt és rájuk bámult.

- Jaj, ha elejthetnők! - nevetett föl Merbápen magánkivül. - Micsoda dicsőség!

A Pharaoh a nyergében fölágaskodott.

- Utánam!

- Ne tedd! - kiáltott Hui. - Várjuk meg a többieket...

- Öljük meg! - ujjongott Merbápen. - Vizbe megy...

Kezébe kapta Ména a dárdáját s előrerugtatott:

- Utánam!

Hui és Merbápen utána nyomult...

- Hui...

Összenéztek.

- Állj!

A Pharaoh leugrott az öszvér hátáról, mert ez megtorpant s nem ment az iszonyu vad felé.

- Kövessetek!

A viziló merően nézte a Pharaoh...

- Rajta!

Nekiment. A kutyák is megrohanták.

- Hui, te jobbról támadod!

A nagy, lomha vad haragosat hördült.

- Merbápen, balfelől...

Fölkapta négyszögletes, rengeteg fejét a háborodott állat és akkorát fujt, hogy zúgott a liget. Oszlopszerű, törpe lábait szétvetette, iszapos hátán megfittyent a vastag, durva bőr, irdatlan száját résnyire tátotta s buta, pisla szemében a csodálkozás kifejezése megmerevedett.

- Szentséges ur!

Hui vissza akarta tartani.

- Támadj!

Öt lépésnyire voltak a vizek szörnyétől. A kutyaugatás rengette a ligetet. A Pharaoh dárdát emelt és a fenevadba szurt.

- Rajta, Hui!

A tábornok is döfött egyet a szörnyeteg nyakára, de a dárdahegy sebet sem ütött a kőkemény bőrön. Merbápen balfelől került s dárdáját az állat hátsó combjába taszította.

- Pharaoh!

Az állat nekirontott. Ména félreugrott s a vizek réme elgurult mellette, mint egy mozgó szikla.

- Rajta!

A viziló megfordult s Ménára tört. Hatalmas fogai fehérén villogtak, csattogó szájából véres hab szakadt, mert biboros inyét föltépte a dárdahegy. A Pharaoh fegyvere most a szemébe csapott. Vér csurgott szögletes pófáján. Iszonyut bődült s rengeteg testével előreugrott, hogy lába alatt porrá omlott a sárgás kavics.

Olyan erővel támadt, hogy a dárdát kiütötte a Pharaoh kezéből.

- Segitsetek! Hui...

Megbotlott és elesett. A viziló rádölt, mint valami leszakadó szikla.

- Merbápen...

A szekérharcosok vezére Huinak szegezte dárdáját, ki a Pharaoh segítségére sietett.

- Megöllek... - hörögte. - Megöllek...

Hui megrettent és hátrált. A viziló dühödten bögött. A Pharaoh elhalón nyöszörgött a szörnyeteg fogai között.

- Sesz... Téta... Sesz...

Szeme könnyörgőn tapadt a vezéreire. Hui térdre roskadt és zokogott. Merbápen sötét, vigyorgó képpel állt távolabb, az állat oldalán.

Csak akkor mozdult meg, mikor az aranypárás, kék homályban feltűnt a királyi kíséret.

- Hui! Fel! Jönnék... Dárdára!

Nekiment a szörnyetegnek és óriási sebet ejtett a hasán.

- Hamar... Jönnék... Elvesztünk, ha megsejtik...

Megrettent Hui és dárdát ragadott. Iszonyu dühhel rontott a vizilóra. A Pharaoh már álomban pillogtatott s jobbával erőtlenül legyintett: késő...

Sóhajtott és meghalt. A vadállat orditva szaggatta. Hui és Merbápen százat is döfött bele, de a Pharaoh nem engedte el.

A kíséret odaért.

- Segítség! - hörögte Hui.

Mind az állatra rohantak. Gugu jajszóba tört. És jajgatott mindenki. Antef ölte meg a fenevadat.

- Minden istenek - -

- Ai lenu...

Darabokban vették ki Ménát a viziló alól.

- Pharaoh!

Merbápen orditva sirt:

- Mondtuk, hogy ne tegye! Hui meg is ragadta az öszvér kantárát... Nem hallgatott ránk... s hárman sem birtunk a szörnyeteggel... Ai lenu, ai lenu - -

**XVII.**  
*Siratódal.*

1. Megtagadom az isteneket!
2. Ptáh!
3. Mint a kegyetlen oroszlán, úgy kergetsz engemet, és ismét fájdalmakat bocsátasz rám...
4. Miért hoztál ki engemet az én anyám méhéből? Ó, vajha meghaltam volna és szem ne látott volna engem!
5. Óh, ha a bölcsőből mindjárt koporsóba vittek volna!
6. Ai lenu - -
7. Itt fekszel, édes uram; hiába szólongatlak, nem felelsz nekem!
8. Megtagadom az isteneket!
9. Eltépett a viziló... Nagy és szörnyű állat! Nem mondod nekem többet: Sesz...
10. Mért nincs nekem olyan erős hangom, hogy az eget meghasítaná!
11. Elfujnám vele a Napot az égről, hogy örök sötétség legyen...
12. Nem tudom elfujni, de mindegy. Süthet a Nap; bármennyire süt is, nekem éjszaka van örökké.
13. Ména, kelj föl!
14. Jaj nekem - -
15. Fölkelnél, de nem tudsz. Tagjaid szertelógnak. A lelkedet is megölte a vízi szörnyeteg...
16. Megtagadom az isteneket!
17. Mért nincs nekem akkora és olyan fekete hajam, hogy beterithetném vele az eget? Vagy mért nem akkora és olyan fehér az én hajam, hogy gyászruhát szőhetnének belőle Egyiptom összes asszonyainak!
18. Ai lenu - -
19. Ha az égnek annyi csillaga volna, mint amennyi könnyem nekem van, akkor az ég gazdag volna...
20. És ha annyi csillagot hullatna le, ahány könnycseppet én ejtettem, akkor koldusabb lenne, mint az utolsó romentu!
21. Ména, ó, Ména! - -
22. Szerettelek, mint a gazdag az ő kincsét!
23. Szerettelek, mint galamb a buzát...
24. Izisz sem szerette jobban Oziriszt, akit megöltek hetvenketten...
25. Ai neu - -
26. Erősebb a sziv, mint a vasból csináltatott lánc. Mert a vasból csináltatott lánc elszakad, de a sziv nem tud...
27. Lehorgadtam, mint az ostorral vert virág. És a virág, akit ostorral megverték, bizonyosan meghal...

28. Bezzeg, jó volna! De meghalni sem tudok, akkora nagy az én bánatom!
29. Átkozott viziló, miért cselekedted? Ó, te csunya állat, te gonosz! A te gazdád, Szeth isten is gonosz, hogy sujtsa le a kilenc főisten haragja!
30. Jaj, jaj, jaj... Micsoda gondolatom támad?
31. Ugy ölték meg Ménát...
32. Azok ölték meg, akik reszkettek tőle az ő igazsága napjain!
33. Szivem ne mondj ilyet... Ki sugja neked?... Nem! Nem! Hiszen a vizilovat is elhozták Memphisz városába!
34. Ó Ména, hogy szerettelek!
35. Te voltál a lélek, én voltam a tested. Te voltál az erő, ki fenntartottál engem...
36. Most mit tudok csinálni, széttépett erősségem? Nincs annyi porszem, ahány ellenség agyarog rám!
37. Körülvesznek engem a halálnak kötelei és az álnok embereknek árvizei rettentenek engem...
38. Föltájtják ellenem az ő szájokat, mint az ordító oroszlánok; ki oltalmaz meg engem?
39. Elomlik, mint a por, aminek életed napjait áldoztad! Elveszik a széket, amelyikben ültél; kiveszik alólam is az én zsámolyomat és földönfutóvá leszek, ember nem fogja mondani; ó, ez a szegény Sesz!
40. Boldog a szegényember, ki élete minden idején s minden ételével retket és hagymát eszik... Százszor boldogabb, mert nem tud szenvedni, nem tud, mert a nyomorúság az érzéseit kirabolja.
41. Nincs uram!
42. Egyiptom asszonyai, leányai sirjatok velem!
43. Egyiptom férfiai, szaggassátok meg testeteket és sirjatok szaporán, mert meghalt Ména, a ti uratok!
44. Szent ereklyét adott volt Sebahnofru, mondván: ha majd egyszer (a feleségedet) nagy veszély fenyegeti, törével feszítse szét és megtalálja benne az élet igéjét...
45. Én most szétfeszítettem törömmel s ez van belevésve: «Asszony, kövesd az uradat!»
46. Ó istenem!
47. Én követnélek, Ména, de nem lehet... Téta egyedül marad! És ki védi meg akkor az álnokok és sárkánykigyók cselvetése ellen?
48. Uzirei, én halottam, mégis követlek téged!
49. Vésett ige: örök ige. És én megértem szegény asszonyi szivemmel...
50. Uzirei, felséges halottam, követlek téged. Erős leszek, mint te valál. Bátor leszek, mint te valál. Oroszlán leszek, mint te valál...

## XVIII. *Kék alkonyat.*

Bódultan jött ki Tey asszony a balzsamozók városnegyedéből. A fenyőszurok és az erős pézsmaszag kábította el. Azért ment oda, hogy a királyi balzsamozást lássa, de elkésett, mert a Pharaoh nátronba áztatott, megroncsolt testét éppen akkor helyezték el a szárítókamrában.

A nagycsarnokban több udvarhölgygel találkozott, de azok alig-alig beszéltek vele. Ameritisz még a tekintetére sem méltatta, noha valamikor jóbarátnők voltak. A megvettetése fölött való szégyen és keserűség a szívének esett. Eloldalgott az udvarhölgyek mellől, kiosont a nagycsarnokból s gyaloghintójába ült.

- Hová parancsolod? - kérdezte Hagara, a főgyaloghintóhordozó.

- Haza...

Hátradült a virágos hintóban s keserűen töprengett. Merbápennek köszönhet mindent! Ő hozta nevére a gyalázatot. Legyezőt borított arca elé, pedig nem sütött a nap. Akkor ereszkedett le a déli nagy hegyek mögött.

A világoskék kötényes hintóhordozók egyenletes mozgással haladtak tova. A «Halottak útja»-n jártak. És Tey asszony sóhajtott. Ugy érezte, mintha halott volna. Mert halott a nő, ha egyszer ráalkonyult a szerelem...

Az éghatár színeiben ragyogott, de hirtelen elszürkült, mint a hamupernye s a városra valami lenge kék homály borult. Föltűnt Bosmáta palotája. Most Zippa lakott benne. Tey asszony szíve megdobbant s szemében fekete szikra gyult.

- Zippa! - susogta. - Gyilkosom...

Irigység, féltékenység viharzott benne, de valahogy mégis megnyugvást talált. Hiszen megesküdött Merbápen, hogy csak őt szereti s feleségül veszi, ha Pharaoh lesz...

A kemény gondolat ráncai elsimultak homlokán. Tekintete merengőn révedezett. Hiu, lágy mosoly rajzolódott piros ajkára. Hej, mikor az ő fején lesz a kettőskorona!

Száz lépésnyire lehetett a palotától, mikor egy kemény, daliás ember befordult a kapun. Ő az. Másnak nincs olyan járása! A tündérvárak, miket lelkében emelt, egy pillanat alatt halomba hullottak.

- Merbápen!

Ugy hallotta, mintha oroslán orditozna valahol, a bordáin belül...

Kezét az ölében egybekulcsolta. És ekkor az ember vagy imádkozik, vagy őrjöng. Őrjöngött benne a fájdalom.

- Megesküdött!

Gondolt egyet: hátha nem szerelemmel ment Zippához, hanem a dolgok és titkok kényszere alatt? Lehet! De melyik igaz? Az olyan szép nők mindig megtörik a férfi esküjét...

A palotához értek. A gyaloghintó sarkába huzódott s élesen figyelt. Sötét volt a háznak minden ablaka.

- Bizonyosan a rózsakertben vannak!

Olyan hangosan mondta, hogy Hagara, a főgyaloghintóhordozó megállást parancsolt.

Ez a palotától ötven lépésnyire történt.

- Mit parancsolsz, urnóm?

- Kiszállok...

A hintót letették.

- Menjetek haza. Bemegyek Zippa hercegnőhöz. Ő hazaküld a hintóján engem...

A rabszolgák megörvendtek, mert elég gömbölyű és nehéz volt urnójuk. Köszöntötték és eltűntek a kékülő homályban.

A palota elé surrant. Senki sem volt a kapuban. A cselédek ott lehettek a hátsó udvarban, vagy a munkaházban. Az ablakokból nem világít a kiki-olaj.

A jelírástos pylonok között az udvarba lépett. Ismerte jól a járást. Hirtelen jobbra fordult s az árnyékvető falak alatt megindult a palotakert felé.

A fák között eltűnt.

Tudta, hogy merre van Bosmáta lugasa; tudta, hogy Zippa is ott szokott üldögélni vagy pihenni a függőzsín-ágyban. Lassan ment előre, mint a mehen-kigyó. Még homok se zirrent a lába alatt. S egyszer a rózsautról letért és a lugast óvatosan megkerülte a ciprusok között.

Langyos szellő lebegtette a pálmalevelet. Lágú, nyers zörejjel ütődtek össze. Ment, ment s meg-megállt, míg végre a pálmalevelek meg-megujuló zörejében lehajolt és a lugas széléhez lapult.

Bekukucskált a virágok hálóján. Ott ült Zippa és Merbápen egymás mellett, boldogan.

- Mi van a mumiával? - kérdezte Zippa.

- Holnap reggel begöngyölgetik.

- Igaz, hogy holnapután lesz a temetés?

- Akkor.

Karját a leány karcsu derekára füzte.

- Megérkeztek-e a meghívottak?

- Már Rasepsz is itt van!

- Mi lesz? Mi a tervetek?

- Rasepsz vádbeszédet mond a mumia ellen... A főpapok mind fölvonulnak. Sznéfru s a többiek... És a negyvenkét bíró előtt fölhangzik a vád...

- És akkor nem temetik el a Pharaot?

- Ha a vádak igazak, - nem.

- S ki dönti el, hogy igazak-e?

- A negyvenkét bíró.

- És ha nem igazak?

- Akkor a vádlót halálra ítélik.

- Veszélyes dolog!

- Ne félj, Rasepsz gondoskodott. Harmincöt bíró a mi hívünk...

A vörös rózsák édesen illatoztak. Merbápen Zippát magához ölelte s megcsókolta hevesen.

- Te vádolóds-e?

- Nem.

- S miért nem?

Merbápen nevetett.

- Mert engem Thébébe küldenek kormányzónak...

- Elmész? - ijedt föl Zippa.

- El.

- És én mit csinállok?

- Velem jössz.

Csend.

- Maradj itt, Memphiszben!

- Nem lehet.

- Dehogyan?

- Ha itt maradnék, dugába dőlne minden tervem...

- Milyen tervek?

Merbápen megfogta Zippa kezét.

- Én akarok lenni a...

Önkénytelenül szétnézett, hogy nem hallja-e valaki.

- ...a Pharaoh!

Zippa kerekre nyitotta ragyogó szemét.

- Merbápen!

- Az leszek.

Pöffeszkedett és nevetett.

- Rasepsz - édes bátyám! És ma ő a legfőbb hatalom Egyiptomban! Lám, az «erős biká»-val is végzett! Ő így akarja és én Pharaoh leszek...

Zippa a nyakába ugrott.

- Üdvözlégy, Pharaoh!

Merbápen meghajolt.

- Üdvözlégy, fáraó-asszony!

A leány nagyot nézett.

- Tán csak nem gondolod, hogy én leszek...

- A világ minden istenére, ha én leszek a Pharaoh, te léssz a feleségem! - ragadta meg és ajkon csókolta.

Fölkeltek. Kimentek a lugasból. A ház felé imbolyogtak. Tey elhanyatlott a kék homályban, a rózsatők alatt.

## XIX.

*Állt a gránittömbön, Ozirisz előtt.*

A bárkát rábocsátották a szent tóra, mely kéken csobogott a sziklasir előtt, mint a cseppfolyós opál. Szinéh-Széntha elmondta a bucsuimádságot s a Pharaoh mumiáját talpraállították a sziklasir előtt, a nagy gránittömbön, hogy a negyvenkét bíró a nemzet jelenlétében ítéljen fölötte.

Ott ültek a bírák az istenek álarcaiban a magas emelvényen, némán, komoran, félelmetesen.

Merneptáh volt a negyvenkettők szószóló feje.

Fölkelt, rámutatott a Pharaoh mumiájára s messze csengő hangon kiáltotta, hogy hallják meg az istenek és hallja meg a nép:

- A nagy halott el akar indulni utolsó útjára, hogy boldog legyen Aálu szent virányain s hogy lelke beleolvadjon a Napistenbe, kinek a fia volt...

Az a legnagyobb csend, mikor a tömeg hallgat.

- Hogy ki volt Ména, tudják mindenek! Egyiptom dicsősége volt. Mégis fölteszem a kérdést a halotti törvények szerint: van-e valaki széles Egyiptomban, ki váddal illethetné a felséges halottat?

A királyné és fia magasra emelt fejjel állt.

- Nincs! - kiáltotta valaki harsányan.

- Senki!

A tömeg felzúgott, mint a tenger.

- Nincs!

- Szent volt!

- Nem volt igazságtalan!

- Nem volt erkölcstelen!

- Nem volt hazug!

- Jóságos sziv!

- Isten volt!

- Egyiptom boldogtalan!

Merneptáh csendet intett.

- Másodszor is fölteszem a kérdést: van-e ember a Nilus szent völgyében, ki váddal illethetné a felséges halottat?

- Van! - kiáltotta valaki.

Rasepzesz volt.

- Van! - kiáltották sokan és sokan.

Az elszörnyülködés moraja futott végig a népen.

- Álljon elő!

Rasepzesz előállt.

- Álljanak elő mind!

Egész sereg főpap tolongott elő, köztük elől: Sznéfru, Merbápen, Hui, Zippa és a többiek.

- Ai lenu! - jajgatott valaki.

Merbápen és Zippa meggondolta s visszalépett. Ott maradtak mindjárt elől, a halott lábánál.

A Magas Ház sápadt megdöbbenéssel nézett a vádlók gyülekezetére. Merneptáh fölemelte zord, kemény szavát:

- Jaj annak, aki vádol, ha nem tudja bizonyítani, amivel a halottat illeti!

Ámon főpapjára mutatott:

- Beszélj!

Rasepszesz föllépett a kőtalapzatra.

- Az összes vádlók nevében szólok én, Rasepszesz, a negyvenkettők és Egyiptom előtt. Megvádolom a Pharaoh: Nem méltó, hogy Ozirisz országában az igazság strucc tollát viselje és nem méltó, hogy Hathor és Nut az élet fáiról rápergessék az örökélet szent vizét!

A fáraóné alakja megroskadt, de csak egy pillanatig tartott. Állott mereven, és fenségesen - a feleség.

A főbíró csendet parancsolt a háborgó sokaságnak.

- Vádat!

A főpap alakja felemelkedett.

- Ámon istenre hivatkozom. Vádolom e halottat! Egyiptom negyvenkét kerületét hatalmába kerítette fegyveres erővel és bitorolta az uralmat minden törvények ellenére.

- Ugy van! - kiáltotta a vádlók gyülekezete.

- Elvette a fejedelmek székét jogtalanul és zsolddal fizetett katonái által kikiálttatta magát Észak és Dél királyának. Egy ember akadt, aki szót emelt a jogbitorlás ellen. Ez a nemes lélek Szerbáneb volt a khári herceg. És ezt is megölette!

- Gyilkos! - harsogta a vádlók kara.

- Gyilkos volt. Többeket megölt. Egyik áldozata egy istenfélő ember: Chafra-Szahura, a thinisz-beli horszeszu. Ez az ember, ki Hórusznak teljes életében buzgó szolgája volt, megtagadta a vádlottól a lányát, Seszt, ki ott áll a mumia fölött, igen, megtagadta, mert bizonyosan ismerte a lelkiületét... És Ména, akkor már Pharaoh, Chafra-Szahurát, szerelmese édesapját megfojtatta éjnek idején...

- Gyilkos!

Sesz fölsikoltott. Téta arcát halálos sápadtság borította el, de leküzdte magát és hallgatta Rasepszesz beszédét.

- Ez a Chafra-Szahura Néfer-Karának, Egyiptom hős fiának akarta adni leányát feleségül. Ménáé lett. És meg kellett Néfer-Karának is halnia, amint ismerjük halála és szerencsétlensége körülményeit.

- Gyilkos!

A tömeg megdöbbsent és hallgatott.

- Vétett Egyiptom törvényei ellen! Jogtalanul adót vetett a szegények osztályára. Kapzsi hóhérja volt a népnek, mely sötét nyomora meg nem szűnő idején retken és hagymán él... Az utolsó ezüstkarikát is kivette a szegények kezéből s világvárost épített magának a tömegek könnyes falatjából...

- Zsarolt! - harsogta a kar.

- A thébei hercegasszonyt, ki, noha udvarában élt, ellensége volt, egy napon eltette láb alól, hogy a thébei kormányzópalotába Szármanárt ültethesse...

- Nem igaz! - kiáltotta Kaku. - Nem igaz!

És a talapzatra ugrott.

De Merneptáh visszaparancsolta.

- Ezer és ezer bűne van neki, melyeket ilyen rövid idő alatt nem lehet felsorolni. Most pedig elmondom a legfőbb vádat. Istennek, szentségesnek, felségesnek, Ptáh isten fiának nevezte magát! Sanda, gyűlöletes szemmel nézett minden papirendekre s lassanként kivette kezünkből azokat a jogokat, melyeket az istenek ruháztak ránk, hogy a népet vezessük a lelki boldogság felé. Minden erejével azon volt, hogy ősjogon épült hatalmunkat megtörje. A minden papi-rendek templomaira adót vetett, hogy Ptáhnak templomot építhessen s mégis ezt vésette rá: Ptáhnak építtette Ména. Könnyű így építtetni. Hazudott tehát. De megbüntette Ámon! Vizi-lovat küldött ellene, mely széjjeltépte a gonosz Pharaoh-t...

- Ámon büntetése volt! - ujjongott a vádlók kara.

Rasepsz kivörösödött s nagy lendületbe csapott a szava:

- Minden istenek nevében tiltakozom az ellen, hogy egy jogbitorlót, egy gyilkost, egy zsarnokot, egy istentagadót, igazságtalan, gonosz embert eltemessetek! Jóslatot kértem az istenektől s kinyilatkoztatást nyertem: Ha eltemetitek, éhség, dögvész, külső és belső ellenség, szárazság, nagy áradás s ezerféle nyavalya fogja Egyiptomot sújtani! A föld nem fogadhatja be a testét, Ozirisz világa nem fogadhatja be a lelkét egy olyan embernek, ki életében gonoszat és rosszat cselekedett, ezt mondom én, Rasepsz, Ámon legfőbb papja!

- Ugy van! - kiabált a kar.

- A föld kidobja!

- Az Alvilág nem fogadja be!

- Menjen a hetvenkét börtönbe!

- Tiltakozunk, hogy eltemessék!

Oreditott a nép is. Ki jót, ki rosszat. Merneptáh fölemelte az igazság pálcáját:

- Csend legyen!

- Ki védi meg a halottat? - kérdezte ércesen.

Sesz előretámolgott, de Szinéh-Széntha megelőzte:

- Én!

A talapzatra állt.

- Pap vagyok, mint e fővádó és szavam egyenlő értékű az ő szavával. Tiltakozom az összes vádak ellen!

A negyvenkettők mozdulatlan Tanácsához fordult:

- Ti képviselitek az isteneket, úgy beszélek hozzátok, mint istenekhez és úgy szólok, mintha Ména lelke lennék!

És úgy beszélt:

- Üdv nektek, igazmondás és igazság istenei, üdv te néked, nagy isten, igazságosság és igazmondás Ura, eléd jöttem, hogy szemlélhessem a te tökéletességedet!

- A vádak elhangzottak... - mondta Merneptáh, mint Ozirisz, komoran.

Ména Pharaoh lelke védekezett a vádak ellen:

- Kettős istenség, az igazság és igazságosságnak Ura, én ismerlek téged, ismerem a nevedet, ismerem a negyvenkét vádló-itélő istenség nevét, ismerlek benneteket igazságnak és igazságosságnak urai, én igazsággal érkezem elétek!

Fölemelkedett a hangja és bugott a tömeg fölött:

- Én kiirtottam érettetek a hazugságot. Igaz voltam mindig, nem csaltam, nem sanyargattam az özvegyeket, nem hazudtam soha, nem ismerem a hamis esküt s nem követtem el semmi tiltott dolgot. Nem kívántam a munkástól több dolgot, mint amennyit végeznie kellett... de én sem voltam hanyag, nem voltam dologtalan, nem voltam erőszakoskodó, nem tettem semmit, ami az istenek előtt gyűlöletes. Nem éheztettem senkit, nem okoztam fájdalmat senkinek, nem öltem és nem fogadtam bérgyilkosokat. Nem sikkasztottam el a templomok kenyereit, az istenek számára készített áldozatokat; nem loptam el a holtak ételeit, a halottak pólyáit, nem szereztem hamisan nyereséget, nem hamisitottam mérleget, nem vettem el a csecsemők tejét. Az istenekkel szeretetben éltem, csak örömet okoztam mindenütt, tetteimről az emberek beszélnek s az isteneknek örömük telik benne.

Ételt adtam az éhezőknek, italt a szomjazóknak, ruhát a meziteleneknek, nem vadásztam a szentelt állatokra legelőiken, nem fogdostam az istenek madarait, nem halásztam a szentelt halak tavaiban; nem oltottam el szent tüzet, amikor lobognia kellett; nem sértettem meg az isteneket, az istenek szertartásait, az ünnepi körmeneteket; tiszta vagyok, tiszta, tiszta vagyok!

Elhallgatott. Rasepszsz kivetett mellel állt. A papok összedugták a fejüket. Kaku tenyérbe temetett arccal térdelt a lépcsők alján. Zippa mosolygott és megszorította Merbápen kezét. Merneptáh megszólalt:

- Itélő istenek, hallottátok a vád- és védbeszédet. Szavazzatok!

## XX.

*Tey.*

Még egy pillantást vetett Zippára s Merbápenre, azzal megfutamodott, áttörte magát a tömegen s a talpazatra állt.

- Megálljatok, negyvenkét bírák!

A tömeg fölzugott, mint a haragos ár.

- Tey! Mit akar Tey?! El onnan! Tey!

Merneptáh csendet intett.

- Mit akarsz?

- Vallomást teszek!

És a thébei főpapra mutatott:

- Rasepzesz gazember!

Rémült csend. Vad ordítás. És ismét csend.

- El onnan! - kiáltotta Merbápen rekedten. - Dobjátok le!

Feléje rohant, de Antef és a többiek elállták az útját.

- Ő a gyilkos! Ő a tolvaj! Ő a rabló! - kiáltotta Tey villámló szemmel. - Ő ölte meg Thini királyfit!

A tömeg felordított.

- Ő ölette meg a Pharaoh!

- Örült! - kiáltották a papok.

Merneptáh csendet parancsolt.

- Thinit Zippa ölte meg! Megmérgezte! Zippa nem hercegnő! Bosmáta hozta Thébéből... Zippa csapszéki táncosnő! Gyilkos... Mindent tudok!

Zokogni kezdett a rettenetes csendben:

- A Pharaoh Merbápen ölte meg, az én szeretőm... Hui főtábornok is tudja... A viziló a Pharaohra rohant... s Merbápen dárdát szegezett Huinak és azt mondta, hogy megöli, ha segíteni mer... Gyilkosok!

- Hazugság!

- Örült!

- Csend!

Az asszony zihálva folytatta:

- Mindent tudok! Mindent tudok... hiszen a szeretője voltam... Tönkretett... Megbecsületett... Ő akar a Pharaoh lenni... Itt a bizonyíték... A levelek, miket elloptam... Sajátkezű írása neki is... Rasepzesznek is... Gyilkosok!

Föltépte a ruháját, a papiruszokat kirántotta és meglobogtatta.

- Ki akarják irtani a Pharaoh családját s az uralmat hatalmukba akarják kaparintani... Tolvajok! Rablók! Gyilkosok! Néfer-Kara is az ő áldozatuk!

Megfutamodott s a leveleket fölvitte Merneptáh-Ozirisz elé. A tömeg szakadozottan ordított. A vádlók rettenve hátráltak, de nem tudtak menekülni, mert Antef körülfogta katonáival egy pillanat alatt.

- Örült mondja!

- Ne higyjétek...

- Gyilkosok vagytok... Sznéfru, a thébei... Meggyaláztátok Egyiptomot... A forradalmat...

- Nem igaz!

- ...ti csináltátok... s ti loptátok meg a thébei királyi kincstárt...

Egy dárda repült feléje. Merbápen dobta, de nem találta el. A dárda Ozirisz emelvényébe furódott.

- Bosmáta a szent krokodilus házában halt meg... Bement imádkozni... - kiáltotta Kaku rekedten. - Bement...

- Bosmáta biztatta föl Zippát... - sikoltotta Tey. - Téta mérget Merbápen ellopta s megmérgezték Thinit, a felejtetlent...

- ...imádkozni... és én betettem az ajtót...

- Gyilkosok!

- Becstelen hazug! - hörögte Rasepsz.

- Esküszöm... - lihegte Tey, - esküszöm!...

Merneptáh-Ozirisz fölállt.

- Gyilkosok! - kiáltotta. - Itt vannak a levelek... Tey igazat beszélt... Gyilkosok! Tolvajok!...

- Halál rájuk! - tombolt a tömeg. - Halál!

- Öljétek meg az összeesküvőket! - kiáltott föl a fáraóné. - Rajta!

Rövid, de retentő küzdelem volt. Igazak is veszték. Kaku is. Tey is. Köröskörül papi hullák és felkoncolt árulók. A vér csurgott a gránittömből. S még folyton tombolt és üvöltözött a nép, a tisztító vihar...

De most csend lett, mert a fáraó asszony, fiát is elővezetve, a népitélet grádicsára lépett.

- Egyiptom népe!

Az orkán elült.

- Ennek a halottnak a nevében szólok, ennek a tiszta és szent halottnak a nevében, ki a gonoszság áldozata lett! Ti jó és igazságos uralkodót vesztettetek, én és fiam pedig egy világot...

Csengő hangja a szivekbe szállt.

- Megejtette az ármány azt a szívet, mely népe jólétéért dobogott... Elvette fiamat az ármány, kinek emlékét ti gyászdalokba foglaltátok... Csak ez az egy maradt!...

Tétára mutatott.

- Van-e boldogtalanabb asszony Egyiptomban, mint amilyen én vagyok? Ó, nincsen! Uram... gyermekem...

Zokogott és zokogott a tömeg is. De most fölemelte könnyes arcát s büszke asszonyi méltósággal fölemelte és meghordozta tekintetét a tömeg fölött:

- A szelek vetői elnémultak s immár nincs vihar... Kezemben van az ország hatalma, egy intésemre háboru terem s egy mosolyomra béke lesz... és ime, mégis kezetekbe adom magamat hatalmammal együtt, hogy, ha nem kedves nektek a Pharaoh uralma, elvegyétek azt!

Megdöbbentek.

- Mert százszor boldogabb a szegény rometu, mint az, kinek fején van az ureusz-kigyós kettőskorona... A hatalomnak terhe és átka van... Vegyétek el tőlem... Elég volt az én szívemnek...

Hang nélkül hallgatták.

- Vegyétek el, vagy hagyjátok nekem... Amint akarjátok... Ha elveszitek, megnyugszom akaratotokban... s ha nékem hagyjátok, minden terhével s fájdalomával tovább viselem!

Jóságos arca megszigorodott s félelmetes tűz gyult ki a szemében:

- De jaj akkor annak, aki a fejét ellenem és utódaim ellen emeli! Ezer fájdalmat szenvedtem Egyiptomért s azok iránt, akikben nincs szeretet és részvét, csak átok és lázadás, azok iránt akkor nem ismerek könyörületet!

Fölegyenesedett, mint a szent pálma, mely az égre tör, s hangja megremegtette a sziveket, mint egy diadalmas hadikürt.

- Eltaposom a nyomorultat! És fölemelem a gyöngét! Összezúgom a gonoszt! És erőt adok az igaznak! Akkor Ména szellemében élek és uralkodom, hogy naggyá, hatalmassá s halhatatlanná tegyem e nemzetet... Szívemet adom táplálékul Egyiptom földjének!

Elhallgatott és magához ölelte fiát.

- Válasszatok!

Pillanatnyi csend után az orkán kitört.

- Éljen Sesz, a fáraóasszony!

A Nilus-völgy dörögve verte vissza. A fáraó özvegye pedig meghajtotta nemes, büszke fejét.

- Köszönöm, Egyiptom!

Leborultak előtte és tisztelték.

- Népem!

Levette fejéről a pszent-et, az egyesített koronát s a fia fejére helyezte. Téta letérdelt.

- Átadom Tétának e nehéz diszt. Az ő feje szikla, az ő keze erős fegyver...

Érckiáltás harsant Aur szent völgyében. És a kettőskoronával fölemelkedett Téta az ég-hasogató kürtzúgásban, mint egy új nap a világ fölött.

*Vége.*